ficium conferat. Et per hanc decretalē attentari
poſſet: ꝙ licet eṗs poſſit generaliter tradere po/
teſtatē officiali vel vicario ſuo conferendi bene
ficia vacantia de offi. vica. c. ſi. non tñ alteri quē
officialē non conſtitueret. Item legatus non pōt
ꝓceſſū delegati impedire: aut eius ſñiam irritare
ſed pōt eum cōfirmare ꝛ exequi: extra de offi. le.
c. ſtuduiſti. Et rō ibi ponitur: qꝛ mandatū ſpāle
derogat generali. Non poſſet etiā legatus de la
tere deponere eṗm: niſi ei ſpāliter papa hoc com
miſiſſet: de transla. c. i. ſed p̄ſbyterꝝ poſſet depo/
nere adiunctis ſibi alijs epis. ¶ Omnes reſerua
tiones quorūcunqꝫ beneficiorꝝ facte a quocunqꝫ
legato etiā de latere auctoritate legationis ꝛ de/
creta interpoſita ſup ipſis: necnō denūciationes
inhibitiones ꝛ ꝓceſſus quilibet ꝑ eum vel ꝑ exe
cutores deputatos ab eo habitos circa ipſa: dū/
modo ad collationē eorundē bñficiorum iā va
cantium nō ſit ꝓceſſum finita legatione viribus
euacuantur: ꝛ nihil valent. Nec executores dicti
pñt vlterius beneficia taliter reſeruata conferre
de elec. c. preſenti. li. vi. Item ſi legatus in aliqua
cathedrali vel collegiata eccleſia fecit aliquā re
ſeruationē: aliam illa pendente non pōt facere in
eadem. Nec etiā poſtqꝫ aliquod reſeruauerit ali
cubi bñficium ad collationē pertinens: qꝫdiu re
ſeruatio pendet ſibi reſeruare non pōt. Et ſi ſec⁹
fecerit: nihil valet vt in dicto. c. pñti. Finitur aūt
legatio quattuor modis ſm io. an. in gl. ibi. Uno
mō ſi datus fuerit legatus ad tēpus determina/
tum: finito. n. tp̄e finita eſt legatio: vt de offi. dele.
c. de cauſis. Secundo qñ legatus ē reuocatus. ff.
de iudi. l. iudicium. Tertō qñ egreſſus eſt legati
onem aīo non redeūdi. Legationē ideo dixi: qꝛ
ſi eēt egreſſuſ aliam ꝓuinciā: is qui eſt legatus in
pluribus: ex quo nō eſt egreſſus legationē nō ex
pirauit eius iuriſditio: vt de offi. le. nouit. Sic. n.
legatus in qualibet p̄te legationis exiſtens iuriſ/
ditionē exequitur: ſicut eṗs in qualibet parte ſue
dioceſis: de offi. ordi. c. cū eṗs. li. vi. Quarto finit̄
legatio pſonalis morte ipſius legati nō aūt mor/
te cōſtituētis ipm: vt eo. ti. c. legatos. Perſonalis
ideo dixi: qꝛ ſi eſſet realis: puta qꝛ cōpeteret di/
gnitati: nō expiraret morte legati: vt de offi. le. c.
qm̄ abbas. Et qō dictum eſt his modis finiri le/
gationē: intelligitur in ſui pſona ꝛ q̊ non cepta ꝑ
delegatos. Nam ſiquas cās cōmiſiſſet: ꝛ res nō
eſſet integra: finito eius officio. ſ. legati: durat illi⁹
delegati p̄tās: vt de off. le. c. ſi. Et eſt mirabile: qꝛ
iuriſditio delegati a legato bñ ꝑpetuatur ꝑ citati
onem ꝛ alium iudicialem actū: ſꝫ notificatio in/
hibitio ꝛ decretū non ꝑpetuant iuriſditionē exe
cutoris hoc ꝛ alios ꝓceſſus facientes. Sed reſer
uationes bñficiorꝝ ſunt odioſe ꝓpter duo: quia ꝑ
eas datur via ad vacaturas: ꝛ qꝛ p̄iudicant ordi/
narie p̄tāti. Uñ ſūt reſtrīgēde: ꝛ iō ceſſāt finita le
gatiōe. Sꝫ p̄tās executorꝝ datorꝝ a papa ſup grā
facta ꝛ re integra ꝛ ſup faciēda re ñ ītegra bñ ꝑ/
durat p⁹ mortē pape: qꝛ papa p̄t ius ad vacatas

dare: ſed non ſic legatus. Bene ergo poteſt lega/
tus donec durat in officio impedire ordinariū in
cōferendo: ſed finito officio nō. hec io. an. Conſti
tutiones facte a legato in ſua ꝓuincia durant po
ſtea ꝑpetue: ſꝫ de ꝓuincia ſit egreſſus vel ſit mor
tuus: ſecus ſi cām delegent: qꝛ egreſſis eis de ꝓ/
uincia nō durat iuriſditio delegatorꝝ: non autē ſi
legatorꝝ diſceſſum citatio p̄ceſſerit: extra de offi.
le. c. ſi. Item collatio bñficij ꝑ legatum ſedis apli
ce alicui facta nullius momēti exiſtit: ſi in ea nō
fuit habita mentio de alio bñficio: qō prius ob/
tinebat. Et querit io. an. in glo. ibi. Quid ſi lega/
tus ꝓprio motu: ꝛ hoc expreſſo in lr̄is cōceſſio/
nis confert alicui beneficiū habenti aliud benefi
cium nō facta mentōe de illo: nūquid valeat col
latio talis: ſicut valeret: ſi eo caſu papa alicui cō/
tuliſſet: vt dicitur de papa in. c. ſi ꝓprio motu. de
p̄ben. li. vi. Et videtur ꝙ nō: qꝛ papa non ē ſubie
ctus legibus vt legatus. C. de legi. l. digna vox.
Unde aliud in papa aliud in legato: ſed cōtrariū
credo. Sicut. n. ordinarius cōfert alicui bñficiū
hñti aliud tꝫ collatio: licet vtrūqꝫ retinere ñ poſ/
ſit: ſic ꝛ legatus ſi cōferat: tenebit collatio: ſꝫ vnū
qꝫ tenere non poſſit: ꝛ facit ſupra de reſcrip. c. grā
Hoc igitur intendit decretalis: ꝙ ſicut impetrāſ
beneficiū a papa tenetur de bñficio qō hꝫ: quan
tūcunqꝫ ſit modicū facere mentionē: ſic impetrāſ
a legato: al's non valebit collatio: qꝛ impetratio
ſubrepticia ē. Ubi vero nō impetrauit: ſꝫ lega/
tus contulit: in quo peccauit ille cui facta ē colla
tio? certe in nullo. vnde credo tenere. Legatus ēt
de latere non pōt ſe intromittere ī his que pape
ſpāliter reſeruātur: vt de tranſlatione epoꝝ ceſſi
onibus ſūmiſſionibus vniuſ ad alterꝝ ꝛ hi⁹: extra
de offi. le. c. niſi. ꝛ. c. poſt tranſlationē: niſi que re/
periūtur in iure eis cōceſſa: vel ſi ſup aliqbus eo
rum haberet ſpālem auctoritatē a papa. Itē no/
ta ꝙ de iure gentiū eſt legatorꝝ nō violanda reli/
gio: di. i. ius gentiū. Ubi dicit glo. ꝙ ſiquis lega/
tū vel amicorꝝ vel hoſtiū impedit: ſm legē tra/
dit̄ hoſtibuſ: vt ſit ſeruus illorꝝ. ff. de legan. l. ſi. ſm
canoneſ ē excōicādus: vt. 94. di. ſiquis. Ubi di
cit alexander papa. Siqs legationē impedit non
vnius ſed multorꝝ ꝑfectum auertit: ꝛ ſicut multi
nocet: ita a multis arguendus ē: de honorꝝ ſocie/
tate priuandus. Et qꝛ dei cauſam impedit: ꝛ ſta/
tum cōturbat eccleſie: ideo ab eius liminibus ar
ceat̄. De auctoritate ꝛ p̄tāte legatorꝝ ad quanta ꝛ
ad que ſe extendat: diffuſe ponit ſpeculator in ti.
de legatis.

¶ Titulus. xxiij. de ſtatu ſūmorum pontificum
per modum ſermonis: vbi ponitur doctrina ber
nardi ad eugenium. c. i.

MInuiſti eū pau/
lominus ab angelis gloria ꝛ hono
re coronaſti eum: ꝛ conſtituiſti eū
ſup opera manuū tuarꝝ pſal. 8. Lo/

quitur ꝓpheta ad patrem oīpotentem de filio
ſuo incarnato: vt introducit apl'us auctoritatem
iſtam ad hebreos.i.c.ſcribens. Qui.ſ.dei filius in
q̄tum homo factus mortalis: minor fuit inuētus
angelis: qui ſunt īmortales: ſʒ ſanctitate ⁊ aucto
ritate maior. Coronatus vtiq̧ glīa īmortalitatis
in reſurrectione. Honore venerationis etiā aſcē/
ſione: quia tremunt videntes angeli ⁊ iudiciaria
ptāte in fine ſublimatus: ꝯſtitutus eſt ſup omnes
creaturas. Data ē mihi oīs ptās: vt ait ipe mat.
vl. In celo ⁊ in terra: vt in noīe ieſu omne genu
flectatur celeſtiū terreſtriuʒ ⁊ infernoꝝ phi.z. Et
qꝛ recedēs a nobis ſua p̄ſentia corꝑali vicarium
ſuū reliquit in terris.ſ.ſūmum pontificē: qꝛ papa
dr̄ quaſi pater pr̄m: iō congrue hec verba de pa/
pa pn̄t exponi. Et enim papa vt ait hoſti. maior
hoīe: ſed minor angelo: qꝛ mortaliſ hō: maior
tn̄ auctoritate ⁊ ptāte. Neq̧.n. angelus pōt con/
ſecrare corpus ⁊ ſanguinē xp̄i: neq̧ abſoluere vl'
ligare: cuius rei iuriſditō plenarie eſt in papa: nec
ordinare vel indulgentias dare ⁊ hm̄ͦ. Eſt gloria
⁊ honore coronatus: glīa cōmendationis: qꝛ nō
ſolū beatuſ dr̄ ſed ⁊ beatiſſimus. Quis eū ſanctū
dubitʒ: quē apex tante dignitatis attollit: di.40
non nos. Honore coronat venerationis: vt oſcu
lētur fideles pedes eiuſ. maior veneratio fieri nō
pōt pſal.99. Adorate ſcabellū pedū eius. Coro/
natur ⁊ magnitudine auctoritatis: qꝛ cūctos ipſe
iudicaturus: a nemine ē iudicādus: niſi deꝓhen/
datur a fide deuius: di.40.ſi papa. Vn̄ ⁊ triplici
corona aurea coronat. Et ē ꝯſtitutus ſup oīa
opa manuū ſuaꝝ ad diſponendū de oībus inferi
oribus. ipſe aperit celū: mittit reos ad infernum:
cōfirmat imperiū: ordinat totū cleꝝ. Quia ḡ ſibi
data ē cura de oībus: vt docet ber. ad eugeniuʒ:
attendat ad ea que ſunt in ſe: ⁊ ad ea que ſunt ſub
ſe: ⁊ ad ea que ſūt circa ſe: ⁊ ad ea que ſupra ſe ſūt
A te inquit: idem incipiat ꝯſideratio tua nō ſoluʒ
aūt: ſʒ in te firmat: quocunq̧ euaget: ad te reuo
ces eā cū ſalutis fructu. Sic exeat: vt te nō deſe/
rat: ꝯtra ſalutem ꝓpriā cogites nihil. Min⁹ dixi
contra, p̄ter dixiſſe debuerā. Quicquid ſe ꝯſide/
rationi offerat: qđ nō quoquo mō ad tuā ipſius
ſalutem ptineat: reſpuendū. Et hec tui ꝯſideratō
in tria quedā diuidit. Si ꝯſidereſ quid qs ⁊ qua
lis ſis: quid in natura: qs in pſona: qualis in mori
bus ſeu vita. Quid verbi cā homo: qs papa: qua
lis benignus māſuetus vel tale qđ. Cōſiderādo
qđ ſis: occurrit: qꝛ hō animal.ſ. rōnale ⁊ mortale.
Et ex hac cōſideratione tibi fructus occurrit: vt
mortale qđ in te ē rōnale hūiliet. Et rurſū rōnale
⁊ mortale ꝯfortet. A facie ꝯſiderationis tue oc/
currat tibi homo nudus ⁊ pauper ⁊ miſer ⁊ miſe
rabilis hō dolens ꝙ hō ſit: erubeſcens ꝙ nudus
ſit: plorās ꝙ natus ſit hō ad laborē non ad hono
rē: hō natus de muliere ait iob: ⁊ hoc cum reatu
breui viuens tpe: iōq̧ cum metu repletus multiſ
miſerijs: ⁊ ꝓpterea cū fletu: ⁊ vere multis qꝛ cuʒ
aīe ⁊ corporis ſimul. Quid eniʒ calamitate vacat
naſcenti in peccato: fragili corꝑe ⁊ mente ſterili?
Vere ḡ repletus cui infirmitas corporis ⁊ fatui/
tas cordis cumulat: traduce ſorde mortis addi
tione: ſalubris copula: ⁊ vt cogitans te ſummum
pontificē attēdas pariter ⁊ viliſſimū cinerē eſſe.
Conſidera quis ſis: quia.ſ. pontifex ſummus. Et
nūc audi canticum meū equidē munus ſuaue ſʒ
ſalutare. Monſtruoſa res: gradus ſūmus: ⁊ ani/
mus infimus. Sedes pma: ⁊ vita ima: lingua ma
gniloqua ⁊ manus ocioſa. Sermo multus: ⁊ fru/
ctus nullus: vultus grauis ⁊ actus leuis: ingēs au
ctoritas ⁊ nutās ſtabilitas. Amoue ſpeculū: inſpi
ce tn̄: ⁊ tu ne forte ⁊ ſi ſit vnde merito placeas ti
bi: cui quo debeas diſplicere nō deſit. Omnia ſi/
bi deſūt: qui nil ſibi deeſſe putat. Quid ſi ſūmus
pōtifex ſis: nūquid quia ſūmus pontifex: iō ſum/
mus? Infimū eſſe: ſi ſūmum putas. Quis ſūmus:
niſi cui addi non pōt? Grauiter erras ſi te illū exi
ſtimas. Tu vero ꝯſidera: non ꝯſumatione ſūmū
te dici ſed compatione: nō meritoꝝ ſed miſterio
rū. Sūmum dixerim plane inter miniſtros. Con
ſideres ḡ ait idem in li.4. ll. ſanctā romanam ec
cleſiā: cui p̄es: mr̄em eſſe eccl'iaꝝ non dn̄am. Te
vero non dn̄m epoꝝ ſed vnuʒ ex his. De cetero
ꝯſidera oportere te eſſe formā iuſticie: ſanctimo
nie ſpeculū: pietatis exēplar: aſſertorē veritatis:
fidei defenſorē: doctorē gentium: xp̄ianoꝝ ducē:
amicū ſponſe: ſponſe paranymphū: cleri ordina/
torē: paſtorem plebiū: mgr̄m inſipientū: refugiū
oppreſſoꝝ: paupum aduocatū: miſeroꝝ ſpem: tu/
torē pupilloꝝ: iudicem viduaꝝ: oculū cecoꝝ: lin/
guam mutoꝝ: baculum ſenū: vltorem ſcelerum:
maloꝝ metum: bonoꝝ glīam: virgam potentuʒ:
malleū tyrannoꝝ: regum p̄rem: legū moderato/
rem: canonū diſpenſatorē: orbis terre lumen: ſa/
cerdotē altiſſimi: vicarium xp̄i: xp̄m dn̄i: poſtre/
mo deū pharaoniſ. Intellige que dico. Prouide
ſi ꝯſideras: quātus es cogita. Tertio ēt q̄lis. Et
hec ꝯſideratio tenet te in te: nō.ſ. deijci nō ſupra
attolli: non euadere in lōgius: nō extendi in lati⁹.
Tene mediū: ſi non vis ꝑdere modū. Locus me
dius tutus ē. Deniq̧ longitudo.ſ. nimia, extermi
niū habere ſolet: ⁊ dilatatio ſciſſuram, ⁊ altitudo
ruinā: ⁊ ꝓfundū abſorſionē. Nunc vo longū di/
co: cum hō longiorē ſibi pmittit vitā: quod n̄ fa/
cit prudens: latū ſibi facit actū: cū in ſupfluas ani
mus extenditur curas: quas tpantia moderatur.
Altum vero cū de ſe plus p̄ſumit: a quo iuſtus ſe
ꝯtinet. Profundū vero cū plus debito ſe deijcit:
cui fortitudo reſiſtit. Sane in ꝯſiderando qua/
lis ſis: ēt qualis fueris ad memoriā reuocanduʒ.
cōferēdo poſteriora prioribuſ. Profeceris ne in
virtute, in ſapīa, in intellectu, in ſuauitate moruʒ.
An forte quod abſit: ab his defeceris: patientior
ſis an impatientior. Solito iracūdior, lenior ve:
inſolentior an humilior: affabilior an auſterior:
exorabilior an difficilior: puſillior aīmo an ma/
gnanimior: ſeuerus magis an pluſculū diſſolut⁹:
timoratior an ꝯſidentior pluſq̧ oportet: q̧ latus

ſibi patet campus in hoc genere ꝯſiderandi. Non
erit innocens: ſi aut puniaſ eū: cui forte parcendū
eēt: aut parcas ei: qui fuerat puniēdus. In tribu/
lationibus quoqꝫ qualē te inueneris: nolo diſſi/
mules. Si conſtātem in tuis: ⁊ dolentē in alienis
gaude recti cordis hoc eſt. Fugienda eſt etiā oci
oſitas mater nugaꝝ: nouerca virtutū: inter ſecu/
lares nuge ſūt: in ore ſacerdotis blaſphemie. In
terdū tamen ſi incidant ferēde fortaſſis: referen
de nunqꝫ: ſede ad cachinos moueris: fedius mo/
ues.

Secundó admonet eū

conſiderare que ſub ipſo ſunt: ⁊ hoc eſt totū mū
dū: in cuꝰ ſignū ⁊ figurā fuit ꝙ ⁊ ante reſurrectio
nem ⁊ poſt reſurrectionē apparente dn̄o diſcipu
lis nauigantibus ſolus petrus in mare ſe miſit: et
ſic venit ad ipſum alijs nauigio preuenientibus.
mare hoc ſeculū eſt: ait ipſe ber. ⁊ aque multe ſūt
populi multi: nauicule plures pticulares eccleſie.
apl̄is igitur ceteris cōmiſſe ſunt pticulares ꝓuin
cie: vt ioanni grecia: mattheo ethyopia: bartho/
lomeo india: iacobo hieroſolyma ⁊ hiꝰ. petro ve
ro totus mūdus. Sic igitur omnibus debitor ē
ſucceſſor petri pontifex ſūmus. Sapiētibus ⁊ in
ſipiētibus iudeis ⁊ gētibus non vt preſit tm̄: ſed
vt ꝓſit, in ſollicitudine multa: vt operā det: vt in
creduli ꝯuertantur ad fidem. Conuerſi non auer
tantur: auerſi reuertātur. Porro puerſi ordinen
tur ad rectitudinē: ſubuerſi ad veritatē reuocent̄.
ſubuerſores inuictis rōnibus ꝯuincantur: vt vel
emēdentur ipſi: vel ſi fieri non pōt: auctoritatem
facultatēqꝫ pdant alios ſubuertēdi: vt hereticos
⁊ ſciſmaticos. hortatur etiā ipſe ber. ipſum. ſ. papā
ad mittendū p̄dicatores ad paganos: exēplo gre
go. pape qui miſit auguſtinuꝫ ad anglicos: ⁊ eos
traxit ad fidē: admonet ⁊ ambitioſos reprimere
dicens. An non limina apl̄oꝝ plus iā ambitio q̄ꝫ
deuotio terit? an non vocibus eius toto die reſul
tat palatiū vr̄m? an nō queſtibus eius tota leguꝫ
canonūqꝫ diſciplina inſudat? an non ſpolijs eius
oīs italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas.
Rephendit exinde iniuſtis ⁊ nimijs appl̄onibꝰ
que fiunt ad curiā dicens. Quouſqꝫ non euigilat
ꝯſideratio tua ad tantā appellationū ꝯfuſionem.
⁊ abuſionē preter iuſ ⁊ fas p̄ter morem ⁊ ordinē
fiunt. Non locus nō modus nō tempus nō cau/
ſa diſcernit: aut pſone p̄ſumuntur: leuiter paſſim
plerūqꝫ ⁊ nequiter volētes malignari. Nōne hiſ
potiſſimū terreri ſolebāt? Nūc terrori ipſi ex his
magis fiunt: atqꝫ id bonis antidotū verſum ē in
venenū? Et ꝯcluditur in hiꝰ dicens. Prorſus fa/
uende ⁊ manutenēde ſunt appellationes: ſed q̄s
extorſit neceſſitas: nō calliditas adinuenit. Vſur
patorie ſunt hiꝰ omnes nō ſubueniētes in neceſ/
ſitate: ſed opitulantes iniqtati. admonet exinde
abſtinendū ab auaritia ⁊ muneribus dicēs. Pre
es ⁊ ſingulariter ad quid? Nunquid vt de ſubdi
tis creſcas nequaqꝫ: ſed vt ipſi de te principem ſe
conſtituerunt ſed ſibi non tibi. Alioquin quo pa
cto te reputas ſupiorem his: a quibus bn̄ficiuꝫ
vendicas? Parui deiectiqꝫ eſt animi de ſubditis
non ꝓfectū querere ſubditoꝝ ſed queſtū ꝓpriū.
In ſūmo p̄ſertim omniū nihil turpius. auaritiaꝫ
aūt longe a te eſſe ſupra teſtatus ſū: ſciens quāta
⁊ in quāta tua neceſſitate reſpueris: ad te ꝓinde
ſcripſerim iſta non ꝓpter te. Nempe qđ tibi ſcri
bitur: ſoli ꝓdeſſe non decet: hic locus auaritiam
capit: a quo vitio īmunis ſatis tua opinio ē. An
⁊ opus tu videris. Exemplificat de duobuſ archi
epis. ſ. coloniēſi ⁊ magūtino: quoꝝ vnus magnā
ſummam auri obtulit: vt exparetur: ſed vacuus re/
diit: alter iudicatus idoneus poſt grām receptaꝫ
in recognitionē aliquid ſpōte dedit: quod ſibi re
ſtitui fecit. Inuehit ꝯtra exemptiones ⁊ diſpēſa/
tiones: que fiūt a papa tanqꝫ hn̄tes ſpēm mali di
cens. Subtrahūtur abbates epis: epi archiepis:
archiepi patriarchiſ ſiue p̄matibus. Bona ne ſpe
cies hec? mirum: ſi excuſari queat: vel opus ſit fa
ctitādo. ꝓbatis vos habere plenitudineꝫ ptātis:
ſed vtrū debeatis queſtio eſt. inducit exemplum
de ordinibus angeloꝝ: qui ita ordinant̄ ſub vno
capite deo: ꝙ etiā inferiores ordines ſupioribuſ
ſubijciūtur. Et loquitur de exēptionibus vel di/
ſpēſationibus: que abſqꝫ cā rōnabili fiūt. Ex qui
bus ſequūtur: vt ipſe ait: inſolentie diſſolutiones
dilapidationes ſimulatōnes ſcādala odia ⁊ inter
eccleſiaſ. inimicitie graues ppeteſqꝫ diſcordie. Et
ſubdit ber. Non ꝓhibeo diſpēſare ſed diſſipare.
Nō audis: vt ignores diſpēſatores vos poſitos
in edificatione nō in deſtructione. Deniqꝫ querit̄
inter diſpenſatores: vt fidelis quiſ inueniat̄. Vbi
neceſſitas vrget: excuſabilis diſpenſatio eſt. Vbi
vtilitas ꝓuocat: diſpenſatio laudabilis ē. vtilitas
dico cōis non ꝓpria. Nam cū nihil hoꝝ eſt non
plane fidelis diſpēſatio ſed crudelis diſſipatio ē.
Demū ſolicitat eum ad faciēdū obſeruare decre
ta: que ipſe eugenius ꝓmulgauerat in remeń. con
cilio ſpectantia ad honeſtatem habitus clericoꝝ
⁊ circa ꝓmotionem indebitam ordinū que mala
obſeruabantur.

De his que circa te ſunt: ſequit

ber. ad eugeniū. 4. li. Et ſi ipa etiaꝫ ſub te ſint: tm̄
ꝓpriora ⁊ ea īportuniora circa hiꝰ q̄ꝫ ſobria ⁊ in/
tēta ꝯſideratione opus ē. Hec inquā circa te ſūt:
clerus ⁊ ppl̄us tuus cui ſpāliter exparis: acꝑ hoc
ſpālis cure teneris debito: hi quoqꝫ qui tibi quo
tide aſſiſtūt ſeniores ppl̄i orbis iudices: ⁊ qui ī
domo ⁊ menſa tua ſūt capellani ⁊ cubicularii mi
niſtri quiqꝫ diuerſis deputati officijſ in obſequiū
tuū: hi ſunt qui nō verētur ſuſcitare dilectā: ⁊ an/
teqꝫ velit. Primo quidem cleꝝ illum ordinatiſſi
mū eſſe decet: ex quo p̄cipue in oēm eccl̄am cle/
ri forma p̄ceſſit. Deinde qđ ppterā agit te p̄ſen
te id tibi turpius. Intereſt glorie ſanctitatis tue:
vt quos p̄ oculis habes ita ordinati ita ſint infor
mati: q̄tenus totius honeſtatis ⁊ ordinis ipſi ſpe/

culum ipſi ſint forma. Inueniãtur pre ceteris o/
porꝫ expediti ad officia: idonei ad ſacramẽta ad
plebes erudiendas ſoliciti: circũſpecti ad ſemet/
ipſos cuſtodiẽdos in oĩ caſtitate. Quid de pplo
loquar? pplꝰ romanus ẽ. Nec breuius potui nec
expreſſius tñ totũ apire: de tuis xpianis parochi
anis quid ſentio. Quid tam notũ ſeculis ꝙ̃ ꝓter/
uia ꝛ faſtus romanoꝝ: gẽs inſueta paci: tumultui
aſſueta: gens ĩmitis ꝛ intractabilis vſqꝫ adhuc
ſubdi neſcit: niſi cũ non valet reſiſtere. En plaga
tibi incũbit: cura hanc. Noli diffidere: curã exi/
geris non curationẽ. Deniqꝫ audiſti: curam illius
habe: ꝛ non cura vel ſana illũ. Uex dixit quidaꝫ.
Non ẽ in medico ſemp releuet vt eger. Ad me
lius. De tuis ꝓpono tibi. Paulus loquit: plus oĩ
bus laboraui: non ait plus oĩbus ꝓfui: aut plus
oĩbus fructificaui. Nouerat hõ: quẽ docuit deuſ.
qꝛ vnuſquiſqꝫ ſm ſuum laborẽ accipiet non ſm
ꝓuentũ. Et ob hoc in laboribus potius ꝙ̃ in ꝓuẽ
tibus glãdum putauit: ſicut alibi quoqꝫ habes
ipm dicentẽ. In laboribus plurimis: ita queſo
fac tu quod tuũ eſt. Nam deus qð ſuum ẽ: ſatis
abſqꝫ tua ſolicitudine ꝛ anxietate curauit. Plan/
ta riga: fer curã: ꝛ tuas explicuiſti ptes. Sane in/
crementum: vbi voluerit: dabit deus, nõ tu. Ubi
forte noluerit, tibi diſperit nihil: omne papale
negocium illi agunt. ſ. romani: queꝫ dabis mihi
de tota maxima vrbe: q te in papã ñ recepit ꝓcio
ſeu ſpe precij nõ interueniẽte. Et tunc potiſſimuꝫ
volunt dñari: cũ ꝓfeſſi fuerint ſeruituteꝫ. Fideles
ſe exponẽt: vt opportunius fidelibus noceãt. Et
hoc nõ erit ꝯſilium tibi a quo ſe arcendo non ſe
cretũ: ꝙ ſe non ingerant: añ omnia ſapiẽtes ſunt
vt faciant mala: bonũ aũt facere neſciunt. hi iniu
ſti terre ꝛ celo vtriqꝫ inijcere manus. impij in cle
ruꝫ: temerarij in ſancta: ſeditioſi inuicẽ: emuli in
vicinos: inhumani in extraneos. Quos nemineꝫ
amãtes amat nemo. Et cũ timeri affectant ab oĩ
bus: omnes timeãt neceſſe ẽ. hi ſũt qui ſubeſſe ñ
ſuſtinent: pẽeſſe non norunt: ſupioribus infideles.
inferioribus ĩportabiles. hi inuerecundi ad petẽ
dum: ad negandũ frontuoſi. hi importuni vt ac/
cipiant: ingrati vbi acceperint: docuerunt linguã
ſuã blandia loqui: cum opentur exigua: largiſſi/
mi ꝓmiſſores, ꝛ parciſſimi exhibitores: blandiſ
ſimi adulatores ꝛ mordaciſſimi detractoreſ: ſim
pliciſſimi diſſimulatores ꝛ maligniſſimi ꝓdito/
res. Inuehit exinde contra honorẽ exteriorem ꝛ
apparatũ curie dicens. Uides oẽm eccl'aſticum
zelũ feruere ſola ꝓ dignitate tuenda: honori to/
tũ datur: ſanctitati nihil aut parꝝ. Si cauſa requi
rente paulo ſubmiſſius agere ac ſocialius te ha/
bere tẽtaueris: abſit inquiunt: non decet: tempo/
ri nõ congruit: maieſtati non conuenit: quam ge
ras ꝑſonam attendito. De placito dei vltima mẽ
tio eſt, ꝓ iactura ſalutis nulla cunctatio: niſi quod
ſublime eſt: hoc ſalutare dicamuſ: ꝛ qð gloria re
dolet: id iuſtum. Ita omne humile ꝓbro dicitur
inter palatinos: vt facilius qui eſſe ꝙ̃ qui apparẽ
velit: humilis inuenies. Timor domini ſimplici
tas reputatur: ne dicam fatuitas. Uirum circum
ſpectũ ꝛ amicum ꝓprie ꝯſcientie calũniantur. hy
pochritã porro amatorẽ quietis, ꝛ ſibi interduꝫ
vacantẽ inutilem dicunt. Quid ergo tu euigilas
ne dum ad huc ad iſtos qui circũdederũt te la/
queis mortis? Scio vbi habitas: increduli ꝛ ſub
uerſores ſunt tecum: lupi non oues ſunt: taliuꝫ tu
es paſtor, vtilis ꝯſideratio: qua forte inueneris: q̃
modo ſi fieri poſſit: conuertas eos: ne ipi ſubuer
tant te. Si dura fronte ſunt: durato ꝛ tu econtra
tua. Nil tã duꝝ quod duriori nõ cedat. ¶ Non
eſt ſupuacua conſideratio: qua intendis diſpone/
re domui tue ꝓuidere his qui in ſinu tuo ꝛ ĩ gre
mio tuo ſunt. Audi paulũ. Siquis domui ſue pre
eſſe neſcit: quomodo eccleſie dei diligentiam ha
bebit? Et hec dicens. Non te moneo ſummis oc
cupatum intendere infimis ꝛ minimis impende
re quod maximis debes: at illa per te agens per
te etiã oportet ꝓuideas: qui ꝓ te de his ꝓuideãt/
Uacuum prorſus a ſolicitudine rerum minoꝝ ꝛ
vilium oportet eſſe animũ tam magniſ ꝛ tã mul
tis intentum rebus. Oportet eſſe libeꝝ: quẽ nul/
la ſibi vendicet violẽta occupatio. Oportet eẽ in
genuũ: queꝫ nulla deorſũ trahat indigna affectio
Oportet eſſe rectũ: quem nulla ſeorſuꝫ auertat ſi
niſtra intentio. Oportet eſſe cautuꝫ: quem nulla
ſubeat furtiua ſuſpicio. Oportet eſſe vigilẽ: queꝫ
nulla a ſeſe abducat pegrina ꝛ curioſa cogitatio.
Oportet eſſe firmũ: quem nulla ꝯcutiat repenti/
na turbatio. Oportet eſſe inuictũ: quem nulla fa/
tiget ꝯtinua tribulatio. Oꝫ eſſe amplũ: quẽ nulla
coercet rei tpalis amiſſio: his te nõ dubites ꝛ bo
nis priuandũ ꝛ feriẽdum malis. Si animum di/
uidens ꝛ dei rebus ꝛ tuis pariter reiculis nolue/
ris impartiri. Procurãdus queꝫ implices: qui ꝓ
te molat; ꝓ te dico ñ tecum. Quedam per te met
facies: quedam per te ꝛ alios ſimul: quedam per
alios ꝛ abſqꝫ te. Nõ eſt: ꝙ inter iſta dormitet cõ
ſideratio tua. Querẽdus ꝓinde fidelis ꝛ prudẽs
quẽ conſtituas ſuper familiã tuam. Fidelis vt ñ
fraudet: prudens vt non fraudetur. Adhuc inuti
lis eſt: ſi tertiuꝫ deſit. ſ. auctoritas. Tali. ſ. fideli ꝛ
prudenti ſubdendi ſunt oẽs: nullum patiatur cõ/
tradictorẽ: nemo qui dicat. Cur feciſti ſic? vt po/
teſtatem habeat excludere ꝛ admittere q̊s vult:
mutare miniſtros: transferre miniſteria ad quos
ꝛ quando voluerit. Ita timori ſit oĩbus vt ſic et
vtilitati preſit omnibus: vt omnibus proſit: ꝛ de
omnibus clandeſtinas ꝛ ſuſſuraneas delationeſ
non recipias aduerſus eum: ſed magis detractio
nes cenſeas: et hanc tibi velim generalem conſti
tuere regulam: vt omnem qui palam veretur di
cere: quod in aure locutus eſt: ſuſpectũ habeas.
Itaqꝫ vnus omnibus facienda iniungant: ꝛ vni
omnes reſpondeant. Tu illi habeas fidẽ, vacanſ
tibi ꝛ eccleſie dei. Si quo minus aut fidelis in/
ueniatur: aut prudens fideli potius cõmittendũ
Sane ꝛ duobus tutius hoc quanqꝫ ſi idoneus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non repitur:⁊ ſi minus fidelē,ſuſtinere potius cō
ſulo ꝙ̃ te imergere laberyntho huic. Memento
ſaluatorem iudam iconimum habuiſſe. Deinde
reprehendit epiſcopos:qui nimiam diligentiam
habent de tēporalibus facultatibus:⁊ quaſi nul/
lam de animabus. Et poſt plura ſubdit. Non oꝫ
vt vitia domus tue vltimus ſcias:qḋ ꝙ̃plurimiſ
nouimus ꝯtigiſſe. Quapropter vt diximus:alius
alia diſpenſet:de diſciplina tu ꝓuide. Illud nemi
ni credas. Si inſolentioꝛ corā te vel ſermo inſo/
nuerit,vel habitus apparuerit: manus tua ſuper
eiuſmodi:tu vlciſcere iniuriā tuā. Impunitas au/
ſum parit:auſus exceſſum. Domū epi decet ſanc
titudo:decet modeſtia:decet honeſtas: quoꝝ di
ſciplina cuſtos:ſacerdotes domeſtici aut ceteris
honeſtioꝛes aut oībus fabula ſunt:in vultu in ha
bitu in inceſſu illoꝝ qui circa te ſunt nil reſidere
impudicū,nil indecens patiaris. Diſcāt a te coeꝑi
tui comatulos pueros ⁊ comptos adoleſcētes ſe
cū non habere. Certe inter mitratos diſcurrē ca/
lamiſtratos,non decet. Nec auſteritatem tamen
ſuadeo tibi:ſꝫ grauitatem.illa infirmioꝛes fugat:
hec reprimit leuioꝛes.illa odibilem,hec incontē
ptibilem reddit. Quid hac mediocritate gratius
vt nec de ſeueritate ſis oneri:nec de familiarita/
te contemptui?in palatio papaꝫ:domi te patrem
familijs exhibeas.ament te domeſtici tui:ſi non:
facito vt timeant. Utilis ſemper cuſtodia oꝛis:q̃
tn̄ affabilitatis gr̄a non excludat: Ille ꝯuenien/
tioꝛ auidus ſi actu quidem ſeuerus ſis:vultu ſere
nus:verbo breuis. Capellani tui nō ſint ſine ho/
noꝛe:his ꝯtenti ſint que tu ꝓuideris illis:tu vide
ne egeant ſup hoc ꝙ̃ foꝛte ab aduētantibus pete
re depꝛehendes:iudica ꝫezitans:idem de hoſtia
rijs:idem de ceteris officialibus decernendū.

De his que ſunt ſupra

te in.v.li.admonet ꝯſiderandū.ſ.que ſunt in ſup
na patria:⁊ ait:hoc velī ſolerter aduertas vir ſa/
gaciſſime eugeni:quia totiens ꝑegrinatur ꝯſide/
ratio tua:quotiens ab illis rebus ad iſta deflecti
tur inferioꝛa ⁊ viſibilia,ſiue intuenda ad noti/
ciaꝫ,ſiue petenda ad vſum:ſiue pro officio diſpo
nenda vel ad citanda:ſi tn̄ ita verſatur in his:vt
ꝑ hec illa requirat aut ꝓcul exulat. Sic ꝯſidera/
re vel approbare repatriare eſt. Ibi ponit in.z.c.
tres ſpēs ꝯſiderationis. Et primā vocat diſpenſa
tiuā:que.ſ.ſenſibus ſenſibilibuſqꝫ rebus oꝛdina/
te ⁊ ſocialiter eſt vtens ad ꝓmerēdum deū. Se/
cundā appellat extimatiuā:q̄ prudenter ac diligē
ter queqꝫ ſcrutans ⁊ ponderanſ ad inueſtigandū
deū. Tertiam appellat ſpeculatiuam: que in ſe ē
colligēs:⁊ ꝙ̃tum in ſe eſt diuinitus adiuuatur re
bus hūanis eximenſ ad ꝯtēplandum deū. Et ſub
dit:ꝙ tribus modis deus ⁊ angeli eius nr̄a cōſi/
deratōne inueſtigātur:opinione fide ⁊ intellectu
quoꝝ intellectus rōni innitiť. Fides auctoꝛitati:
opinio ſola veriſimilitudine ſe tueť. Et declarat
qūo de angelis quedā noſcimus intellectu.q̄daꝫ
opinione:quedam fide:Ut de his que tradit ſcri
ptura ſacra de oꝛdinibus angeloꝝ ⁊ miniſtris co
rum pulchꝛa ⁊ deuota ſcribens de ſingulis oꝛdi
nibus. Deinde de deo qūo ſibi hoc verbū eſt cō/
uenit:⁊ qūo dicatur eſſe principiū ⁊ qūo ex ipſo
per ipm ⁊ in ipſo ſint omnia. Idem ꝙ deus eſt:q̄
nihil melius excogitari poteſt. Et qūo ſimplex ē
⁊ nō ſolum vnus ſed vniſſimus. Nec trinitas ꝑ
ſonaꝝ tollit hanc vnitatem.ſ.ſubſtantie ſue deita
tis. Ubi etiam ponit octo differētias vnitatis:et
vltima eſt vnitas trinitatis:que omnes excellit:
⁊ hoc in.9.c.⁊ in.10.⁊ in.11.ponit de vnitate triuꝫ
ſubſtātiaꝝ in vna ꝑſona xp̄i.ſ.carnis aīe ⁊ verbi.
Declarat etiam quid ſit deus ꝙ̃tum ad effectus
plurimos quos opatur in creatura ⁊ p̄cipue ratō
nabili. Demuꝫ exponit que ſit lōgitudo latitudo
ſublimitas ⁊ ꝓfundum in deo:quia longitudo ē
eternitas:latitudo charitas: ſublimitas potētia:
ꝓfundum ſapientia:in oīmbus alias in nobis au
tē habetur longitudo per ꝑſeuerantiā:latitudo ꝑ
dilectionē.ſ.vſqꝫ ad inimicos:ꝓfundum ꝑ humi
liationem ꝯſideratis dei iudicijs altitudinē per
ꝯtemplationē ſeu fiduciā ꝓmiſſoꝛum.

¶ De poteſtate pape in genere:vbi de ptāte oꝛ/
dinis ⁊ iuriſditionis ⁊ interp̄tationis.c.z.

De poteſtate pape.

Nota ꝙ ꝙ̃uis omnis poteſtas ſit a deo:
⁊ abuſus ptātis n̄ ſit a deo:ptās tn̄ pape ꝑ excel/
lentiā ⁊ ſingulariuſ ē ab ipſo deo. Iſta tria p̄dcta
ſic declaranť:primū ponit apl̄us dicens. Nō eſt
ptās niſi a deo Ro.13. Hoc aūt ſic declarat. Et ꝓ
bat aug.de ancho.in li.de ptāte pape qui aľs inti
tulať ille liber de ptāte eccl̄iaſtica:q ſepe in hoc
titulo allegať. Deus eſt cā cuiuſlibet rei hn̄tis en
titatē in bonitate in triplici genere cauſe.ſ.efficiē
tis formalis ⁊ finalis. Efficientis eſt igiť oīs ptās
a deo rōne deriuatōis:ſicut.n.oīa entia cāntur ⁊
deriuanť ab vno ente:⁊ oīs ſubſtātia ab vna ſub
ſtātia:ita oīs principatus cāliter deriuať ab vno
principe. Talis aūt princeps eſt deus. Uñ ſcribit
ſapiē.6. Data ē vobis a deo virtus ⁊ ptās ab altiſ
ſimo:q interrogabit opa vr̄a. Et danielis.3. Sci
ant gentes:qꝛ dn̄atur altiſſimus in regno hoīm:
⁊ cui voluerit dabit illud. Secūdo ē a deo oīſ
ptās formaliter rōne eius oꝛdinatōnis. Nam in
quolibet principatu ē oꝛdo quidā ſupioꝛis ad in
ferioꝛē ⁊ inferioꝛis ad ſupioꝛem. Et ꝙ̃tumcunqꝫ
ſupioꝛes vel inferioꝛes ſint mali:ipſe tn̄ oꝛdo de
ſe hꝫ rōnem boni:qꝛ etiā ipſa mala bn̄ oꝛdinata
⁊ loco ſuo poſita laudabilioꝛa ſūt:⁊ eminentius
cōmēdāt bonū:⁊ ſemꝑ ex tali oꝛdine ꝯſurgit ali/
qḋ bonū. Et ſic ex p̄ncipatu maloꝝ rōne diuine
oꝛdiationis inſurgit aliqḋ bonū. Uñ ⁊ aug.dicit
ꝙ ꝑ ptātem a deo diabolo traditā iob ꝓbatus ē
vt iuſtus appareret:petrus tētatus ne de ſe ꝑſu
meret:paulus colaphizatus ne de ſe extolleret:
iudas damnatus vt ſe ſuſpenderet. Tertio eſt a

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deo poteſtas finaliter rõne eius reductionis. Nã
q̃diu ſumus in hoc mundo: ſumus in via ⁊ in q̃/
dam bello. In bello aũt neceſſe eſt: vt aliqui ſint
principantes: ⁊ alij ſint ſeruientes. Et ideo q̃diu
bellatores ſumus ⁊ in exercitu: tãdiu angeli dñã
buntur angelis ⁊ homines hominibus: quia to/
ta eccleſia militans eſt terribilis: vt caſtrorum acies
ordinata. Sed cũ peruenerimus ad deum tanq̃
ad terminũ ⁊ finẽ nr̃e felicitatis: non erimus am
plius bellatores: nec neceſſaria erit amplius do/
minatio. Unde. i. corin. 15. dicitur: q cũ ipſe filius
tradiderit regnũ. i. ſuos electos deo pr̃i: tunc eua
cuabit oĩs principatus ⁊ omnis ptãs. Q abuſus
pape non ſit a deo ſ; a malicia ⁊ prauitate homi/
num pbatur ex hoc qd dicit dñs per pphetam.
Ipſi regnauerũt: ⁊ nõ ex me principes extiterũt:
⁊ non cognoui. Fit aũt abuſus ptãtis ſcd̃m augu.
de ancho. tripliciter. Primo p prauã adeptionẽ.
ſunt enim aliqui qui ptãtem ⁊ principatu; praue
adipiſcũtur: quia vel per ſimoniã vel per minas
vel per ambitionẽ. In quorum perſona dicit pphe
ta. In fortitudine noſtra ſũpſimus nobis cornu.
Et leo papa. i. q. i. c. principatus. vbi ait. Princi/
patus quẽ metus extorſit: aut ambitus occupa/
uit: ⁊ ſi actibus vel moribus nõ offendat: ipſius
tñ initij ſui eſt pernicioſus exemplo. Secũdo p
prauã eius executionem: q2 ⁊ ſi legitime aſſecuti
ſint poteſtatẽ: tñ non vtuntur plãtione ad vindi/
ctam malefactorum: ⁊ laudem bonorum. Sed econ/
trario ſm illud heſter. 16. Muiti bõitate ⁊ bono
re. ſ. bonitatis qui eſt in eos collatus abutunt in
ſuperbiam. Et non ſolũ ſubiectos nitũtur oppri/
mere: ſed datã ſibi gloriam non ferẽtes in ipſos
qui dederunt: moliũtur inſidias. Et ſic etiã intel
ligitur illud hieronymi. 8. q. i. Audacter fortaſſe
aliquid dicimus: quod tñ ſcriptũ eſt dicimus. nõ
ſemper princeps populi ⁊ iudex eccleſie per dei
arbitriũ datur: ſed put merita noſtra depoſcunt.
Si mali ſunt actus noſtri: ⁊ operamur maligna:
dantur nobis principes ſm cor noſtrũ. Et indu/
cit exemplum de ſaule: qui cũ factus eſſet rex po
puli iubente dño: vt habetur. i. Re. 9. c. dicit dñs
non per ſe eſſe factum: ſed quo ad abuſũ eius po
teſtatis. Tertio abutitur quis poteſtate ⁊ prelati
one per prauam intẽtionem: ſicut illi prelati qui
⁊ ſi bona ⁊ iuſta faciunt in ſuo regimine: hoc non
agunt ppter iuſticie obſeruationẽ: ſed ppter ſue
glorie diuulgationẽ: ſm illud Iob. 34. Regna/
re facit hipochrytam ppter peccata populi. Ubi
greg. in glo. dicit: q ptãtem principatus deus tri/
buit: elationẽ vero potentie malitia noſtra inue/
nit. ¶ Q ptãs pape ſit ſingularius a deo q̃ alie
poteſtates: declarat hoc tripliciter. ¶ Primo quã
tum ad electionẽ. ¶ Secundo q̃tum ad eius gu
bernationẽ. ¶ Tertio q̃tum ad impugnationẽ ⁊
inobedientium ſibi punitionem.

Quantum ad primum

ſic declarat. Sicut deus generaliter habet eẽ in
omnibus rebus per preſentiam potentiã ⁊ eſſen
tiam: in ſuis tamen fidelibus habet eſſe quoda;
ſpeciali modo. ſ. per grãm ⁊ charitatem: ſic lic; in
electione omniũ poteſtatũ deus operetur: vt di/
ctum eſt: quodam tñ ſingulari mõ operat̃ in ele/
ctione ſũmi pontificis: qui ſuos fideles habet re/
gere ⁊ ordinare ad cultũ dei. Unde multum pec
cant electores: qui huic ſingulari diuine prouidẽ
tie qua regit eccl'iam non innituntur.

Quantum ad ſecundũ

ſ. eius gubernationem q̃uis deus habeat curam
generalem omniũ rerum: ſingulari tamẽ modo
habet curam de poteſtate ſũmi pontificis regen/
tis ⁊ gubernantis eccl'iam ſuã: Unde dicit chry/
ſoſtomus in quadã omelia: q magna cura ẽ deo
de eccleſia ſua non montibus circũdata: ſed fide
circũſepta. Nam ppter eccleſiam celũ extenſu;
eſt: aer ſpãſus eſt: mare diffuſum eſt: terra funda
ta eſt: paradiſus plantatus eſt: ⁊ multa mirabilia
facta ſunt ppter eccleſiam. mare diuidebatur: et
iterum ſuebatur: ppter eccleſiam pphete: ppter
eccl'iam apoſtoli: ppter eccleſia; vnigenitus dei
filius factus eſt homo. Ego ipſam ſtatui inquit in
pſona xpi: qui celum fundaui: ⁊ angelos creaui.
Sed ppter celum crucifixus non ſum: ppter ce/
lum celeſte corpus non accepi: nec naturam an/
gelorum aſſumpſi: vt diſcas quoniã celo ange/
lis ⁊ omni creatura ſingularior ⁊ honorabilior
eſt eccleſia. ¶ Tertio oſtendit̃ excellentia huius
poteſtatis ſuper alias quantum ad punitionẽ im
pugnantium ⁊ non obedientiu; ſibi. Gerit enim
ſummus põtifex in eccleſia vicem illius prophe
te: de quo dicitur Deutrono. 18. per prophetam:
ſuſcitabo vobis de fratribus veſtris ⁊ cetera.
Quicunq; non audierit prophetam illum ego
vltor exiſtam: penam. ſ. eternam ⁊ temporale;
ſibi infligendo. glo. dicit: ex quo verbo habetur
q impingentes in ſũmum pontificem ⁊ reſiſten
tes ſibi grandi pena puniendi ſunt. Unde et ipſe
papa ſignificatur per montem ſynai: de quo dici
tur Exo. 29. q die tertio deſcendit dominus in
montem ſynai dicens filijs iſrael: Ne aſcendatis
in montem: nec tangatis fines eius: qui enim teti
gerit morietur. Significatur enim ſummus pon
tifex per talem montem. primo enim rõne gene
ralitatis: quia ſicut mediante tali monte deſcen/
dit deus coram toto populo iudeorum: ſic xp̃s me
diante poteſtate ſummi pontificis in lege noua
deſcendit deus ſup toto populo xp̃ianorum. Se
cundo rõne ſublimitatis: quia ſicut ille mõs ſub
limior erat omni alio monte: ita papa ſublimior
ẽ omni alio prelato. Tertio rõne legalis veritatis:
quia ſicut de illo monte data eſt lex: ita ab ipo pa
pa omnes leges ⁊ iura exquirenda ſunt. Omnis
ergo qui hunc montem auſu temerario tãgit im/
pugnãdo vel ſibi nõ obediendo debet mori nõ
q̃nocunq;: ſed lapidibus ⁊ iaculis confodiendus
Uñ ſymmachus ait. Quis ſanctum eſſe dubitat:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quem apex tante dignitatis attollit⁹ diſ.40.non
nos. Et bõifa.hi⁹culpas redarguere pſumit moꝛ
taliũ nullus:qꝛ cũctos ipſe iudicaturus a nemine
iudicandus:niſi dep̄hendaẗ a fide deuius. Pro
cuius ꝑpetuo ſtatu vniuerſitas fideliũ tãto inſtã
tius oꝛat:q̃to ſalutem ſuã poſt deũ ex illius inco
lumitate animaduertit ꝓpenſius pẽdere di.ca.ſi
papa. Et ſi contingat aliquos aſſumi ad pontifi/
ciũ:qui nõ ſunt boni homines:ſunt aliq̃n tñ boni
p̄lati. Nã bonum hominẽ ſimpliciter facit ſola
charitas. Sed bonus p̄latus põt eſſe ꝑ pꝛudẽtiã
ꝛ ſciam:q̄ faciũt hoĩem bonũ ſm quid.i.ex parte
intellectus:eo ꝙ ſcõm ipſam põt eſſe vtilis ad re
gimen alioꝝ. Vr.n di.lxi.ꝙ rudibus ꝛ imperitis
gubernacula eccl'ie nõ ſunt cõmittẽda. Et in hoc
etiã apparet ſingularis ꝓuidentia dei:qua regit
eccl'am ſuam mediãte etiã ptãte maloꝝ hoĩm bñ
ꝛ vtiliter. Si aũt talis ſit aſſũptus ad papatũ:q ſit
malus hõ ꝛ malus p̄latus:etiã nihilominus ptãs
taliũ eſt a deo:ꝛ ſub tali pꝛincipatu pꝛedeſtinati
purgãtur ꝛ ſaluãtur:ꝛ mali ↄterũtur ꝛ damnãtur
Semp tñ honoꝛãdus eſt rõne dignitatis. Unde
ber.ad eugeniũ li.2.ait de papa. Tu es ſacerdos
magnus ꝛ põtifex ſũmus:tu pꝛĩceps epoꝝ:tu he
res apl'oꝝ. Tu pꝛimatu abel:gubernatu noe:pri/
archatu abꝛaam:oꝛdĩe melchiſedech: dignitate
aaron:auctoꝛitate moyſes:iudica tu ſamuel:ptã
te petrus:vnctione xp̄s. Tu es cui claues tradite
ſunt.hec ille. Et cũ hoc dixit:paſce oues meas io.
vltimo. Sed hoc prius ꝓmiſerat:cum dixit:tibi
dabo ꝛ cetera.

¶ De poteſtate eccleſiaſticali largitate diuinali
ꝛ ſublimitate papali.c.3.

Tibi dabo claues re
gni celoꝝ. In q̄bus v̄bis tria pñt ↄſide/
rari. ¶ Pꝛimo ptãs eccl'iaſticalis ad plura ſe ex
tendẽs:qꝛ in plurali dicit claues regni celoꝛum.
¶ Secũdo largitas diuinalis ipam libere ↄferẽſ
qꝛ xp̄s ẽ:q ait:dabo:non vendã. ¶ Tertio ſubli
mitas papalis eã plene ſuſcipiẽs:qꝛ.ſ.dicit petro
ꝛ oĩ ſuo ſucceſſoꝛi. Unñ tibi dabo claues regni ce
loꝝ ꝛc̃. In tota cõitate xp̄iana ſeu eccl'ia ẽ neceſ/
ſariũ vnũ ſolũ eſſe p̄ſidentẽ:quẽ dicimus eſſe pa
pã ſucceſſoꝛẽ petri. Hoc aũt ꝓbat herueus in tra
ctatu de ptãte pape rõe ꝛ auctoꝛitate. Rõnẽ aũt
inducit duplicẽ. Et pꝛima ſumiẗ ex vnitate eccl'e
ꝛ ẽ talis. In oĩ vno pꝛĩcipatu bñ oꝛdinato ẽ vn⁹
ſolus ſũmus pꝛinceps:ad quẽ ꝑtinet regimẽ oĩm
q ſunt de illo pꝛincipatu:ꝛ in oĩbus que ꝑtinent
ad bonũ regimẽ illius pꝛincipatus bñ diſpoſiti.
Sꝫ pꝛincipatus eccl'ie ſeu cõitatis xp̄iane ẽ talis
vꝫ vnus et bñ oꝛdinatus:ḡ dꝫ habere vnũ ſoluꝫ
pꝛincipl'r p̄ſidentẽ:qualis ẽ papa. Maioꝛ ꝓbatur
q̃tum ad tres ptes q̄s ↄtinet. Nã ꝙ in vno p̄nci
patu dꝫ eſſe vnus ſolus p̄ſidens ſupmus:patꝫ ex
hoc:qꝛ pluralitas pꝛincipũ quoꝝ vnus nõ ſubeſt
alteri:repugnat bono reipu.qꝛ vn⁹ poſſet deſtrue
re:qđ alius poſſet facere. Unñ ex hoc ↄcludit ph's
xij.metaphyſice:ꝙ totius vniuerſi ẽ vnus ſolus
p̄nceps dicẽs ſic:entia nolũt male diſpõi:nec bo
na ẽ pluralitas p̄ncipatuũ: vnus eſt ḡ pꝛinceps.ſ.
deus. Quãtum ad ſecũdã ꝑtem maioꝛis.ſ.ꝙ ille
ſit pꝛinceps oĩm de illo p̄ncipatu pꝫ:qꝛ ſi hoc nõ
eẽt:ñ eſſet p̄nceps totius p̄ncipatus ſi aliq̄s ñ eẽt
ſub eo. ¶ Quantũ ad tertiũ pꝫ qꝛ ſi p̄ncipatus et
p̄ſidẽtia eius ñ ſe extẽderet ad oĩa que ꝑtinẽt ad
bonũ regimẽ illius p̄ncipatus:vt poſſꝫ de oĩbus
diſponere:ſua p̄ſidentia eẽt inſufficiẽs ad bñ re/
gẽdũ. Minoꝛ aũt ꝓbaẗ.ſ.ꝙ p̄ncipatus eccl'ie ſeu
cõitatis xp̄iane ſit vnus:qꝛ xp̄s dicit io.x.ſit vnũ
ouile.ſ.eccl'ie:pꝫ etiã ex ſymbolo niceni cõcilij:ꝛ
vnã ſanctã catholicã ꝛ apl'icam eccl'am. Eſt etiã
talis p̄ncipatus bñ oꝛdinat⁹:qꝛ a ſpũ ſãcto regiẗ
eccleſia ſm aug.di.8.qui ↄtẽpta.q errare nõ põt
Et ad inſtar hierarchie celeſtis optime diſpoſite
iuxta illđ exo.25.c.oĩa fac ſm exẽplar qđ tibi in
monte mõſtratũ ẽ:ḡ oꝫ eſſe vnũ p̄ſidentẽ eccl'ie
ſ.papã. Sc̃da rõ ſumiẗ ex ↄfoꝛmitate fidei ꝛ mo/
rũ:q oꝫ eẽ in tota eccl'ia dei:ꝛ ẽ talis. In tota vni
uerſitate xp̄iana dꝫ eſſe ↄfoꝛmitas de his q̄ ꝑti
nẽt ad veritatẽ fidei ꝛ bonos moꝛes circa neceſ/
ſaria ad ſalutẽ. Sꝫ talis cõfoꝛmitas ñ põt ſaluari
niſi in oꝛdine ad vnũ caput ſeu vnũ p̄ſidentẽ ad
quẽ ſpectat ſñiare q̄d credendũ ꝛ q̄d agendũ:ḡ
ꝛc̃. Et intñ eſt iſte p̄ncipatus vnus:ꝙ nullus au
ctoꝛitate hũana põt dirimere:ita ꝙ nec papa cũ
tota eccl'ia poſſet iſtã monarchiã mutare. Et rõ ẽ
qꝛ vicarius generaliſ in aliqua cõitate ſubiectañ
põt licite facere ↄ̃rium:qđ p̄ncipalis dñs oꝛdina
uit. Sꝫ dñs ieſus xp̄s cuius papa ẽ vicarius:oꝛ/
dinauit vnũ monarchã:vt pꝫ ꝑ illud:tu es pet⁹:
ꝛ ſuꝑ hanc petrã ꝛc̃. Et ſi dicaẗ:ꝙ hec vnitas mo
narchie accipienda ſit in oꝛdine ad vnũ paſtoꝛẽ:
q ẽ xp̄s:ñ valet:qꝛ oꝫ ponere monarchã:q ↄuer
ſeẗ cũ ſubditis:ꝛ eos regat ſm varietatẽ tpm ꝛ lo
coꝝ ꝛ pſonaꝝ:ꝛ vnũ ſolũ oꝛdinauit xp̄s talẽ.ſ.pe
trũ ꝛ ſucceſſoꝛes eius.d.tu es pe.ꝛc̃.ꝛ tibi dabo.
Pꝛobaẗ hoc idẽ auctoꝛitate io.x. Fiet vnũ ouile
ꝛ vnus paſtoꝛ:ꝛ ꝑ illud ẽ multiplex:ſicut multi/
plex ẽ oꝛdo. Nã in quolibet ſeptẽ oꝛdinũ impꝛi
miẗ ſpũalis character:qui ẽ quedã potẽtia ſpũalis
ad agendũ ea q̄ ꝑtinent ad illũ oꝛdinẽ. Sꝫ de oꝛ
dine ſacerdotij ẽ difficultas. Et cuꝫ ait:tibi dabo
claues re.ce.ꝛc̃.ꝑ clauẽ intelligiẗ ptãs eccl'iaſtica:
ꝛ hec dr̃ clauis ꝑ ſimilitudinẽ:qꝛ ſicut ꝑ clauem
homo põt apire ꝛ claudere:ita ꝑ ptãtem eccl'iaſti
cã clauditur regnũ eccl'ie militãtis vel triũphan
tis indignis ꝑ ſubtractionẽ abſolutionis vel per
excõicationem:ꝛ bene diſpoſitis apitur per ab/
ſolutionem a peccatis ꝛ a ſententijs. Eſt autẽ du
plex ptãs eccl'iaſtica. Unde in plurali dicit claueſ
ſ.poteſtas oꝛdinis et ptãs iuriſditionis.ptãs oꝛdi
nis ibi.ſ.tibi dabo claues regni celoꝝ:et quod/
cunq; et cetera. Tibi dicit glo. ptãtem ligandi et
ſoluendi vni.ſ.petro cõceſſit:vt vos ad vnitatẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

uanitaret. Chriſtus.n.principē apoſtolorum eūs cōſtituit: vt vnū principalem vicariū xpi haberz eccleſia: ad hoc optime facit quod dicit cyprian⁹ 24.q.i.loquitur. Conſtituit vicariū: cuz dixit: pa.o.m. Sed ꝓmiſit cum ait. Tibi dabo claues re.ce.ꝛc. Per clauem intelligitur ptās eccl'iaſtica. et hec dicitur clauis ꝑ ſimilitudinē: quia ſicut ꝑ clauem hō poteſt aperire ꝛ claudere. Ita per poteſtatē eccleſiaſticā clauditur regnum eccleſie militantis vel triumphantis indignis per ſubtractionem abſolutiōis vel per excommunicationē. Et bene diſpoſitis apitur ꝑ abſolutionem a peccatiſ ꝛ a ſentētijs. Eſt autē duplex ptās eccl'iaſtica. Vn̄ in plurali dicit claues.ſ.ptās ordinis ꝛ ptās iuriſditionis. Ptās ordinis eſt multiplex ſicut multiplex ē ordo. Nā in quolibet ſeptem ordinuz imprimitur ſpālis character qui ē quedā ptās ſpūalis ad ageñ. ordinata ea q̄ ptinēt ad illum ordinē Sz de ordine ſacerdotij eſt difficultas. Et q̄tūz ad ordinem ſacerdotalē eſt character impreſſus in aīa in ſuſceptiōe ſacerdotij indelibiliter a xpo vt a cā principali: ab epō vt cā inſtrumētali.i.q̄dam potētia nō innata nec acquiſita ſz a xpo infuſa: q: vz apire pōt regnū celoꝝ.ſ.cōficiēdo corpus xpi veꝝ: ꝛ vt ita dixerim ꝑ cōſecrationē hoſtie faciendo celum apire: ꝛ xpm in ſacro exiſterēbz etiaz ptātem ſup corpus xpi myſticum.ſ.in abſolutione ſacramēti penitētie diſponendo ad grām inſtrumentaliter. Sz q: iſtud ē magis obſcurum. ſciendū ſm herueū in libro de ptāte pape: q̄ effectus ſacri pn̄ie cuius miniſter eſt ſacerdos: ē remiſſio peccati actualis. hec aūt remiſſio haberi non pōt niſi ꝑ diſplicentiam ipſius peccati actualis: in q̄tum ē offenſa dei: ꝛ ꝑ voluntatez eſt offenſa dei: ꝛ per voluntatē ſatiſfaciendi ꝛ ſoluendi emēdam per penā. Et q: humana natura ē inſufficiens ꝑ ſe ad talem diſplicentiā habendaz et talem voluntatē ſatiſfaciendi: que ſit deo accepta que quidē vocat̄ cōtritio: ideo ꝓuidit nobis de⁹ de ſacro penitentie: per qd̄ miniſter miniſtrando tale ſacrm̄ poſſit in nobis cauſare talē diſpoſitionem ad grāz: per quā ſuppleatur defectus noſter qui eſt ex parte opantis: q: nō niſi per talē diſpoſitionē cōiter attingitur ad contritionez: ita q̄ ex parte operis operati.ſ.ſacri actio pertingit ad cōtritionē: immo oz ponere in miniſtro ptātem ſpiritualem: per quā vna cū debita forma verborū cauſet talem diſpoſitionē ad grām. Et hec eſt poteſtas characteris: que pōt eſſe ſine ptāte iuriſditiōiſ ſicē pz in ſacerdote n̄ hn̄te curā. ꝛ ecōuerſo pt eē ptās iuriſditiōis ſine ptāte characteris: vt pz ī n̄ ſacerdote hn̄te curā aīaꝝ. Qz vo peccator nō ē dignus recōciliatione cū deo niſi per talē diſplicentiā peccati ꝛ voluntatē ſoluendi emendaz: iō oportet q̄ miniſter ꝑ quē debet recōciliari peccator habeat ptātem iudicādi: vtꝝ ſit dignus recōciliatione vel nō: ꝛ q̄ etiā habeat poteſtatē reconciliādi eum ꝛ repudiādi vel ligandi euz: ſi ſit dignus penitētia reconciliāte eum ad iuſtam penā: ita q̄ materia ſacri ſit ꝑſona obligata ſtare ſententie miniſtri abſoluētis eū ꝛ ligantis eū ad penā iuſtam. Iſtud aūt requirit ptātem iuriſditionis: quia nulluſ obligat̄ alicui vel pene taxate ab eo: niſi ſit ei ſubiectus: ꝛ ꝑ conſeq̄ns habeat iuriſditionē ſup eū. Et ideo in miniſtro ſacri pn̄ie requiritur vtraq3 ptās.ſ.ptās characteris: q̄ eſt diſpoſitio ad grām ſupplendo defectuz: qui eſt ex parte opis opantis.i.ex parte conatus peccatoris. Et ptās iuriſditionis ſm quā peccator ſit ſubiectus ꝛ obligatus ſuo miniſtro. Notandū eſt autē: q̄ cū queritur vtrū miniſter hn̄s iuriſditionē ſit de neceſſitate ſacri penitētie: eſt quadruplex modus dicendi. Aliqui.n.dicūt: q̄ hic.ſ.miniſter habens iuriſditionē nō eſt de neceſſitate talis ſacri ſed de neceſſitate p̄cepti ecc'ie: q: ecc'ia ſic precepit: vt.ſ.quilibet annuatim confiteat̄ ꝓprio ſacerdoti: extra de pe.ꝛ re.omnis. Hoc autē ꝓbant triplici rōne. Primo quidē q: ſi eſſet de neceſſitate ſacramēti miniſter hn̄s iuriſditionē ſup cōfitentē: ſequeretur q̄ papa nō poſſet a quoq3 abſolui a peccatis: cū nulluſ habeat ſup eum iuriſditionē: ſed hoc eſt falſum. Secūdo q: in articulo mortiſ n̄ pōt q̄s abſolui a q̄cūq3 ſacerdote: ſed ſolū a curato ſuo: quod eſt falſū. Tertio q: in ſuſceptione ordinis ſacerdotalis conſtituit̄ quis miſter ad conſecrandū corpus xpi: ita cōſtituitur miniſter ſacri penitētie. Sed in ſuſceptione ſacerdotij nō confertur aliqua iuriſditio ordinato: g̃ non eſt de neceſſitate ſacri penitentie: q̄ miniſter eius habeat iuriſditōnē. Sed herueus reprobat hanc opi. vt erroneā ꝛ falſā. Et hoc ꝓbat ex iſta rōne.ſ.ex forma ꝛ ex effectu ipſius ſacramēti penitētie: q̄ eſt abſoluere ꝛ ligare: q: abſoluere vel ligare reū in quocunq3 foro ꝑtinet ad iudicem et ꝑ ꝯſequēs ad habentē iuriſditionē ſuper eū. Sed miniſter ſacri pn̄ie abſoluit penitentē in foro cōſcientie: ꝛ ligat.ſ.obligando ad certā ſatiſfactionē g̃ ꝛc. Patz hoc ex forma: ego abſoluo te ꝛc. ꝛ auctoritate xpi dicentis: tibi dabo ꝛc. ꝛ quecūq3 ſolueriſ ſup terrā ꝛc. mat.16. Sequeret̄ ꝛ aliud incōueniens ex hoc.ſ.q̄ confeſſus ei qui nō habuit iuriſditionē: nō teneret̄ iterare confeſſionē: qn̄ hoc ſciret: qd̄ eſt falſū. Item ex hoc ꝛ aliud incōueniens ſeq̄retur: vz q̄ quilibet ſacerdos eſſz ꝓprius ſacerdos: qd̄ eſt falſum. Primā aūt illoꝝ rōnem ſic deſtruit: q: papa q̄uis ſimpl'r loquēdo nō ſit ſubditus alicui iudici: tn̄ non ſequit̄: qn poſſit ſe ſubijci alicui: qd̄ facit: cū confitetur: nec al's poſſz cōſequi effectum ſacramenti pn̄ie: niſi ſe ſubijciēdo. Sz pōt ad hoc eligere quē vult: ꝛ tenetur ei quem elegerit ſe ſubijcere in faciendo pn̄iam iniunctā ꝓ mortali. Secundā rōnez euacuat: quia vz intentio pape eſt quēlibet in articulo mortis licentiare ad ſubijciendū ſe cuilibet: cū deeſt proprius ſacerdos. Ad tertiā rn̄det.d.q̄ in ſuſceptione ordinis ſacerdotalis cōſtituitur quis miniſter ſacramēti penitentie: q̄tum ad illud ꝑ qd̄ ſibi competit diſponere ad grām: nō ſupradicto

in oꝛdine ad debitam materiam. Non tamẽ ſub
cõſtituitur in ſuſceptione talis oꝛdinis in oꝛdine
ad materiã in quã debeat agere. In predicto.ſ.
foꝛo materia debita non ſolũ ẽ peccatoꝛ indigẽs
grã:ſed etiã oꝫ ꝙ ſit peccatoꝛ obligatus ſñie con
feſſoꝛis. Et hoc nõ confert̃ in illo oꝛdine ſꝫ in col
latione cure. Secũdi dicũt: ꝙ ð neceſſitate ſacri
pñie eſt iuriſditio:⁊ ꝙ talis iuriſditio ꝯfert̃ in re
ceptione oꝛdinis ſacerdotalis. Qð ꝓbat. Primo
quidẽ qꝛ in receptõne ſacerdotij dat̃ ptãs remit
tendi peccata:vt pꝫ ex foꝛma que ibi dr̃. Secun
do qꝛ ſi hoc ñ eſſet:ñ poſſet abſolui peccatoꝛ in
articulo moꝛtis a quolibet ſacerdote: qð tñ ab
oĩbus tenet̃. Sꝫ hanc opi. vt falſã ⁊ erroneã re/
pꝛobat ipſe herueus. Nã ex hoc ſequeret̃: ꝙ vn⁹
ſacerdos nõ plus hẽret curã aiaꝝ ꝙ̃ alius ſi quic
qd ptinet ad curã ſm iſtam ptãtem totũ ẽ colla/
tum in ſuſceptione oꝛdĩs. Item ſm hoc in eccl̃ia
dei nulla eſſet collatio curẽ aiaꝝ niſi in ſuſceptõe
oꝛdinis ſacerdotalis:qꝛ quicqd ſit poſtea:magis
debet dici ſolutio ptãtis ſuſpẽſe vel ligate ꝙ̃ col/
latio ptãtis de nouo. Item ſm hoc nullus ñ hñs
oꝛdinẽ ſacerdotalẽ hẽret curã:qð falſũ ẽ. Primũ
enĩ motiuũ hoꝝ ſic ðſtruit.ð. De neceſſitate ſacri
ſunt due ptãtes.ſ.ptãs characteris:q̃ facit ad cau
ſandũ illã diſpoſitionẽ ad grãm. Et cũ hac rõne
materie requirit̃ ptãs iuriſditionis:⁊ q̃libet facit
ad remiſſionẽ peccati. Cũ ḡ dr̃: ꝙ in ſuſceptione
ſacerdotij dat̃ ptãs remittẽdi peccata: veꝝ eſt ꝙ
dat̃ aliqua ptãs faciẽs ad remiſſionẽ peccati:qꝛ
illa q̃ cãt diſpõnem ad grãm. Sꝫ ñ dat̃ oĩs ptãs
faciens ad remiſſionẽ peccati:qꝛ nõ ptãs iuriſdi
tionis:q̃ hĩlitat materiã faciẽs ſubiectã ſacerdo
ti vt iudici ſuo. Ad aliã rõnem de articulo moꝛ/
tis dictũ eſt ſupꝛa. Tertij dicũt: ꝙ de neceſſitate
ſacri pñie ẽ iuriſditio:ſꝫ illa iuriſditio vt dicũt eſt
arbitraria:ita.ſ.ꝙ in arbitrio peccatoꝛis ẽ ſubijce
re ſe:cui voluerit ſe ſubijcere:ita ꝙ ꝙ̃tũ eſt de eo
qð ẽ ð neceſſitate ſacri q̃libet a q̃libet ſacerdote
põt abſolui. Qꝫ aũt nõ põt abſolui q̃libet a quoli
bet:hoc ẽ ꝓpter ꝑceptũ eccl̃ie. Vñ quicunqꝫ va/
dit ad aliũ ꝓ abſolutione:ꝙ̃ deputet papa vel ꝑ/
latus peccat:vñ non conſequit̃ remiſſionẽ pecca
toꝝ. Qꝫ autẽ illa iuriſditio ſit arbitraria: ꝓbant ꝑ
hoc:qꝛ papa nõ põt hr̃e iudicẽ niſi arbitrarium.
Et per hoc qꝛ q̃libet in articulo moꝛtis a q̃libꝫ ſa
cerdote põt abſolui.hanc etiã vt erroneã repꝛo/
bat:qꝛ ſequeret̃ ex hoc: ꝙ ptãs iuriſditionis nõ
plus deſcẽdit in inferioꝛes poſitiue loq̃ndo a ſe/
de apl̃ica ꝙ̃ ecõtrario: qꝛ ſm hãc poſitionẽ ptãs
iuriſditionis ꝑ ſe loq̃ndo eſt in arbitrio peccato/
ris:ꝙ̃tũ ad illud qð eſt ſibi poſitiuũ:qꝛ papa vel
alij ꝓlati ꝑ ſe loquẽdo nullã curã conferũt: ſꝫ tol/
lunt impedimentũ:q̃bus peccatoꝛ ipedit̃ ab eo:
qð ſibi de iure diuino cõpetit.ſ.ad hoc ꝙ ẽ poſſe
ſubijcere ſe cui voluerit. Ad rõnes aũt dicendũ ẽ
ꝙ papa nõ eſt aſtrictuſ alicui determinato iudici
iure diuino vel hũano:licet iure diuino ſit aſtric/
tus ſeſe ſubijcere alicui:ſi vult hr̃e effectum ſacri

Unde ipſe poteſt ſe ſubijcere cui vult. Oẽs aũt
alij ab eo in vtroqꝫ foꝛo ſũt ſibi ſubditi ſicut ſuo
iudici. Et ideo nullus põt ſe ſubijcere alicui alte/
ri extra ꝑiculum moꝛtis niſi de licentia ſui.ſ.me/
diate vel imediate. Eſt ḡ quarta opinio:quã tenꝫ
vt veraꝫ: ꝙ de neceſſitate ſacri pñie eſt miniſter
hñs ptãtem iuriſditionis:qua ꝯfitẽs ſit aſtrictus
ſñie ꝯfeſſoꝛis:quã ptãtem oꝫ habere miſter vel
imediate a deo:ſicut papa hꝫ ſuꝑ totam eccleſiã.
Omnes autẽ miniſtri alij hñt hoc a papa vel ab
ipſo ſuſcipiẽte ſacr̃m: vel ſubijciente ſe ꝙ̃tum ad
illũ q̃ iure diuino nulli determiato iudici eſt ſub/
iectus:ſicut pꝫ de papa. Eſt ḡ de neceſſitate ſacra
menti penitentie iuriſditio miniſtri ſuꝑ confiten/
tẽ:⁊ hoc ẽ de neceſſitate diuini ꝑcepti non eccl̃ie
tñ:ita ꝙ papa hoc tollere nõ poſſet:nec in ſua ꝑ/
ſona nec in alia. Unde papa nõ poteſt abſolui ab
illo:cuius ſentẽtie ſtare nõ eſſet obligatus: ꝓpter
quod ſi vellet confiteri alicui vt ſocio aut ſubie/
cto ⁊ nõ vt iudici ſuo: ꝙ̃tum eſt de effectu ſacra/
mẽti nihil fieret: ſed in hoc differt de papa ⁊ de
aliis:qꝛ vt dictum ẽ:oẽs alij a papa hñt iam iudi
cẽ oꝛdinatũ al's determinatũ:cui a deo ſũt oẽs
alij ſubiecti.ſ.papã vel alium ex diſpoſitione pa/
pe mediate vel imediate:⁊ ideo ſine licentia eiꝰ
mediata vel imediata nõ pñt ſe ſubdere alij. Qꝫ
aũt ſi fiat hꝰ ſubiectio ſeu cõfeſſio i articulo moꝛ
tis cuicũqꝫ ſacerdoti:cũ deeſt ꝓpꝛius:hoc intelli
gitur fieri de licentia interꝓtatiua pape. Sꝫ papa
qui nulli ẽ ꝑſone determinate ſubiectus:poteſt in
iſto foꝛo ſe ſubijcere cui vult:ad quã ſubiectõnẽ
tenetur ex pꝛecepto diuino ſi cõtingat eũ pecca/
re moꝛtaliter.hec herueus ⁊c̃.

¶ De poteſtate eccleſiaſtica ſignata ꝑ claues:vbi
ponuntur ſeptem poteſtates:in quibus petrus ꝓ
ceſſit alios apoſtolos.c.4.

De poteſtate iuriſdi

tionis. Nota ſm herueũ in libꝛo de po/
teſtate pape: ꝙ ptãs iuriſditõnis videt̃ impoꝛta/
re ꝙ̃tum apparet ex interꝓtatione ptãtem dicẽdi
ius ſiue ſtatuẽdo ſiue ſñiando. Nã dicere ius ul
iuſtũ põt cõtingere dupliciter. Uno mõ ſine qua
cunqꝫ obligatiõe:ſicut qñ aliqs ſcholaſtice:puta
determinãdo in ſcholis dicit aliqd eſſe iuſtũ. Et
iſta ptãs dicẽdi ius ꝑ hũc modum ñ ẽ illa de qua
nũc agit̃. Alio mõ põt vocari ptãs ius dicẽdi: ut
qñ aliqs hꝫ ptãteꝫ ſuꝑ aliq̃s:ſic ꝙ poſſit obligare
eos ad tendẽdũ ꝓ iuſto hoc qð dicit ſiue ſtatuẽ
do ſiue ſñiando. Statuẽdo quidẽ ſicut q̃ hꝫ ptã
tẽ talẽ:ſtatuat ex cã rõnabili:vt ieiunet̃ in.xl.ipſo
facto: ꝙ hoc ſtatuẽdo dicit:hꝫ rõeꝫ iuſti ſiue de/
biti fieri:ita ꝙ ſubditi illiꝰ q̃ hꝫ talẽ ptãtẽ tenẽtur
adherere huic dicto tãqꝫ iuſto. Et idẽ ẽ in ꝓhibiti
qꝛ ſubditi tenent̃ vitare ꝓhibitionẽ ab iſto tanqꝫ
iniuſtũ. Sñiando aũt vt ſi aliqs hñs talẽ ptãteꝫ
aliquẽ ſubditũ ſñiet eẽ reũ vel inocentẽ:dictũ ſuũ
i tali caſu tenet̃ ſubditi hr̃e ꝓ iuſto ul' ꝓ iure:⁊ tãꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poteſtas ius dicendi eſt poteſtas: quam vocamꝰ
iuriſditionem: ita ꝙ poteſtas iuriſditionis poteſt
ſic deſcribi. Poteſtas iuriſditionis eſt qua preſi/
dens alicui reipub. poteſt dicere ius ſtatuēdo vel
ſententiando cū obligatione ſubditoꝝ ad haben
dum illud quod dicitur ꝓ iuſto. Contingit autē
in iſtis ſtatuendis vel ſentētiandis aliquādo po
teſtatē iuriſditōnis determinari dupliciter. Uno
mō quantum ad caſus: ita. ſ. ꝙ ipſa poteſtas nō ſe ex/
tendit ad omnes caſus: ſed ad quoſdā. Alio mō
quantum ad populum ſubiectū. ſ. ꝙ ſe extēdat tan/
tum ad populum ⁊ non ad plus.

De iuriſditione ſeu poteſtate pape in declarando dubia circa ius diuinū vel naturale.

Sciendū ꝙ quedā ſunt de iure
diuino vel naturali: quedā de iure hūano poſitio
Quantū vero ad illa que ſunt de iure naturali vel
diuino: iuriſditio ſeu poteſtas papalis nō ſe extē/
dit ſic vȝ ꝙ iſta poſſit mutare: vel etiaȝ dare eis
vim obligandi. Et ratio eſt: qꝛ inferioꝛ nō poteſt
mutare leges ſupioꝛis: deus aūt eſt ſupioꝛ ad pa
pam. Ea aūt que ſunt de iure diuino vel natura/
li ſunt a lege dei ſcripta vel menti indita. Unde nō
poteſt eam mutare. 25. q. i. ſunt qui dicunt. Verū
eſt tñ ꝙ in talibus que ſūt de iure diuino vel na
turali: ſi ē aliquod dubiū: ad papam ꝑtinet aucto
ritas declarandi. Et ſic poteſt exponi illud: tibi. ſ.
petro ⁊ cuilibet ſucceſſoꝛi tuo dabo claues. i. po/
teſtatem ad apiendum. i. declarandū regnū celo
rum. i. ſcripturā. ſ. ſanctam. Ubi ſciendū ꝙ de/
clarare dubia in aliquibus pōt contingere dupl'r
Uno mō inquiſitiue: ſeu opiatiue: ſicut pōt qlibȝ ex
ingenio vel habitu inquirēdo de dubijs alicuius
ſcientie. Et iſto mō declarare pōt ꝑtinere ad quē
libet ſcientē vel doctum in aliqua ſcīa. Alio mō
pōt accipi declarari cum auctoꝛitate aliq̄: ſic. ſ. ꝙ
declaratio ſua debeat haberi ꝓ vera ⁊ firma: ita
ꝙ nō liceat oppoſitū tenere vel opinari. Et iſto
modo poteſtas vel auctoꝛitas declarādi predi/
cta dubia eſt ſolum apud ſummum pontificem:
hoc aūt ſic ꝓbatur. Opoꝛtet. n. in eccleſia ponere
vnū caput: ad quod ꝑtineat declarare illa: q̄ ſunt
dubia circa quecunqȝ ad fidem ꝑtinētia: ſiue ſint
ſpeculatiua ſiue agibilia. Cuius rō eſt: qꝛ oȝ po/
nere eccleſiam ſic diſpoſitam: ꝙ tota cōitas vni/
uerſalis eccleſie maneat in vnitate fidei ⁊ in vna
ſententia de fide Sed hoc nō poſſet eſſe: niſi to/
ta cōitas eccleſie haberet recurſū ad vnū caput
ſcȝ preſidentē: apud quem eſſȝ auctoꝛitas decla/
randi dubia. Conſtat aūt ꝙ in eccleſia nō poſſet
eſſe aliqd tale caput: niſi ſolus papa: ergo ad ipm
ꝑtinet huiuſmodi declarare dubia. Et ſi obijciatˀ
contra hoc: ꝙ cū papa ſit ſingularis ꝑſona potēs
peccare ⁊ errare: apud aūt poteſtatem errātem nō
debet eſſe auctoꝛitas: ꝯtra quā nō liceat opinari
Rñdendum ꝙ licet papa vt ſingularis ꝑſona ⁊
ꝓpꝛio motu agens poſſit errare: ſicut dicitur de
illo leone: ꝯtra quem iuit hilarius pictauiēſis ad
concilium generale: tamē papa vtens ꝯſilio ⁊ re/
quirens adiutoꝛiū vniuerſalis eccleſie deo oꝛdi
nante: qui dixit petro. Pꝛo te rogaui: vt non de/
ficiat fides tua: nō pōt errare. Nec poteſt eē vni/
uerſalis eccleſia tanqȝ veꝝ recipiat aliquod erro
neū. Nec tñ papa ſic: vt ſingularis ꝑſona ſñiam
erroneā teneat: ſequitˀ ꝙ auctoꝛitas eius obliget
ad illā ſententiā tenendā. Nec etiā ꝙ auctoꝛitas
illa ſibi erranti ſubtrahatˀ: ſed ꝙ auctoꝛitas ſua nō
habeat locū obligandi in tali caſu. ſ. quia ē obie/
ctū aptum natum auctenticari: ſicut nō ſequitur:
ꝙ careat vſu ille qui nō videt ſapoꝛē: qui non ē
obiectum viſus. De iuriſditione ſeu poteſtate pa
pe circa poſitiua precepta. Sciendū ꝙ quantum ad
ea que euidenter valēt ad oꝛdinandū hoīem
in deū ſcḋm ꝑcepta diuini iuris vel naturalis ſiue
precipiēdo ſiue ſtatuēdo: vt ꝙ ſemel in anno quis
ꝯfiteatur ad minus: ſiue ꝓhibēdo que retrahūt
hoīes a predictis: ſiue taxando penas ꝯtra trāſ/
greſſoꝛes: quantum ad penas vite preſētis papa hȝ
plenariā ꝑtātem in talibus oībus abſqȝ exceptio
ne alicuius caſus ad talia ꝑtinentis. Et hec ſunt
illa que ꝑtinent ad ius poſitiuū pertinēs ad eccle
ſiaſticā iuriſditionē. Et ſic poteſt intelligi illud: ti
bi dabo claues. i. ꝑtātem ligādi per ꝑcepta ⁊ ſta
tuta. ſoluendi. per abſolutionē vel diſpenſationē.
quecunqȝ. i. in omni materia poſitiua. ⁊ regni celoꝝ
i. militātis eccl'ie. Quod aūt papa in hiˀ hēat plenitu
dinē ꝑtātis: ꝓbatˀ ſic. In oī repub. bñ oꝛdīata oȝ
ponere aliquē q preſit reipu. q poſſit totā cōitatē
mouere ad oīa illa que ꝯferunt ad bonū reipub.
⁊ ad finē: ad quē oꝛdinatˀ illa reſpu. ⁊ precipue de
his que ſic ꝯferūt: vt ſine eis nō bene oꝛdinaretˀ
cōitas ⁊ bonū reipub. Sȝ preſidēs vniuerſaliter
reipu. in cōitate xpiana eſt papa: ergo papa pōt ꝑcipe
talia q̄ ꝯferūt ad bonū reipub. in cōitate xpiana.
Dico aūt que ꝯferunt ad bonū reipub. ſic ꝙ ſine
eis reſpu. nō attingeret ad finē debitū: qꝛ nō oīme
ꝯferens ad bonū cōe pōt ꝑcipe ſicut nō pōt pre/
cipere continentiā monachalē: vel ieiunare in pa
ne ⁊ aqua ꝑ totā. xl. niſi hoc faceret ꝓpter culpaȝ
puniendā vel aliud ſil'e. Sic ergo in ſtatuēdo ꝑtās
pape ſe extēdit ꝑcipiēdo vel ꝓhibendo oīa illa q̄
ꝯferūt ad obſeruandū ea q̄ ſunt iuris diuini vel
naturalis: eo mō quo dictū eſt: in quoꝝ obſeruan
tia ꝯſiſtit bonū reipub. xpiane ⁊c̄.

De iuriſditione ſeu poteſtate pape in ſniando de ſubditis: ⁊ ꝙ debeant hēri ꝓ talibus: put ſententiāt.

Et quantum ad ꝑtātē
ligādi ⁊ ſoluendi eos ſiue in foꝛo iudiciali exteri
oꝛi ſiue in foꝛo penitētiali: ſciendū ſcḋm herueū in
dicto li. ꝙ papa hȝ plenitudineȝ ꝑtātis quantum ad
oēs caſus ⁊ quantum ad oēm ꝑſonā exiſtentē de ec/
cleſia militāti: ⁊ hoc ꝓbatˀ ex illa auctoꝛitate: tibi
dabo cla. re. ce. ꝑ id qd ſequitˀ: qdcunqȝ ligaueris
⁊c̄. ſ. ſentētiando ꝑ abſolutōnē vel ꝯdēnationē in
vtroqȝ foꝛo. Pꝛobatˀ etiā iſtud rōe tali. Oȝ pone
re in tota cōitate xpiana aliquem ꝑſidentem: ad

quā ptineat p ſe vł p aliū ſniare de q̄libet q̄lit̄ de
beat regi: ſm id qđ egit vł omiſit: q̄ſtū ad oīa q̄ p
tinēt ad hoīez ordinādū ī deū: ſiue ptineat ad no
ticiā ꝯſcie ſiue ad iudiciū exteriꝰ. Sȝ quantū ad
ea q̄ ptinēt ad ordinādū hoīez ī deuȝ: nullus ē ta
lis pſidēs niſi papa ḡ rc. Maior pȝ: qꝛ oportet
ponere: ꝙ ille q̄ preeſt reip. ⁊ alicui cōitati poſſit
ſup quēlibet de cōitate dare ſnīaȝ: quomō dȝ re-
gi ī ordine ad fineȝ reipu. ⁊ mō q̄ reſp. dȝ ordiari
ad illū finē. Sȝ ad hoc ꝙ q̄libet de cōitate xpia-
na ordinetur ī finē debitū reip. xpiane: ⁊ ſic mō q̄
debȝ ordinari: dȝ ꝙ ſit aliq̄s: q̄ de quolibet poſſit
ſententiare q̄lis ſit: ⁊ q̄liter regat̄ ſm illō qđ egit
vł omiſit: nō ſolū ī foro iudiciali exteriori: ſȝ etiā
q̄ſtū ad ea q̄ ptinēt ad foꝝ ꝯſcie: qꝛ vtroqȝ mō dȝ
hoīem ordiari in deū ſm modū cōueniētē cōita
ti xpiane: qꝛ tali mō inſtituit deus: ꝙ hō ſubdere
tur iudicio pſidētis ſm poteſtatē eccleſiaſticā.
papa ergo hȝ ptātē ſentētiādi de omni hoīe ptinē
te ad cōitatē xpianā in omni caſu: ⁊ q̄ſtū ad forū
iudiciale ⁊ foꝝ penitētiale. Et cū hoc etiā ꝙ talē
ptātem pōt cōferre alijs: vt dicetur infra.

Iſta autem iuriſdictio

⁊ ptās vniuerſalis pape ē inſtituta a xpo: vt patet
ex illa auctoritate: tibi dabo: ego. ſ. xps. Et qđ p
miſit tūc ipleuit: cū ait: paſce. o. me. Io. vlti. Pro-
bat hoc herueus in tali tractatu tali rōe. Inſtitue
re iuriſdictōeȝ ſm quā aliq̄ cōitas dȝ regi: ptinet
vł ad ipaȝ cōitatē vł ad dñȝ illiꝰ cōitatis: ſȝ cōitas
q̄ dȝ regi p ptātē papalē ē cōitas xpiana q̄ſtū ad
eccleſiā militātē. huiꝰ aūt cōitatis nō eſt dñs niſi
xps vel papa: ḡ iſta ptās dȝ inſtitui vel a xpo vel
a papa vel a tota cōitate xpiana: ſed nō ē inſtituta
a papa vel a cōitate xpiana: ḡ a xpo ſolo. Qꝫ aūt
ptās papalis nō ſit iſtituta a papa: pbatur ſic. Ad
vicariū nō pertinet inſtituere ptātē: qua vtitur vt
vicarius alterius: cū ſibi cōmitteret: qꝛ prius eſt
ptātē inſtituere: q̄ȝ eā alicui vicario ꝯmittere. Itē
quia papa talē ptātē papalē nec reſtrīgere nec am
pliare pōt: qꝛ nullus papa facere poteſt: ꝙ ipe vel
alius papa habeat maiorē poteſtatē: q̄ȝ illa quam
habet. Sed q̄ pōt aliquā ptātem inſtituere: poteſt
eā reſtringere ⁊ ampliare: ḡ rc. Itē qꝛ ipe idē cō-
ferret ſibi poteſtatē: qđ ē incōueniēs dicere in po
teſtate ordinata. Nō ḡ a papa eſt inſtituta tal̄ po
teſtas. Qꝫ aūt iſta ptās non ſit inſtituta a cōitate
xpiana ſeu eccleſia: pbat̄ ſic: qꝛ aut hoc factuȝ eſt
auctoritate ſibi ab alio commiſſa: aut auctorita
te propria. Sed ꝙ nō ſit inſtituta ab eccl̄ia p au-
ctoritatem ſibi ab alio cōmiſſaȝ pȝ: qꝛ nec a xpo
cōmiſſa legit̄ talis auctoritas cōitati xpiane: cum
nō habeatur hoc ī aliquo euāgelio: ꝙ xps eccl̄ie
cōtulerit auctoritatē inſtituēdi ſedē apoſtolicā: ſȝ
nec a papa facta ē talis cōmiſſio: nec fieri potuit:
qꝛ minus eſt inſtituere aliquā poteſtatē: q̄ȝ eiꝰ in
ſtitutionē cōmittere: ſed papa nō pōt pmū: vt di-
ctū eſt: ḡ multo minus pōt ſm. Qꝫ non ſit inſtitu-
ta ab eccleſia poteſtas papalis auctoritate ppria

pbat̄ primo ex pte obiecti ipiꝰ ptātis ſic. Illa po
teſtas nō pōt inſtitui a cōitate xpiana ppria au-
ctoritate: q̄ includit illud: qđ excedit oēm aucto-
ritatē hūanam: ita ꝙ per ſe nulla auctoritas hūa-
na ad hoc ſufficit ſine cōmiſſione alterius. Inclu-
dit enim in ſe ptās papalis ligare ⁊ ſoluere in fo-
ro cōſciētie: q̄ dici pōt actio dei. Includit ēt abſol
uere a pena debita in foro dei: vt per indulgētias
fit. hec aūt excedūt auctoritatē humanā: ita ꝙ ad
hoc nō ſufficit ſine alia: ḡ a cōitate xpiana nō po
tuit inſtitui auctoritas ⁊ poteſtas papalis ppria
auctoritate. Scđo pbat̄ hoc idē ex pte finis vel
poteſtatis papalis ſic. Finis iuriſdictionis eccleſia
ſtice q̄ poſt xpm pncipaliter reſidet: apud papam
eſt ordinare cōitatē xpianā ad īpendenduȝ deo
debitū cultū ⁊ ſibi acceptuȝ: ⁊ p conſequens vite
eterne meritoriū. Sed ad nullā cōitatē pertinet
poſſe inſtituere iuriſdictionē: ſm quā īpendat cō
munitas ipa debitū dño pſidēti cōitati tali: cu-
ius dñium vel regimē in nullo depēdet ab ipa cō
munitate. Et rō ē: qꝛ ad inferiorē nō pertinet iudi
care de eo: qđ cōpetit ſuperiori. Sȝ ſic ſe hȝ com
munitas xpiana ad xpum ſiue ad deum: ꝙ xpus
dñat̄ tali cōitati taliter ꝙ dñiū eius ⁊ regimē in
nullo depēdet ab ipa cōitate: ḡ ad cōitatē xpianā
nō pertinet inſtituere iuriſdictionē ppria aucto-
ritate: ſm quā cōitas xpiana ordinet̄ ad īpenden
dū debitū cultū deo. Tertio hoc idē pbat̄ ex pte
mōi hñdi tale ptātē ſic. Illā ptātē inſtituere ppa
auctoritate qua quis vtitur vt vicarius alicuius
dñi: ad nullū aliū ptinet niſi ad illū dñm: cuius q̄
ſic tali ptāte vtitur eſt vicarius. Sed poteſtas pa
pe de qua loquimur: ē poteſtas qua ipe papa vti
tur: vt vicarius chriſti in terris: ergo iſtam inſti-
tuere ad nullum alium pertinet niſi ad chriſtum
Et ſi dicatur: ꝙ omnes principes terreni ſunt eti
am vicarij chriſti: quia omnis poteſtas a domio
deo eſt. Ro. ıȝ. licet non ſit a deo abuſus poteſta
tis: ⁊ tamen principes poſſunt inſtituere iuriſdi-
ctionē ſuper populū: quem regūt ppria auctori-
tate vel auctoritate cōitatis cui pſunt. Rñdet̄
ꝙ aliter ſunt principes vicarij dei ⁊ aliter papa.
Principes enim non ſunt vicarij dei expreſſe et
explicite: per expreſſam inſtitutionem ⁊ explici-
tam eius: niſi aliqui reges qui fuerunt inſtituti re
uelatione diuina vt ſaul ⁊ dauid. Poſſunt tamen
principes dici vicarij dei implicite: inquantum
ſcilicet deus dedit nature humane rationem na-
turalem: qua poſſet iudicare eſſe bonum aliquā
poteſtatem eſſe in republica: que preeſſet omni-
bus in cōmunitate: que poſſet reſtringere malos
⁊ conſeruare bonos circa ea que pertinent ad bo
num humanum. Sed Petrus cui ſuccedit papa
non ſicut ſimplex epiſcopus: ſed ſicut generalis
vicarius ſuper totam eccleſiam factus eſt genera
liter ⁊ expreſſe a chriſto vicarius modo predic-
to: cum dixit: paſce oues meas. Et hoc ſibi pro-
miſit: cum ait: tibi dabo claues regni celorum:
ego ſcilicet chriſtus nō eccleſia vel alia perſona.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et nota ſm Iſidorum. debent iuuare eccleſiam
pncipes ſeculi: qñ infeſtant̄ ab alijs: vñ.23.q.7.
ſic ait. Principes ſeculi nõnunq̄ȝ intra eccleſiaȝ
ptãtis adepte culmina tenent: vt p eandē ptãteȝ
diſciplinā eccleſiaſticā muniant. Ceterum intra
eccleſiā ptãtes neceſſarie nõ eſſent: niſi qḋ non
pualent ſacerdotes efficere p doctrine ſermonē
poteſtas imperet p diſcipline terrorē. Sepe per
regnū terrenū celeſte regnū pficit: vt intra eccle
ſiā poſiti contra fidē ⁊ diſciplinā agūt: rigore pn
cipum conterant̄. ⁊ paulo poſt. Cognoſcant pn/
cipes ſeculi deo rationē ſe debere reddituros p
eccleſia: quā p xp̄o tuendā ſuſcipiūt. Nā ſiue au
geat̄ pax ⁊ diſciplina eccleſie p fideles pncipes:
ſiue ſoluat̄ ille ab eis rationē exigit: qui eoꝝ po
teſtati ſuā eccleſiā tradidit. hec ille. ſ. ad defen/
dendū ⁊ iuuandū nõ inuadendū ⁊ vſurpanduȝ
bona ⁊ iura ſua: ⁊ ad obediendū nõ imperandū
ei: vt faciūt frequenter. Concludit herueus. 3ª ex
ſupradictis. Primū eſt q̄ collatio iuriſditionis
vel poteſtatis papalis ptinet ad ſolū xp̄m. Se/
cunduȝ q̄ pma collatio ptãtis papalis fuit facta
ſingulari ⁊ determinate pſone petri dicente xp̄o
ipſi: tibi dabo. ⁊ paſce oues meas. Tertiū q̄ alie
collationes facte alijs papis iuriſdictioneſq̄ȝ pa
pales ſūt facte a xp̄o pſone electe ab eccleſia vel
ab hñte vices eccleſie in hoc: ſicut modo habēt
cardinales.

De plenitudine pote/

ſtatis papalis ⁊ iuriſdictionis erga alias ptãtes ĩ
feriores: vt pr̄iarchas archiep̄os ep̄os ⁊ parochi
ales curatos. Ubi ſciendū ſm herueū ĩ dicto tra
ctatu: q̄ oĩs ptãs eccleſiaſtica alia a papali ſubeſt
ei quo ad tria. Primo q̄ȝtū ad correctionē abu/
ſus. Scḋo q̄ȝtū ad inſtitutionē ⁊ collationē ipſiꝰ
ptãtis inferioris. Tertio ad ſubſidiū adminicu/
latiuū. i. q̄ tenet̄ iuuare eā: ſi aliquo mõ indigēt.
Primū pbat ſic: pſidentia pncipis ĩ oĩ pncipatu
ordinat̄ ad hoc: q̄ ip̄e moueat oẽs ſubditos illiꝰ
pncipatus ad bonū ſeu finē reipublice. vñ ad eū
ptinet: q̄ȝtū in eo eſt ↄferre ⁊ ordiare ea q̄ ↄferūt
ad tendendū ĩ bonū reipu. i. ea q̄ ſūt virtuoſa: et
tollere ea q̄ tollunt motionē ad talē finē vt vicia
⁊ abuſiones. Ad eandē. n. ptãtem ptinet mouere
aliquos ad aliquē finē ⁊ tollere ea q̄ impediunt
motionē ⁊ pfectū cõitatis. hec aūt ſūt vicia ⁊ ab
uſiones: q̄ inordināt hoĩem a deo. Tota aūt reſ
publica ſeu coĩtas xp̄iana ad hoc ordinat̄ vt ad
ſuū finē debitū: q̄ ↄiungat̄ deo p opa virtuoſa:
⁊ q̄ impedit̄ p vicia ⁊ diuerſas abuſiones: iõ ad
papā qui eſt pmus pſidens ⁊ pncipalis: pertinet
huiuſmodi viciaꝰ corrigere ⁊ tollere erga omẽs
inferiores ptãtes quantū in eo eſt: vt tota coĩtas
xp̄iana tendat in debitū fineȝ. Et ad hoc poſſet
induci illud hieremie. i. Ecce cõſtitui te: ait dñs
ſup gentes ⁊ regna: vt euellas deſtrues diſſipes
⁊ diſpdas. ſ. quo ad vicia: edifices ⁊ plãtes quo
ad virtutes. Nullus platus eccleſiaſticus ē ſup

regna niſi papa. Et in ſignū huiꝰ zacharias papa
depoſuit lodouicum a regno francie: q̄ȝ inutilis
erat: vt habet̄. 15. q. 6. alius. Et Inno. imperatorē
Federicum ab impio. ¶ Quantū ad ſecundū. ſ.
q̄ oĩs ptãs inferior papa ĩferior ē ſubdita ei q̄ȝ/
tum ad inſtitutionē ⁊ collationē eiꝰ ⁊ remotionē
qḋ pbat ſic: oẽs ptãtes inferiores a papa ſūt li/
mitate ⁊ determinate: vt apparet de facto. Aut
igit̄ ſūt inſtitute a xp̄o ĩmediate ab vniuerſali ec
cleſia aut a xp̄o mediāte papa vt vicario gene/
rali eius. Sed nõ a xp̄o ĩmediate nec ab eccleſia
vniuerſali ḡ a papa vicario xp̄i. Q̄ȝ nõ ſint inſti/
tute a xp̄o ĩmediate tales ptãtes inferiores: q̄ȝ ſi
ſunt inſtitute a xp̄o ĩmediate ita determinate: vt
ſūt quantū ad populū ⁊ quantū ad territoria: et
quantū ad ea q̄ ſūt in foro ↄtentioſo vel pniali:
poteſtas pr̄iarchalis archiep̄alis ep̄alis ⁊ paro/
chialis: aut xp̄s fecit hoc ante aſcenſionē aut pꝰ:
ſed neutro iſtoꝝ modorū fuit: ergo nõ a xp̄o in/
ſtitute ĩmediate. Q̄ȝ nõ fecit hoc xp̄s ante vl̄ pꝰ
aſcenſionē: oſtendit̄ ex hoc: q̄ȝ ſi feciſſet in euan
gelio haberet̄ expſſe vel implicite. Sȝ nihil de
hoc in eo habet̄: nec determinatio et diſtinctio
huiꝰ ptãtum: nec quantū ad caſus nec quantū ad
territoria: nec quantum ad nomina. ſ. patriarcha
rū archiepiſcoporū ⁊ huiuſmodi ergo ⁊c̄. Pro/
batur ⁊ alia ratione: quia ſi a xp̄o eſſet ĩmediate
inſtitutus ordo: qui eſt inter papam patriarchas
archiep̄os ⁊ alios: nõ poſſet ĩmediate inſtitui vl̄
ↄfirmari a papa. Et ratio eſt: q̄ȝ illud quod per/
tinet ad ius ĩmediate inſtitutum a deo: nõ poteſt
ĩmutari ab homine. Sed cum oppoſitū quoti/
die fiat de coĩ conſuetudine eccleſie: quia nõ ſo/
lum papa: ĩmediate cõfirmat ep̄os omiſſo ar/
chiepiſcopo: qui eſt medius: ſed etiā ſibi retinet
puiſionem de eo faciendam: put ſibi videtur.
ergo nõ a xp̄o immediate ſūt inſtitute huiuſmo
di ptãtes inferiores. Q̄ȝ nõ ſint inſtitute ab vni/
uerſali eccleſia: vt a dante auctoritatē ipſi inſtitu
tioni: qḋ ideo dico: q̄ȝ quandocūq̄ȝ in aliquo cõ
cilio aliqua ſtatuunt̄: tota auctoritas dans vigo
rem ſtatutis eſt in ſolo papa. Alij pñt facere ad
directioneȝ ↄſulendo ⁊ orationibus iuuare: qḋ
in dubijs a domino dirigantur. Probat̄ ergo q̄
nõ ſit huiuſmodi ĩſtitutio ab eccleſia ſic: illa po/
teſtas que nõ poteſt inſtitui niſi a xp̄o vel hñte
poteſtatē ab eo: nõ poteſt inſtitui ab eo q nõ eſt
xp̄s: nec hñs auctoritatē inſtituendi ab eo. Sed
poteſtas iuriſdictionis ſpūalis ptinentis ad eccle
ſiam eſt talis. ſ. q̄ nõ poteſt inſtitui niſi a xp̄o vl̄
hñte auctoritatē in hoc ab eo. Et ratio ē. q̄ȝ po/
teſtas ordinandi hoĩem in deū ſm dei acceptio
nem nõ pōt inſtitui niſi a deo vel habente auc/
toritatem ab eo: ergo nullus alius poteſt inſtitue
re talem poteſtatē. Sed eccleſia vniuerſalis nõ
eſt deus nec xp̄s: nec ſup hoc habet auctoritatē
ab eo: quia collatio talis in ſacro canone nõ ha/
betur: tamē etiā q̄ȝ talis inſtitutio fieri nõ poſſet
a papa ſine cõmunitate xp̄iana: papa nõ haberet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

plenitudinem ptãtis:quod eſt falſũ. Ex quo igi
tur inſtitutio poteſtatũ inferiorũ nõ eſt facta im
mediate a xp̃o nec ab vniuerſali eccleſia:vt pro
batum eſt:ſequit̃ q̃ ſit facta a papa vt a vicario
xp̃i generali. Qđ etiã pȝ ex hoc:quia frequenter
papa creat nouas ſedes ſeu epiſcopat⁹: ⁊ mutat
⁊ priuat: ⁊ iura dicũt expreſſe hoc facere poſſe.
Et ad hoc facit quod dicit dio⁹.papa.13.q.i. ec/
cleſias.ſingulis preſbyteris dedimus parochias
⁊ cimiteria eis diuiſimus ⁊c. Termini epiſcopa
tuum fuerunt diſtincti tempore apoſtolorũ vel
paulo poſt. Et de hac diſtinctione ſedium ep̃a/
liũ archiep̃aliũ patriarchalium habet̃ di.80.c.i.
Sic igit̃ inſtituere ⁊ ↄferre ⁊ auferre ptãtes oẽs
eccleſiaſticas inferiores papatu quo ad iuriſdic
tionẽ ptinet ad papam. Quantũ ad tertiũ etiam
pȝ q̃ oẽs ptãtes inferiores etiã ſeculares debẽt
⁊ teneñt iuuare papã in eo qđ expedit ad bonũ
regimen eccleſie. Et quantũ ad hoc ei ſubſũt:qđ
ſic ꝓbat. Reſpublica tenet̃ ad ↄſeruationẽ illius
poteſtatis a qua dependet reipublice bonũ. Sȝ
bonũ reipublice xp̃iane potiſſime dependet ex
poteſtate eius:cuius ẽ ordinare totã eccleſiã: et
ordinare gradus ⁊ ſtatus in ea: ꝙ ⁊c. huic etiam
ↄcordat ph̃us.12.metaphyſice dicens.q̃ bonum
exercitus dependet vnius ptãte ad aliã:⁊ potiſ/
ſime ex ordine exercitus ad iudicẽ. Et ſic etiaȝ
totũ bonum eccleſie dependet ex ordine vnius
ptis ad aliã:puta curati ad epiſcopũ: epiſcopi ad
archiep̃m:⁊ ſic vſq̃ȝ ad papã: p̃cipue tamẽ bonũ
eccleſie dependet ex ordine totius populi ad pa
pam: ꝑpter qđ oĩs poteſtas debet ei adminicu/
lari. Et ſi contra hanc poteſtatẽ aliq̃ p̃ncipes ſe/
culares vellent:ipſi p̃ncipes ſeculares debẽt ſub
ditos compeſcere:⁊ rebelles ei ſubijcere.

De poteſtatẽ pape po

nit herueus in dicto tractatu.v.errores exortos
ab aliquibus. ¶ Primus eſt q̃ poteſtas p̃lator
inferiorum pape ſiue ſint ep̃i ſiue ſint curati: eſt
ĩmediate a deo ſicut ptãs pape. ¶ Secund⁹ q̃ ĩ
hierarchia eccleſie militantis infimi.i. parochia
ni nõ poſſunt reduci in deum ꝑ penitentiaȝ niſi
mediantibus curatis ⁊ parochialib⁹ ſacerdotib⁹
¶ Tertius q̃ lȝ papa ⁊ ep̃i ſint p̃ncipaliores re/
ſpectu parochianorũ:nõ ſũt tamen ĩmediate cu
rati eorũ:ſiue nõ ĩmediate hñt curam eorum.
Quartus error eſt:q̃ nec papa nec ep̃s pñt audi
re ↄfeſſiones parochianorũ: quin teneant̃ ↄfite
ri eadem peccata ſuis ſacerdotibus parochiali/
bus. ¶ Quintus error eſt:q̃ dato q̃ ↄfeſſi pape
vel ep̃is nõ teneant̃ eadem peccata ↄfiteri paro
chialibus ſacerdotibus:tñ papa vel ep̃i nõ poſ/
ſent dare generalẽ auctoritatẽ audiẽdi ↄfeſſio/
nes aliquibus vt fratribus ⁊ huiuſmodi:qui cõ/
feſſi talibus teneant̃ ↄfiteri eadẽ peccata ſacer/
dotibus parochialibus. Ponit rõnes ⁊ auctori/
tates quas induceſit ad iſta ꝓbandũ:⁊ eas omnes
efficaciſſime euacuat:⁊ auctoritates ab eis ma/
le intellectas ſane declarat in dicto tractatu:que
oĩa cã breuitatis omitto. Et cõcludit q̃ iſti erro
res nõ ſoluȝ ſunt iudicandi errores ſed hereſes:
qđ ꝓbat ꝑ dictum pelagij di.22.q̃uis. vbi dicit̃
q̃ qui detrahit ius ſuũ alijs eccleſijs iniuſtus ẽ.
Qui aũt detrahit ius ſuũ romane eccleſie here/
ticus eſt cenſendus. Sȝ ponẽtes dictos errores
detrahunt ius ſuũ romane eccleſie ſeu ap̃lice ſe
di:quaſi nõ ſubſint:⁊ ſint alie eccleſie ſibi ſubiec
te:⁊ poteſtatem iuriſdictionis ab ea accipientes
cũ tñ xp̃s petro dixerit: tibi dabo claues ꝙ ⁊c.ꝙ
ſunt heretici. Quibus etiã dat̃ lnĩa alicui a papa
vel ep̃is ↄfitendi vel audiendi ↄfeſſiones alioꝝ
nõ oportet q̃ petant lnĩam a ſuis parochialibus
ſacerdotibus cõfitendi vel audiẽdi ↄfeſſiones:
vt dicit q̃dam glo.her.que reprobata fuit ꝑ cle/
mentem quartũ vt falſa in extrauaganti.q̃ inci/
pit.qdã temere. Quinĩmo eis inuitis ⁊ cõtradicẽ
tibus pñt ex dicta lnĩa cõfiteri:nec ſic cõfeſſi te/
nent̃ iterũ ſuo curato cõfiteri. Qđ etiã notat Jo.
an extra de peni.⁊ re.c.ſi ep̃s.li.vi.

De poteſtate iuriſdi/

tionis tp̃alis ⁊ ſp̃ũalis que eſt in eccleſia. Scien
dum ſ̃m Aug.de ancho.in ſũma de ptãte pape:
q̃ eſt triplex ptãs ⁊ variata vȝ. ¶ Prima ẽ ĩme/
diata.ſ.a deo:⁊ hec eſt ſummorũ pontificum.
Scđa ẽ deriuata.ſ.a deo ꝑ papã:⁊ hec ẽ oĩuȝ in
feriorũ p̃latorũ. ¶ Tertia ẽ in myſteriũ data:et
hec ẽ imp̃atoris ⁊ p̃ncipũ terrenoꝝ. ¶ Quantuȝ
ad p̃mũ ptãs iuriſdictionis plene ſp̃ũaliũ ⁊ tp̃a/
liũ ẽ ĩmediata a deo in papa:⁊ ꝓbat̃ tripliciť: p̃/
mo ſic.auctoritas iuriſdictiõis ñ ↄcedit̃ niſi per
claues ecc̃lie:ſȝ claues ecc̃lie xp̃s nõ ↄceſſit niſi
petro: ꝑut ꝓmiſerat dicẽs:tibi dabo cla.re.ce.ſ.
q̃ v̾bo dicit glo. xp̃s ſolũ vnũ caput ⁊ vnũ vica/
riũ in ecc̃lia eẽ voluit ad quẽ diuerſa mẽbra re/
currẽt:ſi forte adinuicẽ diſſentirẽt. ¶ 2⁰. ꝓbat̃ ſic
q̃ nõ dat aliq̃d nõ põt illud auferre:ſȝ ſi papa nõ
daret ep̃is ⁊ alijs p̃latis ptãtẽ iuriſditiõis nõ poſ
ſet eos deponẽ ꝑuare ⁊ illa ſuſpendẽ:cui⁹ tñ op/
poſitũ facit ⁊ facere põt ſ̃m oẽs.ꝙ ptãs iuriſditi
onis ſp̃ũaliũ ⁊ tp̃aliũ:cui⁹ auctoritate fit p̃latorũ
electio ⁊ ↄfirmatio:ſȝ hoc fit a papa: ꝙ in eo reſi
det plenitudo ptãtis. ¶ Quantũ ad ſecundũ.ſ.q̃
ptãs ep̃oꝝ ⁊ alioꝝ p̃latoꝝ eccleſie ſit deriuata a
papa in eos mediãte papa: ꝓbat̃ rõne ⁊ auctori
tate. Ratio aũt ẽ talis: ſic ſe hñt riuuli ad fontẽ:
radij ad ſolẽ:rami ad arborẽ:ſic ſe hȝ ptãs ep̃oꝝ
⁊ alioꝝ ad ptãteȝ pape: nã vt dicit̃ in.c.epheſini
cõcilij.q̃uo multi radij ſolis ſũt:ſȝ lumẽ vnum: ⁊
rami arboris multi ſũt:ſȝ vnũ robur:⁊ multi ri/
uuli de vno fonte defluũt: vnitas tñ ſeruat̃ ĩ ori
gine:ſic eccleſia vna ẽ q̃ ĩ multitudine latiſſime
facũditatis extendit̃.24.q.i.loquit̃.ſȝ conſtat q̃
aqua riuuloꝝ nõ ẽ aqua fontis ĩmediata: ſic nec
ptãs p̃latoꝝ ẽ ĩmediata a xp̃o: ſȝ deriuata ĩ eis a
xp̃o mediãte papa. Patet hoc ẽt auctãte Cirilli
patriarche alexandrini q̃ ſic ait in li. theſauroꝝ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſicut xp̄s accepit a pr̄e ducatū ⁊ ſceptrū eccleſie
gentiū ex iſrl̄ egrediēs ſup oēs pncipatū ⁊ ptātē
⁊ oē qd̄cūq̄: vt ei genua cūcta curuent̄: ſic petro
⁊ eius ſucceſſoꝛib⁹ pleniſſimā cōceſſit ptātem ⁊
nulli alij q̄ꝫ petro qd̄ ſuū ē plene: ſꝫ ſoli ipſi cōmi
ſit totū. Ꝺe aūt ptās tp̄alis ip̄atoꝝ regū ⁊ pncipū
ſit in miniſterium data a deo mediante papa ⁊
alijs p̄latis eccl̄ie in quibus reſidet ſpūalis ptās
pbat triplici rōne. ¶ Pꝛima ē talis: illa ptās eſt
data ī miniſteriū alteri ab alio p quē hꝫ inſtitui
regulari ⁊ oꝛdinari ⁊ ꝯfirmari ſi bona ſit: ſꝫ talis
ē ptās impatoꝝ regū ⁊ pncipū: qꝛ p papā hꝫ in/
ſtitui regulari ⁊ ꝯfirmari ſi bona ē: ⁊ p ipſū hꝫ iu
dicari ⁊ ꝯdēnari ſi bona nō ē: ḡ talis ptās nō im
mediata a deo: ſꝫ in miſteriū ptātis ſpūalis data
Utrūq̄ꝫ āt hoꝝ pbat̄. Scribit̄.n.di.22. ſcā. q̄ po/
teſtas pape cuiuſlibꝫ oꝛdinis dignitatē ⁊ gradū
hꝫ inſtituere. Ꝺe ēt hēat ptātē ſecularē iudicare
⁊ ꝯdēnare ſi nō ſit bona. pꝫ. 15. q. 6. ali⁹. vbi dr̄ q̄
zacharias papa regē francoꝝ depoſuit: nō tam p
ſuis iniq̄tatib⁹ q̄ꝫ p eo q̄ iutilis erat regno: ⁊. 96.
di. c. duo ſūt. dr̄ q̄ Inno. archadiū impatoꝛē ex
cōicauit: qꝛ cā fuit exilij chryſo. ⁊ ali⁹ Inno. de/
poſuit Federicū impatoꝛē. ¶ Scd̄a rō ē talis: il
la ptās ē ī miniſteriū data alteri cui iuramentū fi
delitatis p̄ſtat: ⁊ ab ea recoḡſcit oē qd̄ hꝫ: ſꝫ oīs
ptās ip̄atoꝛis ⁊ ſeculariū pncipū ē talis: dr̄.n.di.
63. tibi dn̄o. q̄ ip̄atoꝛ iurat pape nūq̄ꝫ mandatū
ꝯ̄trerire ⁊ ſibi in oīb⁹ fidelitatē ſeruare: ḡ talis
ptās ē ſolū ī miſteriū data. Et ſi inueniāt̄ q̄nq̄ꝫ
ip̄atoꝛes aliq̄s aliq̄ tp̄alia dediſſe ſūmis pontifi/
cibus: ſicͭ ꝯſtantin⁹ donauit ſilueſtro: nō fuit hoc
dare qd̄ ſuū erat: ſꝫ reſtituere qd̄ tyrānice ſubla
tū eſt: ⁊ eo mō ſi iueniāt̄ aliq̄s ſūmos pōtifices de
diſſe aliq̄ bona tp̄alia ip̄atoꝛib⁹ ⁊ pncipib⁹: nō ē
hoc intelligendū eos hoc feciſſe ī dn̄ij recogniti
onē: ſꝫ magis ī pacis eccl̄iaſtice cōſeruationē: qꝛ
ſeruū dei nō oꝫ litigare: ſꝫ māſuetū eē ad omēs.
Itē q̄ oīs ptās ſecularis ſit ſubdelegata reſpectu
pape: pꝫ p illud. 2. q. 1. quicūq̄ꝫ litē. ¶ Tertia rō ē
talis: illa ptās ē in miniſteriū alijs data q̄ ē reſtri
genda āplianda ⁊ executiōi mādāda ad impiuꝫ
eı⁹a q̄ data ē ī miniſteriū: ſꝫ talis eſt ptās pncipū
terenoꝝ. Unn̄ ber. ad eugeniū papā ī li. de ꝯſidera
tiōe ſr̄ illo v̄bo ecce gladij duo hic ait: qd tu de
nuo gladio vſurpare tētas: quē ſemel reponere
iuſſus es in vaginā: ⁊ loq̄t̄ de gladio tp̄ali: ⁊ ſub
dit: quē tn̄ gladiū q tuū eē negat n̄ ſatis mihi vr̄
attendē v̄bū dn̄i dicētis ſic: cōuerte gladiū tuū ī
vaginā. Tu⁹ ḡ gladi⁹: ipſe euaginand⁹ eſt ad tuū
impiū: alioqn ſi nullo mō ad te ptineret dicenti
bus apl̄is: ecce gladij duo hic: n̄ rn̄diſſet dn̄s ſa/
tis ē: ſꝫ minus ē. Et ſic pꝫ q̄ hi⁹ ptās ſecularib⁹ pn
cipib⁹ ē in miſteriū data. ſ. a papa. hec aug⁹. d̄ an
cho. Nec obſtat his ait ipſe qd̄ dicit̄. 23. q. 4. q̄
a deo ē cōceſſa ptās impialis ⁊ ī vindictā noxio
rū datus gladi⁹. Nō.n. ē iuriſdictio ip̄ialis vl̄ ſe/
cularis a papa: vt ab hoīe puro: ſꝫ a papa vt a ge
rente vicē xp̄i in terris: vel qd̄ ē a deo ſꝫ mediā/
te. ſ. papa. Sılr̄ nō obſtat qd̄ dr̄ di. x. qm̄. ſ. q̄ po
teſtates ſūt diſticte ſecularis. ſ. ⁊ ſpūalis: ⁊ ad di/
ſtinctos fines oꝛdinent̄. ⁊. 96. di. duo ſūt. qb⁹ re/
git̄ hic mūdus. ſ. pontificalis dignitas ⁊ regalis.
Nō.n. ſūt ita diſtincte qn vna ſubalternet̄ alte/
ri. ſ. ſecularis eccl̄iaſtice: vt minoꝛ maioꝛi: ⁊ ſicut
luna ſoli in illuminatione. ſūt ēt diſtincte: qꝛ nō
cōueniūt vni eodē mō: qꝛ ptās iuriſdictionis ſpi
ritualiū cōuenit pape ſm̄ ımediatā inſtitutioneꝫ
⁊ executionē: ſꝫ ptās iuriſdictiōis tp̄aliū cōuenit
ei ſm̄ inſtitutionē ⁊ auctoꝛitatē: ſꝫ nō ſm̄ ımedia
tā executionē: niſi foꝛte in qbuſdā caſib⁹ q notā
tur q filij ſint legit. c. p venerabilem.

¶ De poteſtate eccleſiaſtica ſignata p claues. c. 4.

DE poteſtate eccleſi

aſtica ſignata p claues regni: ⁊ de colla
tione eius facta a xp̄o. Unn̄ ipſe dixit dabo: dictū
eſt: reſtat videre quō ſingularit̄ petro ⁊ excellē/
tiſſime data ē: qꝛ. ſ. petro: de q̄ p̄us dixerat: tu es
petrus ⁊ ſr̄ hāc petrā edificabo eccleſiā meā ⁊c.
Et q̄ꝫuis apl̄is oīb⁹ collata ſit ptās clauiū ⁊ oīb⁹
ep̄is cōferat̄: alit̄ tn̄ ⁊ excellenti⁹ petro ⁊ cuilibet
pape ſucceſſoꝛi ei⁹. Et de apl̄is ait p̄s. nimis ho/
noꝛati ſūt amici tui de⁹: nimis cōfoꝛtatus ē pn/
cipatus eoꝝ: ad eos aptat illud eccleſia. maioꝛes
amici dei q̄ꝫ alij. In nouo vel veteri teſtō credū
tur cōit̄ fuiſſe apl̄i: quib⁹ ipſe xp̄s ait: vos dixi a/
micos: qꝛ omnia feci vobis nota. Io. 15. ipſi vt
ait apl̄us ad Ro. 7. pmitias ſpūs acceperunt: ⁊
ſicut poꝛes tp̄e dicit glo. ita potioꝛes grē copia:
nimis aūt. i. valde honoꝛati ſūt a xp̄o ⁊ eccleſia
cōſtituti iudices ſeculi: lumina mundi: paſtoꝛes
pmi eccleſiaꝝ: nimis etiā. i. valde cōfoꝛtatus eſt
. i. roboꝛatus: ⁊ firmatus eſt pncipatus eoꝝ. i. po/
teſtas: excedit enim omnē pncipatum terrenum
Unn̄ greg⁹. nazāzenus ait impatoꝛib⁹ conſtanti/
nopolitanis: dedit nobis poteſtatē. ſ. deus. dedit
⁊ pncipatum multo pfectioꝛē pncipatibus vr̄is.
di. 10. ſuſcipitis. Pꝛincipatus aūt iſte ſeu ptās col/
lata apl̄is ē ſeptuplex. ¶ Pꝛio ptās baptizandi.
¶ 2°. ptās pdicādi ⁊ tp̄alia accipiēdi. ¶ 3°. ptās ſa
cerdotalis cōficiēdi ſoluēdi ⁊ ligādi. ¶ 4°. ptās
ep̄alis cōfirmādi ⁊ oꝛdinādi. ¶ 5°. ptās miracula
opandi. ¶ 6°. ptās pfecte cōuerſādi. ¶ 7°. ptās iu
riſdictionalis ſnīandi. ¶ Has oēs habuerūt apl̄i
a xp̄o: ſꝫ petr⁹ aliq̄ mō excellenti⁹ ceteris: ⁊ omēs
pn̄t dici claues regni: de qbus dictum fuit petro
tibi dabo cla. re. ce. ¶ Ptātē qdē baptizādi de/
dit apl̄is xp̄s: nō ſolū qn̄ dixit p⁹ reſurrectioneꝫ
apparēs eis in galilea: docete oēs gentes bapti
zantes eos ⁊c. math. vltimo. ſꝫ ēt ante paſſioneꝫ
dr̄. n. Io. 4. q̄ ieſus nō baptizabat: ſed diſcipuli
eius. i. apoſtoli: q hoc nō p̄ſūpſiſſent. ſ. baptizare
niſi a xp̄o habuiſſent ptātē: ⁊ lꝫ chryſo⁹. dicat q̄
diſcipuli nō baptizabant baptiſmo xp̄i: ſꝫ iohıs:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tñ Aug. ⁊ alicuiuñ ꝯtrariũ aſſerũt. ſ. ꝙ baptiza
bant baptiſmo xp̄i in quo dabat̃ ſpũs ſcũs. Tur/
rebãt. n. tũc ſimul ⁊ legalia ⁊ euãgelica ſacra ſm
virtutẽ vſq̃ ad paſſionẽ: ⁊ q2 nõ erat conueniẽs
ꝙ ipſi alios baptizarẽt nõ baptizati: iõ ⁊ ipſi apo
ſtoli ꝑus fuerũt baptizati a xp̄o: ⁊ ſic exponit̃ il/
lud Jo. 13. q lotus eſt. i. baptizatus: nõ indiget ni
ſi vt pedes lauet. i. affectus purificet aqua p̄nie:
qđ etiã habet̃ đ cõſe. di. 4. c. q̃ñ a hieroſolymis
Nec ẽ incõueniẽs ꝙ ipſi baptizarẽt nondũ facti
ſacerdotes cũ ⁊ nũc laic⁹ in neceſſitate baptizet:
vt de conſe. di. 4. cõſtat. verũ vt vnitas eccleſie
ſeruaret̃: ⁊ a capite petro oĩs actus hierarchitus
originaret̃: noluit xp̄s eos baptizare: niſi ex pe/
tri cõmiſſione ⁊ ordinatiõe. Hec ptãs põt dici
clauis regni: q2 p vſũ eius. i. p baptiſmũ apit̃ re/
gnũ celoꝝ baptizatis. Et q2 baptiſm⁹ eſt funda/
mentũ ⁊ ꝑncipiũ fidei xp̄iane: cui⁹ directio com/
miſſa eſt petro: iõ xp̄s ei dixit. Tu es petr⁹ ⁊ ſup
hanc petraꝫ ⁊c̃. q̃ñ eũ alio noĩe vocauit cephas. i.
caput. Jo. i. q2 ab eo vt a capite p⁹ xp̄m oĩs ſpũa
lis ptãs debebat deriuare aliq̃ mõ: dixit tñ ñ ſo
lũ petro: ſꝫ etiã ſimul alijs cũ eo. Docete eos ba/
ptizantes ⁊c̃. ne crederet̃ baptiſm⁹ a petro habẽ
virtutẽ nõ ab ipſo: vt. n. dr̃ Jo. i. ipſe. ſ. xp̄s ẽ q ba
ptizat. ſ. interi⁹ mũdãdo. ¶ Secundã ptãtẽ. ſ. pre
dicãdi dedit xp̄s apl̃is: ⁊ ante paſſionẽ q̃ñ miſit
eos ad ꝑdicãdũ iudeis dicẽs. In viã gentiuꝫ ne
abieritis ⁊c̃. Eũtes ãt ꝑdicate dicẽtes: q2 appro
pinquat regnũ dei. Luc. 9. Poſt reſurrectionem
aũt apparẽs: ⁊ ꝑcipue ĩ die aſcẽſiõis dixit eũtes
ꝑdicate euangeliũ oĩ creature. math. vlti. Predi
catio aũt cõgrue põt dici clauis regni: q2 p ipſã
apit̃ ſcriptura q̃ dr̃ regnũ: ⁊ dat̃ introit⁹ ad ṽtu/
tes q̃ ẽt dicũt̃ regnũ celoꝝ. Et q̃uis cũ eſſent cũ
xp̄o nõ eſſent ipſi apl̃i adhuc ſub regimĩe nec in
ꝑdicãdo nec in baptizãdo nec in alijs: tñ poſtq̃
factus eſt ab ipſo paſtor eccleſie: ⁊ ĩ ꝑdicãdo ⁊ ĩ
alijs fuerũt ſub petro. vt ſi diſſiderẽt int̃ ſe ĩ ꝑdi
cãdo ⁊ hi⁹: ſicut facta ẽ altẽcatio int̃ paulũ ⁊ ꝯuer
ſos ex iudaiſmo q erãt antiochie ex obſ̃uatione
legaliũ. act̃. 15. c. eẽt aliqs ſupior q eos reuueret
⁊ determinaret. Vñ cũ p̄ns erat petrus ĩ ꝑdican
do oẽs ſibi deferebãt: ⁊ ipſe ſmonẽ fecit ĩ electi
one mathie. act̃. i. Et ſilĩt p⁹ miſſionẽ ſpũs ſci ꝑ/
mus narrat̃ petrus ſurrexiſſe ad ꝑdicanduꝫ tria
milia hoĩm ſua ꝑdicatiõe ꝯuertẽs. Vñ ⁊ anacle
tus di. 21. dicit in nouo ꝙ petrus ꝑmus ad fidem
populũ ṽtute ſue ꝑdicationis adduxit: ceteri ṽo
apl̃i cũ eodẽ pari cõſortio honorẽ ⁊ ptãtẽ acce/
perũt: ipſũ q̃ꝫ ꝑncipẽ eoꝝ eſſe voluerunt: vnde ⁊
recte dict⁹ eſt cephas q̃ſi caput alioꝝ pugnantiũ
p ꝑdicationẽ ꝯ mundũ: ⁊ ab ipſo facta ẽ ordina
tio ꝑdicatoꝝ ⁊ ꝑdicationũ: licꝫ aſſenſu ⁊ cõſilio
alioꝝ apl̃oꝝ: ſicut papa agit đ cõſilio cardinaliũ
qđ ptinet ad regimen eccleſie. Sic ḡ põt dici ꝙ
apl̃i ⁊ alij ptãtẽ ꝑdicãdi p⁹ penthecoſten habue/
rũt a petro xp̄o inſpirãte ꝓpter ſuandã in oĩbus
eccleſie vnitatẽ. Dicit̃ aũt xp̄m p⁹ reſurrectionẽ

miſiſſe ad ꝑdicandũ dando. ſ. eis os ⁊ ſapiam ⁊
ṽtutẽ ṽbi: ſꝫ petro ſingularit̃ dictũ fuit paſce. o.
m. ſ. p verbũ ꝑdicationis: ⁊ tibi dabo cla. re. ce.
Cũ hac aũt ptãte ꝑdicãdi dedit apl̃is xp̄s ⁊ pe/
trus p⁹ xp̄m eis: ⁊ alijs ꝑdicatoribus metẽdi tpa
lia. i. accipiẽdi ab illis qbus ſpũalia ſeminauerãt
dixit. n. xp̄s math. x. dignus eſt opari⁹ cibo ſuo. ⁊
. i. ad Cor. 9. dicit̃ dñs ordinauit his q euãgeliũ
nũciãt vt đ euãgelio viuãt. Et hiero⁹. inqt apl̃i/
cis viris ⁊ euãgelizatorib⁹ xp̄i in neceſſarijs vſi
bus nõ retribuere ſeipſũ cõdemnare eſt. 16 q. i.
¶ De ptãte faciẽdi miracula dr̃ Luc. 9. dedit eis
ptãtem ſup oĩa demonia vt languores curarẽt.
Hãc ãt ptãtẽ habuerũt oẽs apl̃i ĩmediate a xp̄o
⁊ ante reſurrectionẽ ⁊ p⁹ nõ a petro. Nõ. n. ptãs
faciendi miracula põt dari a puro hoĩe ſꝫ a ſolo
deo: quinĩmo ipſe deus ẽ q miracula opat̃ p ſan
ctos ſuos vt p inſr̃a. Vñ ps. qui facis mirabilia
magna ſolus: vñ ⁊ ipſa ptãte faciendi miracula
apl̃i aut alij ſcĩ nõ vti p̄nt ad placitũ: ſed q̃ñ deo
placet: vt dr̃ de peni. di. 2. c. q̃rendũ. Et iudas p/
ditor hanc ẽt credit̃ habuiſſe: ſꝫ aũt ptãtẽ facien
di miracula nõ habuerũt a petro apl̃i alij habue
rũt tñ eã ſub petro ⁊ minoreꝫ petro: vñ ⁊ in illo
vſu oẽs deferebãt petro: ſic. n. ⁊ Jo. euangeliſta
q fuit maior p⁹ petrũ fecit vñ ⁊ ꝑmũ miraculuꝫ
factũ p apl̃os poſt miſſionẽ ſpũs ſcĩ factũ eſt per
petrũ aſſociatũ cũ Johe dicẽte claudo mendicã
ti qđ habeo hoc tibi do. In noĩe ieſu nazareni
ſurge ⁊ ambula q ſubito ſanatus eſt. act̃. 3. Et in
geſtis martyrij petri ⁊ pauli de deiectione ſimo
nis magi quẽ demones p aera portabant pau/
lus petro legit̃ detuliſſe: nã p⁹ piã ꝯtẽtionẽ adin
uicẽ ꝑcepit petrus de oĩbus vt dimitterẽt illum
ad terrã qđ ⁊ factũ eſt: ⁊ ſic corruẽs ſimon expi
rauit. Nõ aũt minorẽ opationẽ in miraculis alij
apl̃i egerint petro: pꝫ q2 ad vmbraꝫ petri ſana/
bant̃ infirmi. act̃. 5. qđ de alijs apl̃is nõ inuenit̃
Unde p excellentiã quandã ei ſingularit̃ fuit di
ctũ tibi dabo cla. reg. ce. Dicit̃ aũt hec ptãs cla/
uis: q2 p miracula patuit aditus multꝭ ad regnũ
eccleſie p fidẽ cõuerſis. ¶ Ptãtẽ. 4. ſ. recte con
uerſandi dedit apl̃is nõ ſolũ eo mõ cõi q̃ dictuꝫ
eſt: dedit eis ptãtẽ filios dei fieri his q credũt in
noĩe ei⁹ ⁊c̃. Jo. i. ſed quodã mõ ſpãli cũ eos ele/
git ad apl̃atũ ⁊ nõ ſoluꝫ doctrina ⁊ exẽplo q̃ eis
familiari⁹ cõicabat: ſed etiã grã interiori de qua
eis dixit. Jo. 15. ſine me nihil poteſtis facere. i. ali
quid meritoriũ. Aliã tñ ptãtẽ ſeu gratiã recte cõ
uerſandi dedit eis plenioẽ ⁊ ꝑfectiorem in die
penthecoſtes. Nã antea nõ fuerũt ita confirma
ti quin potuerint peccare mortaliter: ⁊ de facto
in hoc inciderũt tempore paſſionis oẽs apl̃i ſm
pe. de pal̃. fidẽ diuinitatis xp̄i mente negantes:
cuius tñ virtutẽ ⁊ innumera miracula cognoue
rant: ſed p aduentũ ſpũs ſancti ptãs recte viuen
di a deo fuit roborata: vt mortaliter peccare nõ
poſſent ſm cõem opi. Vñ ⁊ petrus ſi in diſſimu
latione obſeruationis legaliũ peccauit: put vult

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aug⁹. ꝓpter qꝺ paulus eũ reꝑhēdit: vt habet̃ ad
gal. 2. illud tñ veniale fuit ſm tho. in. 4. ſ. di. i. q.
2. ar. 5. q. 3. Iſta aũt ptãs recte ꝯuerſandi ⁊ ſi pce
dat ex radice ⁊ affectu dilectionis: oñdit̃ tñ ĩ to/
leratione magne paſſionis: ⁊ oẽs qdem apl̃i ꝑ/
fectã dilectionẽ habuerũt: ⁊ multa ꝓ xp̃o libent̃
paſſi ſunt. Unñ dicit̃ ac. 4. de apl̃is p⁹ flagellatio
nẽ ipſoꝝ ibãt apl̃i gaudẽtes a ꝯſpectu ꝯſilij: qm̃
digni habiti ſũt ꝓ noĩe ieſu contumeliã pati: pe/
trus tamen ferventiorẽ dilectionẽ p̃ ceteris oñ/
dit. Unñ ⁊ xp̃s ter ei dixit: ſimõ ioh̃is diligis me
plus his. Jo. vlti. ⁊ ex lapſu ſuo fortior ⁊ feruen
tior reſurrexit. Unde ambro. Fidelior factus ẽ
petrus poſtꝙ̃ ꝑdidiſſe ſe fleuit: atqꝫ iõ maiorem
gratiã reppit ꝙ̃ amiſit. diſ. 50. fidelior. paſſ⁹ etiã
ẽ paſſione acerbiori p̃ ceteris: nã cũ paſſio cru
cis ſit acerbiſſima: ⁊ ipſe hanc ſuſtinuerit verſo
capite ad terrã: hinc facta fuit crudelior: ipſa aũt
dilectio ⁊ martyrij paſſio apte dicunt̃ claues re
gni celoꝝ: qꝛ ꝑ eas ad celũ aditus pꝫ. Unde ⁊ de
xp̃o dicit̃ iſai. Dabo clauẽ dauid ſup hume
rum eius appellans clauẽ crucẽ. Et ſub dauid in
telligens xp̃m qꝺ congrue dicit̃ de petro ꝑ ex/
cellentiã: tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊c̃.

Quantum ad quintaꝫ

ptãtẽ. ſ. ſacerdotalẽ ꝯficiẽdi. ſ. ligandi ⁊ ſoluendi
in ſacro pnĩe: xp̃s dedit oĩbus apl̃is ĩ vltima ce
na cũ dixit: hoc facite ĩ meã cõmemorationem:
Luc. 22. qſi diceret ptãtẽ hoc faciẽdi. i. cõficiendi
accipite: tũc enĩ eos fecit ſacerdotes etiã iudam
tũc ibi p̃ntẽ ſm oẽſ doc. p̃ter hilariũ q dicit iudã
nõ cõicaſſe: ꝙ̃uis hac ptãte nõ credunt̃ vſi ante
penthecoſten: ⁊ tũc ĩ vltima cena eis data ẽ ptãs
ligandi ⁊ ſoluẽdi oĩbus ipſis in foro pnĩe ⁊ non
antea. Nã ꝙ antea dixerit diſcipulis: q̃cunqꝫ li/
gaueritis in terra: erũt ligata ⁊ in celo: ⁊ q̃cunqꝫ
ſolueritis ⁊c̃. math. 18. fuit verbũ ꝓmiſſionis nõ
collatiõis talis ptãtis. Et ſilr̃ qñ dixit petro tibi
dabo ⁊c̃. ſicut ẽt qñ miſit apl̃os ad p̃dicanduꝫ ⁊
vngendũ infirmos oleo: nõ dedit eis ptãtẽ ꝯferẽ
di ſacr̃m extreme vnctionis: cũ nõ eſſent adhuc
ſacerdotes: ſꝫ figurauit illud qꝺ poſtea eẽnt col
lati ſacerdotes: qꝛ ad ipſos nõ ad alios ſpectat
dare extremã vnctionẽ ſm illud Jacobi. 5. In/
firmat̃ aliqs in vobis ĩducat preſbyteros de ec
cleſia vngentes eũ oleo ⁊c̃. Tho. tñ in. 4. ſniarũ
dicit ꝙ ptãtẽ ſacerdotalẽ quantũ ad ſecũdariuꝫ
actũ q ẽ ſoluere ⁊ ligare: xp̃s dedit p⁹ reſurrectio
nẽ cũ inſufflauit ĩ eos dicẽs: accipite ſpm̃ ſanctuꝫ
q̃ꝝ remiſeritis ⁊c̃. Qꝺ vr̃ magis ꝯſonũ dictis ſan
ctoꝝ. Poſſet tñ intelligi dictũ tho. ꝙ̃tũ ad oñſio
nẽ ſeu vſũ dicte ptãtis ſm illũ modum loquẽdi
ſcripture quo ꝯſueuit dicẽ rẽ fieri cum ĩnoteſcit:
ait pe. de pal̃. De hac aũt ptãte cõficiẽdi ligandi
atqꝫ ſoluendi inqt anteros papa. Abſit vt qcũqꝫ
ſiniſtrũ de his arbitremur q aplĩco gradui ſuc/
cedẽtes xp̃i corpus ſacro ore conficiũt: ꝑ q̃s nos
xp̃iani ſumus q claues regni celoꝝ hñtes ante
diẽ iudicij iudicãt. 2. q. i. abſit. Et ꝙ̃uis. lxxij. diſ/
cipuli fuerũt etiã a xp̃o miſſi ad p̃dicãdũ: nõ tñ
habet̃ ꝙ eos fecerit ſacerdotes ſicͭ apl̃os. Unñ qꝺ
dr̃ di. 21. in nouo. ꝙ p̃ſbyteri tenẽt typũ eoꝝ: ⁊ in
eoꝝ loco ſũt cõſtituti ab eccl̃ia: nõ ex hoc habet̃
ꝙ fuerint facti ſacerdotes a xp̃o: niſi in figurã: vt
ſicut illi diſcipuli erãt ſub apl̃is: ita p̃ſbyteri ſub
ep̃is. Et ſic etiã intelligendũ ẽ qꝺ ait gratianus
di. 21. §. i. vꝫ ꝙ xp̃s diſcipulos. lxxij. inſtituit mi/
nores ſacerdotes. ſ. in figurã nõ realit̃ ordinãdo
eos vel inſpirãdo apl̃os: ꝙ p⁹ penthecoſtẽ ordi/
narẽt eos ĩ ſacerdotes. Quis aũt eandẽ ptãtẽ ⁊
eq̃lẽ ĩ cõficiẽdo habuerint oẽs apl̃i ⁊ ep̃i ⁊ ſacer
dotes: tñ ꝙ̃tũ ad ptãtẽ ligãdi ⁊ ſoluẽdi plenitu/
dinẽ habuit petrus ptãtis ⁊ iuriſdictiõis. Et ſic
intelligit̃ illud anacleti diſ. 21. in nouo teſtõ poſt
xp̃m dñm a petro ſacerdotalis cepit ordo: quia
ipſi p̃mo in eccl̃ia pontificat⁹ dat⁹ eſt: dicẽte dño
ad eũ tu es petrus ⁊c̃. ⁊ tibi dabo claues ⁊c̃. ligã
di ⁊ ſoluẽdi: qꝛ ptãtẽ p̃mus accepit a dño. ſ. quo
ad iuriſdictionem

Quantum ad ſextam

ptãtẽ. ſ. ep̃alẽ. Sciẽdũ ꝙ varia ẽ opinio int̃ doc.
de ptãte ſeu charactere ep̃ali. Nã canoniſte cõit̃
tenẽt ꝙ ſit ordo diſtinct⁹ ab alijs: ⁊ ꝙ ĩp̃mat̃ ſpe
cialis character. Et ad hoc facit qꝺ ait Iſidorus
di. 21. cleros. dicẽs ordinẽ epoꝝ q̃driptituꝫ: ⁊ leo
papa di. 32. oĩuꝫ. vbi dicit ep̃atũ eẽ q̃rtũ ordineꝫ
Sꝫ tho. in. 4. dicit ſumendo ꝓprie ordinẽ. ſ. ꝓut
ordinat̃ ad cõficiẽdũ eucharistiã nõ eẽ ordineꝫ
diſtinctũ nec imp̃mẽ characterẽ: ⁊ ꝙ ĩ p̃dictis. c.
dicat̃ ordo. Sumit̃ ibi large ꝓut ĩportat digni/
tatẽ hñtẽ ptãtẽ ad quaſdã ſacras actiones p̃ficiẽ
das q̃ non põt ſacerdos: vt chriſmare ordinare
eccl̃ias cõſecrare ⁊ hĩ. Pe. de pal̃. herue⁹ ⁊ aug⁹.
de ancho. ĩ tractatib⁹ ſuis de ptãte pape dicũt ibi
nõ ĩp̃mi characterẽ ſpecialẽ: ſꝫ ampliat̃ ſeu p̃fici
tur ipſe character ſacerdotalis ꝑ cõſecrationem
ep̃alẽ: vt. ſ. poſſit aliq̃ facere q̃ nõ põt ſimplex ſa/
cerdos: vt dictũ eſt: ⁊ qꝛ plene põt adminiſtrare
oĩa ſacra ⁊ cõficere. Extendit̃ aũt iſta ptãs ep̃al̃
ꝑ ſe ad chriſmandũ ordinandũ ⁊ cõſecrandũ oẽ
dignũ cõſecratiõe: vt eccl̃ias ꝟgines vaſa ſacra
tẽpla ⁊ hĩ⁹: ⁊ etiã ad ligandũ ⁊ ſoluẽdũ ĩ foro ex
teriori ꝑ excõicationẽ. Unñ excõicatio dr̃ mucro
ep̃alis. 24. q. 3. corripiant̃. in hac ptãte. ſ. ordinis
oẽs apl̃i fuerũt eq̃les ſiue fuerint facti ep̃i a xp̃o
ĩ vltima cena: vel p⁹ reſurrectionẽ: ſiue ſint ordi
nati a petro ſm alios: ⁊ idẽ ẽ de oĩb⁹ ep̃is conſe/
cratis: q̃ ptãs auferri nõ poſſet ab hoĩe nec dele
ri: qꝛ a deo cõfert̃: ⁊ ſi mediãte ep̃o vt inſtrali cã
Et intelligendũ ẽ qꝺ ait anaclet⁹ diſ. 21. in nouo.
vꝫ ꝙ ceteri apl̃i cũ eodẽ petro pari cõſortio ho/
norẽ ⁊ ptãtẽ acceperũt. ſ. quãtũ ad ptãtẽ cõſecra
tionis: nõ ꝙ̃tũ ad adminiſtrationẽ ſeu iuriſdicti
onẽ. Uerũ pe. de pal̃. in tractatu de ptãte pape di
cit ꝙ ſolus petrus factus ẽ a xp̃o ĩmediate ep̃us
⁊ papa cũ dixit ei paſce agnos meos ⁊. o. me. Jo.

vlti.i.do tibi ptātē paſcendi: qui paſtus ſpūalis
fit ꝑ collationē ſacroꝝ:⁊ ꝑ confirmationē paſcū
tur agni vt nouelli in fide:vt efficiant̄ arietes ad
bellandū publice in cōfeſſione dei ſine timore:
⁊ ꝑ ordinis collationē paſcūt̄ oues ꝓuecti ī obe
dientia ⁊ patiā:vt pariāt filios ſpūales ꝑ baptiſ-
mū pniām ⁊ p̄dicationē q̄ agere ſpectat ad ſacer
dotes. Chriſtus ḡ qꝛ ꝑ excellentiā ptātis ſeu po
teſtatē excellētie poterat ꝯferre effectū ſacroꝝ ⁊
characterē ⁊ gratiā ſine collatione ſacri exterio
ris.i.alicuius rei ſenſibilis: ſicut dedit aplīs oēs
ordines in vltima cena ſine cōtactu alicuius in-
ſtrumēti ⁊ ſine forma cōſueta: ita dicēdo petro
paſce.o.m.dedit ei ptātē ⁊ characterē epālē: pꝰ-
modū petrus ꝯſecratus a xp̄o in epm̄ ꝯſecrauit
pꝰ penthecoſtē Jo.euangeliſtā vt p̄ncipaliorē pꝰ
eū:⁊ poſtea iacobū maiorē fratrē eiꝰ. Et exinde
iſti tres ꝯſecrauerūt iacobū minorē in epm̄ ⁊ pa
triarchā hieroſolymoꝝ dātes in hoc formā ec-
cleſie de numero trinario epoꝝ ꝯſecrantiū eos.
Et ita intelligendū ē qḋ dicit̄ di.66.§.porro. de
ordinatione Jacobi mīoris cū glo.ſua.nō ꝙ nu
merus trinariꝰ ſm̄ pe. de pal̄. ſit de ſubſtātia cō
ſecrationis illiꝰ:ſꝫ de inſtitutione eccl̄ie. Vn̄ ⁊ ipi
aplī aliqn̄ nō ſeruabāt p̄dictū numerū cū nō ha
bebāt in ꝓmptu:ſicut paulus fecit thimoteū ⁊ ti
tum ⁊ dionyſiū inde epōs. Credendū etiā eſt ꝙ
fecerint aliq̄s ſimplices ſacerdotes ex. lxxij. diſ
cipulis vel alijs de diaconibꝰ.vij.clarum eſt ab
eis ordinatis.actꝰ.vi. ⁊ hi faciebāt officia ordi-
nū inferioꝝ. Habebāt etiā aplī facti epi ptātem
excōicandi fideles manifeſte peccātes: qḋ faciē
tes tradebāt eos ſathane vexādos corꝑalit̄: vt
fecit paulus aplus erga illū corinthū q̄ nouerca
abutebat̄.i.Cor.5.⁊ alios etiā. Iſtā tn̄ ptātē qꝛ
ad iuriſdictionem ꝑtinet recognoſcebant ⁊ ha-
bebāt ſub petro. Hec igit̄ eſt clauis regni celoꝝ
.i.eccleſie militātis ptās epālis collata principa
lit̄ petro:⁊ iō dixit tibi dabo claues ⁊c̄. Nec ob.
quod Augꝰ.dicit in li.de queſtionibus no.⁊ ve.
te.ꝙ xp̄s oēs aplōs fecit epōs. Ad hoc enim pōt
duplicit̄ rn̄deri:vno mō ꝙ fecit oēs aplōs epōs
ſꝫ different̄:qꝛ petrū ꝑ ſe fecit epm̄:alios ꝑ petrū
Sicut etiā dicit ꝓpheta ⁊ xp̄s allegat Jo.erūt
oēs docibiles dei.i.a deo:ſꝫ alij īmediate: vt diſ
cipuli:alij mediate:vt ꝯuerſi ꝑ ipſos. 2°mō po
teſt dici ꝙ xp̄s fecit oēs aplōs epōs.i.p̄ſbyteros
qḋ fecit ꝑ ſe in vltima cena. Sepe enī epūs po-
nit̄ ꝓ ſimplici ſacerdote:qḋ ꝓbat hieroꝰ.ꝑ id qḋ
habet̄ actꝰ.20.vbi aplus loquēs ad ſeniores ci-
uitatis epheſij ingt:poſuit vos ſpūs ſāctus epōs
i.p̄ſbyteros. In vna enī ciuitate non dꝫ eſſe niſi
vnus epūs:ſicut dicit clemēs petrū inſtituiſſe: di.
80.in illis.ideꝫ etiā ꝓbat̄ ꝑ.c.legimꝰ.di.93.⁊ ſic
etiā pōt intelligi illud p̄s dictū de iuda. Epatum
eius accipiat alter.i.p̄ſbyteratū vel aplātū. Fuit
etiā hoc paſſioni congruū: vt ſicut in creatione
humani generis vt eēt maior vnitas deus fecit
ex vno oē humanū genus:vt dr̄ actꝰ.15.qꝛ p̄mo
adam ⁊ ex eo etiam: ſic ad ſeruandā eccl̄ie vni-
tatē n̄ fecit xp̄s duōs vel tres epōs ſeu oēs aplōs
a qbꝰ alij fierent vt eſſent plura capita:ſꝫ decuit
facere vnū epm̄ tm̄ a quo ceteri fierēt: ⁊ hic fuit
petrus:⁊ iō ſibi dictū fuit tibi dabo ⁊c̄.claues.ſ.
eccleſie militantis.

Septima et vltima po

teſtas in eccleſia ē iuriſdictionis iudicādi ⁊ ſen-
tentiandi in foro pn̄ie ⁊ foro cōtentioſo.hāc aūt
⁊ ſi aplī oēs habuerūt a xp̄o: tn̄ vt eſſent ſub pe
tro:ipſe aūt petrꝰ īmediate a xp̄o accepit oēm ple
nitudinē iuriſdictionis:⁊ ſic oīs eius ſucceſſor.i.
papa plenitudinē ptātis habent a xp̄o: alij āt epi
⁊ p̄lati in ꝑte habent ⁊ oēs a papa. Vn̄ gregꝰ.in-
quit romana eccl̄ia vices ſuas ita alijs īpartiuit
eccleſijs vt in ꝑtē ſint vocate ſolicitudinis nō in
plenitudinē ptātis.2.q.6.decretū.⁊.c.ſequēti. Ad
qḋ diſtinguendū papa ſemꝑ ⁊ vbiqꝫ vtit̄ pallio
alij vo p̄lati certis diebꝰ ⁊ locis:vt extra de vſu
pal.c.ad honorē. Hanc ptātē petro contulit xp̄s
cū ait paſce.o.m̄.ſm̄ Pe.de pal̄. q̄ ptās extendit̄
ad oīa dubia iuris diuini vel naturalis:declarā
do oīa iura poſitiua ſtatuēdo ⁊ abrogādo oīa p̄
uilegia ꝯdonāda de oībus in vtroqꝫ foro:q ſunt
in eccleſia ſententiando ad penas omnes tēpora
les ꝓ peccatis debitas ꝑ indulgentias relaxādo
etiā quo ad defunctos ⁊ multa alia de qbus de
claratꝫ eſt ſupra q̄ nullus alius pōt:⁊ ideo ipſi
ſoli dictum eſt tibi dabo claues. Et ad.hoc ſunt
plures auctoritates:vt pelagij pape dicentis.di.
.25.Quis vniuerſe ꝑ orbē catholice eccleſie vnꝰ
thalamus chriſti ſit:tamen ſancta romana eccle
ſia catholica ⁊ apoſtolica nullis ſynodocis con-
ſtitutis ceteris eccleſijs prelata eſt. Sꝫ euangeli
ca voce ⁊ ſaluatoris noſtri primatum obtinuit.
Tu es inquit deus pe.⁊ ſuꝑ hanc petrā edifica-
bo eccleſiam meā.⁊ di.xxij.inquit nicolaus pa-
pa omnes ſiue patriarche ſiue in cuiuſlibet api-
cem ſiue metropoleos p̄matus aut epiſcopatuꝫ
cathedras vel eccleſiarū cuiuſcūqꝫ ordinis di-
gnitatē īſtituit romana eccleſia. Illā vero ſolus
ille fundauit ⁊ ſupra petraꝫ fidei mox naſcentis
erexit:q beato eterne vite clauigero.ſ.petro ter-
reni.ſ.⁊ celeſtis imperij iura cōmiſit:nō enī que
libet terrena ſn̄ia:ſꝫ illud verbū quo inſtructum
eſt celum ⁊ terra ꝑ qḋ deniqꝫ omnia ſūt condi-
ta elementa romanam fundauit eccleſiam:illius
certe p̄uilegio fungit̄ illius auctoritate fulcit̄: ⁊ i
fine.c.dicit̄ ſanctus ambroſius ſe in omnibꝰ ſe-
qui magiſtrā romanaꝫ eccleſiā ꝓfitet̄: ⁊ in.c.ſe-
quēti dicit anacletus in fi. Hec apoſtolica ſedes
caput ⁊ cardo vt prefatū eſt a domino ⁊ non ab
alio cōſtituta eſt:⁊ ſicut cardine oſtium regit̄:ſic
huius ſancte apl̄ice ſedis auctoritate omnes ec-
cleſie domino diſponente regunt̄: ⁊ agato papa
diſ.19.ait. ſic omnes apoſtolice ſedis ſanctiones
accipiende ſūt tanq̄ ipſius diuina voce petri fir
mate. Itē ambro. Et ſi in alijs impat̄ diſcipulis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt laxent retia ſua: ſoli tamen petro dicit̄ duc in altum.i.in profundū diſputationum. Quid eni tam altū ꝗ̄ altitudinē diuitiaꝝ videre: ſcire dei filium ⁊ ꝓfeſſionis diuine generationē aſſumē. 24.q.i.nō turbat̄. vnde ad papā referunt̄ dubia fidei ꝑ determinatione: vt dicit Innocē.ea.q.c. quotiēs. Idē ambro. Eſt aliud aplicū piſcandi genus quo g nere ſoluz petrū dn̄s piſcari iubet dicēs: mitte hamū ⁊ eū piſcem q̄ p̄muz aſcēderit tolle.24.di.i.vbi dicit glo.ꝙ ꝑ hamuz intelligit̄ iuriſdictio qua petrus alijs p̄fuit: qꝛ ptātē ligā di ⁊ ſoluendi p̄e alijs hūit. Itē leo papa.beatiſ ſimus petrus aplꝯs accepit a dn̄o p̄ncipatū ⁊ ro mana eccl̄ia in eiꝰ ꝑmanet inſtitutꝰ. Itē Cirillus in li.theſaurorum, dicit ſup illud tu es petrus. ſm hanc dn̄i ꝓmiſſionē eccl̄ia aplica petri ab oī ſe- ditione ⁊ heretica circūuentione īmaculata ma- net ſup oēs p̄poſitos ⁊ epos: ⁊ ſup oēs primates eccleſiaꝝ ⁊ populoꝝ ī ſuis pontificibꝰ in fide ple niſſima ⁊ auctoritate petri. Itē ex ſynodo nice- no q̄ ſemꝑ fuit magne auctoritatis apud grecos ⁊ latinos dicit̄ eccl̄ia romana ſemꝑ p̄matū hūit: ſempq̄ hr̄e dꝫ: qđ intelligendū ē poſtꝗ̄ petrus in ea ſedit. Itē ex alio conſilio dicit̄ veneramur ſm ſcripturas ⁊ canonū diffinitionē ſanctiſſimū antique romane epm̄ p̄mū eſſe ⁊ maximū epoꝝ oīuz. Dicit aūt antique rome ad drīaz conſtan- tinopolis quā ꝯſtantinꝰ illuc ſedē ſuā transferēs ⁊ ꝓuilegijs vrbis romane extollēs nouā romā appellari voluit. Item ⁊ auctoritate ꝯcilij calci- don̄. inter cetera legit̄ ibi geſta ꝙ tota ſynodus acclamauit leoni pape: leo ſanctiſſimꝰ aplicus ⁊ icomenicos.i. vniuerſalis patriarcha ꝑ multos annos viuat. Qr aūt epi ſucceſſerint loco aploꝝ ⁊ curati ⁊ oēs ſupiores p̄lati loco diſcipuloꝝ ꝓ- batur di.21.in nouo.⁊.60.di.ſorl. Item marcellꝰ papa.24.q.i.rogamus.dicit de petro ipſe eſt ca- put totius eccl̄ie: cui dn̄s ait: tu es petrus ⁊c̄.huiꝰ ſedis p̄matus fuit apud nos.ſ.antiochie q̄ poſtea iubente dn̄o romā tranſlata eſt. Hūc aūt iuſſum dn̄i exponit Inno.extra q̄ fi.ſint legi.ꝑ venera- bilē.dū dicit ſic: locus quē eligit dn̄s aplica ſe- des eſſe dignoſcit̄. Cū ḡ petrus vrbē exiuiſſet: volens dn̄s eū ad locum quem elegerat reuoca re interrogatꝰ ab eo dn̄e quo vadis: rn̄dit venio romā iterū crucifigi: qđ intelligēs ꝓ ſe dictū ad locū p̄ſtinū eſt reuerſus. Motus.n.petrꝰ lachry- mis xp̄ianoꝝ a facie neronis fugiēs: aliā ſedem forte eligere volebat ſm illud math.x.cū vos ꝑ ſecuti fuerint in vnā ciuitatē fugite ī aliā: ſꝫ hoc dn̄s ꝓhibuit volens ibi ſedē petri finalit̄ ꝑma- nere: vn̄ nō ex petri ſꝫ ex xp̄i electione eccl̄ia ro mana facta eſt ſedes petri. Quare non pōt ſedes apoſtolica a petro mutari ſicut elegit dn̄s ſyon: vnde templū facere alibi nō licuit etiā ſūmo ſa- cerdoti: vn̄ peccauit heliachin ī epoleos egyp- ti ſil̄e templū faciēs illi hieroſolymoꝝ: vt refert ioſephus. Sine cā aūt rōnali ſedem ſuam a deo rome fundatā nō poſſet ipſe papa euertere nec ī alio transferre ⁊ ſi faceret īmo etiā ꝗ̄tūcūq̄ cā ꝓbabilis: qꝛ nō niſi ꝯtraria dei iuſſione mutan da eſt qđ ſemel iuſſit ſine aſſenſu generalis con cilij ſup hoc ſpecialiter cōuocati: ⁊ dei reuelatio- ne ſup hoc inuocata nō eſſet tranſlatio faciēda: qꝛ nec ꝓpter trangreſſionē nec ꝓpter captiuitatē ppl̄i dei ꝑ.70.ānos licuit locū tēpli quē dn̄s ele gerat īmutari. Nec ē ſil̄e de mutatione ſedis an tiochie. qꝛ illā ſedem petrus elegit motu ꝓprio. Nec etiā eſt ſil̄e de tranſlatione ſedis impialis eius eni auctoritas ē a populo romano qui ius ſuū ⁊ ptātē in impatorem tranſtulit inſtituta de iure na. §.ſed qđ p̄ncipi. Auctoritates.n.quedā q̄ vident̄ ponere eq̄litatē auctoritatis ptātis in petro ⁊ alijs aplis ſane intelligende ⁊ exponēde ſūt. Dicit enim Cyprianus.24.q.i. loquit̄. ꝗ̄uis aplis oībus pꝰ rōnē ſuā parē ptātē tribuat ⁊ di- cat: ſicut miſit me pater ⁊ ego mitto vos. Accipi te ſpm̄ ſanctū tn̄ vt vnitatē manifeſtaret ptātis eiuſdē originē ab vno incipientē ſua auctoritate diſpoſuit: hoc erāt vtiq̄ ceti apl̄i qđ petrꝰ fuit pa ri ꝯſortio p̄diti ⁊ honorꝭ ⁊ ptātis: ſꝫ exordiū ab vnitate ꝓficiſcit̄: vt eccleſia xp̄i vna monſtret̄: vn̄ vni dicit.ſ.petro tu es petrus ⁊c̄.ſup vnū edi ficat eccleſiā: hec ille. Sꝫ iſta parilitas ⁊ eq̄litas ptātis ⁊ honoris intelligenda ē de ptāte ordinis ⁊ conſecrationis ⁊ nō de poteſtate iuriſdictiōis. Item qđ ait ambro.2.q.7.beati petrus ⁊ paulꝰ eminēt īter aplos vniuerſos ⁊ quadā p̄rogati ua p̄cellūt: puta autē illos equales eſſe in meritꝭ: qꝛ eq̄les ſūt in paſſiōe hi duo dicūt̄ alios aplos p̄cellere: nō quidem in poteſtate ordinis: ſed in veneratōe gentium: ⁊ quia vrbem ſuo martyrio ꝯſecrarūt ī paſſione ſocij exn̄tes: vt dicit̄.22.di. ſacroſancta. vn̄ ⁊ de cōſilio curie romane ī idul gentijs dicitur de beatoꝝ petri ⁊ pauli aplorum auctoritate cōfiſi ⁊c̄. Pares autem dicuntur iſti duo nō iuriſdictiōe ſed merito ⁊ ſc̄titate marty rij: ⁊ ſic etiā ītelligit̄ illud hieronymi.2.q.7. pau lus petrū rep̄hēdit ꝙ nō auderet, niſi ſe nō ipa- rem ſciret. Ubi ſubdit gratianꝰ ꝙ hoc nō de offi cio eccl̄iaſtice dignitatis ſꝫ de poteſtate vite ⁊ cō uerſatiōis intelligit̄: ⁊ ſic etiā augꝰ.in c. puto ea. q.cyprianū petro aplo compat.ſ. ꝗ̄tum ad mar tyrij coronam: nō ꝗ̄tū ad iuriſdictionis potentiā Item qđ dicit ber.in li.3.de conſi.ad eugenium Si vt in ſūma ita ⁊ ſolam inſtitutā a deo.ſ.vr̄aꝫ apoſtolicam dignitatē exiſtimas: ſi hoc ſentis: diſſentis ab ipo: qui ait nō ē poteſtas niſi a deo: ⁊ oīs aīa ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit nō ait ſublimiori tanꝗ̄ in vno: ſed ſublimioribꝰ tanꝗ̄ in multis: nō ergo ſola tua poteſtas a dn̄o ſunt ⁊ mediocres ⁊ inferiores. Si iſtud intelliga tur de poteſtate ordinis ſacerdotalis ⁊ pontifi- calis: ſi papa exiſtimaret poteſtatē ſuaꝫ ſacerdo- talem ⁊ pontificalem ſolā eſſe a deo conſtitutā excludendo poteſtatem ordinis alioꝝ pontifi- cuꝫ ⁊ ſacerdotū: dicendo illos nō eē eque īmedi ate a deo ſicut ſuam erraret: quia vt dicitū ē po-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

teſtas ordinis in oībus equaliter ē a deo. Jtē ſi
papa eſtimaret poteſtatē ſue iuriſdictionis ſolā
eſſe a deo omnemq̧ aliā ptātem iuriſdictionis
eccleſiaſtice nō eſſe a deo nec īmediate nec me-
diate erraret: ſed ſi exiſtimat ſuā eſſe a deo im
mediate: alioꝝ vero eſſe a deo ſed mediate. ſ.
ſua ñ errat. Jtē ex eo qđ legit̄ act. 8. ſ. q miſerūt
apl'i qui erant hieroſolymis petrū ꝛ iohannem
in ſamariā ad cōfirmandū baptizatos videt̄ ex
hoc petrū inferiorē apl'is eſſe: q̄ cōiter mittitur
inferior a ſupiore. Sꝫ r̄ndet̄ q miſſio que fit p
auctoritatē vtiq̧ eſt a ſupiore: ſicut papa mittit
legatū: ꝛ rex baliuū: ſꝫ miſſio q̄ fit p concilium ꝛ
ſuaſionē pōt eſſe etiā ab inferiore: ꝛ ſic cōſiliarij
dicunt̄ mittere regē qñ vadit alicubi de conſilio
ſubditoꝝ: q̄ p conſiliū mouēt eū ad illud facien
dū. Et ſic apl'i ꝛ ſeniores miſerūt petrū ꝛ Jo. hoc
pſuadendo ꝛ cōſulendo p ſalute populi. Jtē ex
eo qđ legit̄ act. 15. q iacob' minor tulit ſñiā in
queſtione legaliū vbi erāt petrus ꝛ alij in conci-
lio congregati. Ex hoc maior videt̄ fuiſſe petro
q̄ maior ē q iudicat inter oēs. Sꝫ pōt dupliciť
r̄nderi: pmo q iacob' iudicauit nō vt iudex oīuꝫ
ſed tanq̄ iudex illius loci ſpāliter: nō qn petrus
potuiſſet iudicare: ſed q̄ voluit illi deferre loco
ſuo: ſicut papa qñ eſt ī aliq̄ ciuitate poſſet oīa au
dire ꝛ iudicare: ſꝫ ī multis nō facit: vt ōferat epō
loci. Alio mō pōt dici q iacobus ipſe non dedit
ſñiam ī illa materia legaliū: ſꝫ petr' q pus locutus
fuerat qd agendū eſſet: poſtmoduꝫ aūt iacobus
addidit ꝛ ſñiā ſuā nō q̄ſi auctorizās: ſꝫ vt aſſen
tiens ꝛ cōfirmans ſñiam petri p parte oīuꝫ alio-
rū: ſicut fit in concilijs in q̄bus formatis decret.
ſeu canonib' p papā r̄ndet̄ ab oībus p̄latis ppla-
cet. Jtē qđ dicit̄ di. 21. ī nouo q apl'i p̄ncipē ſuū
eſſe voluerūt petrū: ꝛ p cōſequēs toti' eccl'ie: ꝛ ſic
nō a xp̄o ſꝫ ab apl'is videt̄ petrus habuiſſe p̄ma
tū? R̄ndet̄ q apl'i hoc voluerūt volūtate cōſe-
quēti ꝛ acceptanti dei ordinationē: nō aūt volū
tate antecedente ſeu cauſante ipſā auctoritatem:
nā hoc habuit a xp̄o: vt ibi dicitur. hec pe.

Queritur vtruꝫ papa

poſſit renūciare papatui? ꝛ videt̄ q nō: q̄ papa-
tus eſt a ſolo deo īmediate: vt ſupra oñſū eſt: ſꝫ
qđ a ſolo deo eſt nō pōt tolli p aliquē niſi ſit de'
ḡ nō pōt renūciari p papā q eſt homo. Jn cōtra-
riū habet̄ extra de renūc. c. i. li. vi. vbi exp̄ſſe de-
terminat̄ q pōt papa renūciare papatui. Ad iſtā
q. ſic r̄ndit aug'. de ancho. in ſūma de poteſtate
pape q vtiq̧ renūciare pōt nō obſtante q papa
tus ſit a deo: q̄ hoc ē ita a deo q etiā ab hoīe co
opante in iſto vel illo. ſ. coopante eius conſenſu
ꝛ volitione: talia. n. tolli pñt ꝛ diſſolui illius ho-
minis diſſenſu ꝛ ꝯtraria volitōe. Probat āt hoc
p exempla ī naturalib' in moralib' ī artificialib'.
Et in naturalib' q̄dem q̄ aīa rōnalis ſingulariť
a deo īfundit̄ corpori cū nullus poſſit infundē
ꝛ creare ipſā niſi deus: ꝛ tñ q̄ infundit̄ a deo co
opante hoīe: q̄ hō hoīeꝫ generat ꝛ ſol ſcḋm ph'm
iō ope humano pōt aīa a corpe tolli ꝛ ſepari: vt
p occiſionē. Jn moralib' vero videmus q gra-
tia ſingulariť a deo infundit̄ aīe coopante tñ ho
mine. Vñ ſup illud treñ. 4. ꝯuerte nos dñe ad te
ꝛ conuertemur: dicit glo. q gratia dei nō cōuer
timur: niſi ex noſtra volūtate conuertamur. ſ. li-
bertate arbitrij ipſā acceptando: ſic ḡ grē infuſio
eſt a deo p hoīs tñ conſenſū ꝛ liberi arbitrij cō-
uerſioneꝫ: ita ſepatio eius gratie pōt eſſe p hoīs
diſſenſū: ꝛ eius liberi arbitrij a deo auerſionem.
Jn artificialib' manifeſtū eſt q templū ſalomo-
nis ꝛ tabernaculū moyſi ex mandato dei fabri-
cata ſūt ꝛ ſingula in illis opata: ꝛ tñ q̄ coopante
homine illa fabricata ſūt: coopante etiā hoīe il-
la deſtructa ſūt: ſic etiā papatus ꝛ ſi a deo ſit ta-
men conſenſu ipſius pape coopante: ꝛ iō eius diſ
ſenſu renūciari pōt: etiāꝫ ſi iuraſſet vel voluiſſet
nō renūciare: ꝛ ipſe videret ſe impotentē ad talē
curā: ppter infirmitatē grauē ꝛ incurabilē: vl' co
gnoſceret ſe oīno inſufficientē. Et de q̄tuor q̄dē
ſūmis pontificibus in geſtis ſcōꝝ legimus renū-
ciaſſe papatui. ſ. clementē ciriachū marcellinū et
celeſtinū: nō tñ ex eodē fonte ſeu cā pceſſit illa
renūciatio. Nā clemens renūciauit ppter mali
exempli in poſterū vitationem cū fuerit inſtitu-
tus papa a beato petro ne quid ſimile attētaret̄
a ſucceſſoribus: vnde renūciauit ꝛ loco ei' factus
eſt linus: ꝛ poſt eū cletus: ꝛ poſt eos idē clemēs:
vt notat̄. 8. q. i. ciriachus vero renunciauit ppter
martyrij coronationem aſſocians ſe. xi. milibus
virginū beate vrſule ꝛ ſociabus ex reuelatione
angelica. Marcellinus auteꝫ renunciauit ppter
idolatricam opationem ponens thura idolis: vñ
penitens in concilio iudicauit ſe deponendum
anathematizans qui corpus ſuū ſepeliret: vt ha
bet̄ di. 21. ſed celeſtinus q prius dictus eſt petr'
de murrone renūciauit papatui ppter ſue inſuf-
ficientie recognitionē conſilio ductus vt credit̄
ſpiritus ſancti. hos omnes canonizauit eccleſia ꝛ
aſcripſit cathalago ſanctoꝝ. Vñ nō eſt credendū
in ipſa renūciatione erraſſe ꝛ feciſſe qđ non po-
tuiſſent. Et licet dantes poeta vulgaris rep̄hen-
dat celeſtinū de illa renūciatione: rectius de ip̄ſo
loquit̄ franciſcus petrarcha: ꝛ ſentit fidelius ī li.
de vita ſolitaria ipſū cōmendans. Pe. de pal. in
li. de poteſtate pape idē concludit ſꝫ ſubtilius: di
cit enim q papa poteſt cedere papatui ꝛ ceden-
do deſinere eſſe papa ſi cardinales acceptēt aľs
nō. Sūt enim in acceptione papatus duo: vnum
eſt ius ſuum qđ ei acquirit̄ ex canonica electiōe
aliud eſt ius eccleſie cui obligatur. cuilibet autē
licet iuri ſuo renūciare in oī eo in quo nō eſt alte
ri obligatus vel ſubditus. C. de pac. l. ſi quis. ſed
qui ſemel ſe obligauit nō pōt ſe ad libitum libe-
rare: igitur papa ex parte quidem ſua renūciare
poteſt papatui: ſed quia ſemel ſe obligauit eccle
ſie ex illa parte renūciare nō poteſt: niſi de aſſen
ſu cardinaliū qui in omnibus que ad papā ſpe-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ctant.repreſentant vices eccleſie. Eſt enim papa
obligatus ex quo acceptauit eccleſiam regere:
vnde niſi eccleſia quietet eum ⁊ conſentiat.ſ.per
cardinales: videtur ꝙ nõ poſſit renunciare: ſed
conſentientibus illis poteſt: ⁊ ſm hanc diſtincti
onẽ debet intelligi illa determinatio de renunc.
c.i.li.vi. Sed contra ſic arguitur. matrimoniuꝫ in
quo eſt vinculũ diuinũ ⁊ ñ cõſumatũ nulla renũ
ciatione poteſt tolli: ḡ nec vinculũ inter papam
⁊ eccleſiam qḋ eſt vinculũ diuinũ: ſꝫ papatus eſt
de iure diuino cũ ſit inter eos matrimoniũ ſpũa
le: ⁊ ipſe papa ſit ſponſus eccleſie nulla renuncia
tione vel reſignatione tolli põt eadem rõne. Sꝫ
ad hoc rñdit idẽ pe.ſ.ꝙ nõ eſt ſile vinculũ: qꝛ in
matrimonio carnali ꝑ conſenſũ mutuũ expreſſũ
ꝑ verba de pñti que ſũt verũ ſacramentũ ſequit̃
vinculũ diuinũ qḋ eſt ſubiectiue: non in aĩa tm̃:
ſꝫ in toto cõpoſito: vnde tamdiu durat q̃ꝫdiu du
rat vtrũqꝫ ſuppoſitum. vnde illud vinculũ qḋ ẽ
quid diuinũ ⁊ res ſacramẽti ſequẽs nõ mutuum
conſenſum: ſꝫ ſacramentũ integratũ ex ꝯſenſu et
verbis in ꝑſonis habilibus non ab homine põt
diſſolui ſm illud: qḋ deus ꝯiunxit hõ nõ ſeparet:
ſed conſenſus cardinaliũ eligentiũ repñtantium
conſenſũ ſponſe ex vna parte: ⁊ ꝯſenſũ electi q̃ſi
ſponſi ex alia ꝑ quecũqꝫ verba expreſſus nõ eſt
ſacramentum nec ſacramẽtale: vñ ex ope opato
habet effectũ diuinũ quo ad vinculũ: ſꝫ manet
illud vinculũ pure humanũ ſolo conſenſu hoĩuꝫ
vñ conſenſu contrario tolli põt eadẽ rõne qua ⁊
ſponſalia de futuro. Ptãs ḡ papalis ꝓut eſt ĩ ſe
de romana hꝫ fundamentũ diuinũ nõ humanũ:
⁊ iõ nũq̃ꝫ deſtruitur: ſed ꝓut illa ptãs eſt in pſo
na q̃ eſt in ſede ſolũ ꝑ conſenſũ humanũ duplex
.ſ.ipſũ hominẽ ⁊ illũ conſenſũ q̃ ſũt deſtructibi
lia: vñ quolibet eoꝝ deſtructo deſtruit̃ ptãs nõ ĩ
ſe: ſꝫ in illa ꝑſona in qua erat ꝑ accidẽs ꝑ hoc.ſ.ꝙ
erat in ſede. Quia igit̃ nihil tam naturale eſt q̃ꝫ
vnũquodqꝫ diſſolui eo genere quo ligatus ẽ: ꝓ
pter qḋ obligationes que ſolo conſenſu contra
hunt̃ cõſenſu contrario diſtrahunt̃ ⁊ etiã diſſol
uunt̃ re exiſtẽte integra. Inde eſt ꝙ vinculũ ob
ligationis inter papã ⁊ eccleſiã ſolo cõſenſu con
tractũ contrario conſenſu diſſoluit̃: ⁊ renũcian
do in manib⁹ cardinaliũ acceptantiũ deſinit eſſe
in ſede: ⁊ ꝑdit ꝑ conſequẽs ptãtẽ q̃ remanet ĩ ſe
de: ⁊ acquirit̃ ſuccedenti in ſede ex ipſamet ſuc
ceſſione. Ratio aũt quare nõ ſic diſſoluat̃ con
ſenſus mutuus expreſſus in matrimonio de pñ
ti ꝑ diſſenſum iã aſſignata eſt: nec papa ſtatuere
poſſet ꝙ non poſſit renunciari papatui ſm aug.
de ancho.

Queritur vtruꝫ papa

poſſit deponi ꝓ quocũqꝫ crimine notorio? ⁊ vi
detur ꝙ ſic: dicit̃.n.di.40. ſi papa ꝙ hi⁹ culpas re
darguere ꝑſumit mortaliũ nullus: quia cunctos
ipſe iudicaturus a nemine iudicandus: niſi deꝓ
hendatur a fide deuius: ergo videt̃ ꝙ ſaltem ꝓ
hereſi poſſit deponi: imo ⁊ glo.ſup dicto.c. dicit
ꝙ pro quocunqꝫ alio crimine notorio adulterij
ſimonie ⁊ hi⁹ ſi eſſet incorrigibilis ⁊ ſcandaliza
ret eccleſiã poſſet deponi. In cõtrariũ eſt qḋ di
cit Anacletus diſ.76. Electionem ſummorum
pontificum ſibi dominus reſeruauit: licet eoꝝ
electionem bonis ſacerdotibus ⁊ ſpiritualibus
populis conceſſiſſet. ⁊ .9.q.3. dicit̃. nemo iudica
bit primã ſedẽ. Neqꝫ enĩ ab auguſto nec ab om
ni clero nec a regibus nec a populo iudex iudi
cabit̃.i.papa: vbi glo. dicit ꝙ conciliũ nõ põt iu
dicare papã: vt extra de elec.c. ſignificaſti. ⁊ hoc
niſi ſe ſubmitteret iudicio aliquoꝝ: vt.2.q.7. noſ
Itẽ Symachus papa ait eadẽ.q. alioꝝ hominũ
cauſas deus voluit ꝑ homines terminare: ſedis
iſtius preſulem ſuo ſine queſtione reſeruauit ar
bitrio: voluit beati petri ſucceſſores celo tantuꝫ
debere innocentiã ⁊ ſubtiliſſimi diſcuſſoris in
dagini inuiolatam habere conſcientiã. Dicendũ
ſm aug. de ancho. vbi ſupra ꝙ papa ꝓ crimine
quantũcũqꝫ notorio nõ eſt deponendus: qꝛ talis
depoſitio vel accuſatio redũdaret in malũ toti⁹
eccleſie: cũ ſi audiret̃ eius accuſatio eccleſia re
maneret acephala: ⁊ hoc niſi ꝓ peccato hereſis:
de qua etiã ſi vellet ſe corrigere ⁊ emendare nõ
deberet deponi: vt notat hugutio diſ.21. ⁊ iõ epi
in cõcilio cõgregati marcellinum confeſſum de
hereſi vel idolatria nõ depoſuerunt: qꝛ paratus
erat corrigi ⁊ ſuã ſñiaꝫ reuocare qḋ ⁊ fecit. Pro
ipſa aũt hereſi congrue ipſo facto deponitur: qꝛ
papa eligit̃ in caput toti⁹ eccleſie: iuxta illud ephẽ.
.i. ipſum.ſ. xp̃m dedit caput ſuꝑ oẽm eccleſiã que
eſt corp⁹ eius. Papa aũt repñtat pſonam xp̃i: vñ
⁊ petrũ xp̃s vocauit cephas.i.caput. capitis autẽ
eſt influere vitã omnib⁹ mẽbris. Principiũ autẽ
vite ſpũalis eſt fides: quia ſine fide impoſſibile
eſt placere deo ait apl'us. Si ḡ papa deꝓhenda
tur a fide deuius mortuus eſt ipe papa vita ſpi
rituali: ⁊ ꝑ conſequẽs alijs vitam influere nõ po
teſt: vnde ſicut homo mortu⁹ nõ eſt homo: ita pa
pa in hereſi deꝓhenſus nõ eſt papa: qꝛ ipſo facto
eſt depoſitus. Ideꝫ dicit pe. de pal'. vbi ſupra ꝙ
papa nullo caſu q̃ꝫdiu eſt papa ꝑ quodcũqꝫ cri
men nõ poteſt a concilio nec a tota eccleſia nec
a toto mũdo deponi: ⁊ hoc nõ ſolum quia eſt ſu
perior ⁊ nullũ hominẽ habet ſupra ſe qui eũ va
leat iudicare: ſed qꝛ eſt a deo qui ſibi romani ꝓ
ſulis q̃ꝫdiu preſul eſt iudicium reſeruauit.9.q.3.
alioꝝ. ſed quando labitur in hereſim tũc eo ipo
eſt p̃ciſus ab eccleſia ⁊ deſinit eſſe caput: ⁊ tunc
deponitur de facto nõ ḋ iure: quia qui nõ credit
iam iudicatus eſt de iure: ſed hoc eſt ante iudi
cium: quia eo ipſo ꝙ hereticus eſt: ab eccleſia ẽ
p̃ciſus. Nõ poteſt autẽ caput a corpore p̃ciſum
q̃ꝫdiu eſt preciſum caput eſſe illius corporis a q̃
eſt preciſuꝫ: vnde papa ꝑ hoc deſinit eſſe caput
corporis eccleſie: ⁊ ſi hereticus: non poteſt eſſe
nec manere papa: quia extra eccleſiam non poſ
ſunt haberi claues eccleſie: ꝑ alia autem peccata

papa eſt caput languidum: qḋ non propter hoc
deſinit eſſe caput: nec poteſt a membris ꝑ conſe
quens iudicari. Dicit autez petrus ꝙ illa glo. ſup
.c. ſi papa ſupius inducta que dicit ꝙ ꝓ quocūqꝫ
alio crimine notorio: ſi ē incorrigibilis papa po
teſt deponi ⁊ iudicari eſt falſa: ⁊ ratione eius aſ/
ſignat: dicit enim illa glo. ꝙ ex quo papa eſt in/
corrigibilis: cū cōtumacia dicat̄ hereſis: ⁊ ipe ex
hoc ſit contumax ꝑ conſequens ē infidelis ⁊ he
reticus. Sꝫ dicendū eſt ſm pe. ꝙ cū cōtumacia
dicat̄ hereſis: ſumit̄ large hereſis: ſicut ⁊ ſimōia
etiā large dicit̄ hereſis ꝓpter aliquā ſimilitudi/
nem. Cū autē dicitur papā poſſe deponi vel eſſe
depoſitum ꝓpter hereſim ſumit̄ ibi ꝓprie ⁊ ſtri
cte hereſis. ſ. ꝓ errore fixo eorū q̄ ſūt fidei: nō ḡ
ꝓpter alia peccata quantūcūqꝫ ſit incorrigibilis
poteſt deponi. Idē dicit aug. de ancho. circa glo.
illā. Addit tamen ꝙ poſſet ſaluari illa glo. vꝫ ꝙ
cū dicit̄ ꝙ ꝓpter incorrigibilitatē alicuius vicij
poſſit deponi: intelligatur quando ſic eſt incorri
gibilis ꝙ illud peccatū qḋ cōmittit mortale cre
dit ⁊ dicit nō eſſe peccatū: tunc enī eſſet vere ⁊ ꝓ
prie hereticus: ⁊ ſic poſſet deponi: nō aūt ꝓpter
hoc ſolū ꝙ nō deſiſtit ab actu peccati. Aliud igit̄
ſit fiendū qñ papa eſt ita malus ꝙ moribus ſuiſ
deſtruit eccleſiam dei. Dicit Petr⁹ de pal. ꝙ eſt
duplex remediū. ¶ Primū eſt exemplo pauli q
petro in facie ei reſtitit antiochie: qꝛ inducebat
gentes quaſi ad iudaizandū in obſeruatione le/
galiū nimis condeſcendens iudeis conuerſis ne
eos ſcādalizaret: vt habet̄ ad gal. z. ⁊. z. q. 7. pau
lus. ſic pape in malis nō eſſet obediendū: ſꝫ reſi/
ſtendū ꝑ honeſtam rephenſionez. Unde ſi papa
vellet totum theſaurum eccleſie dare parentib⁹
ſuis aut eccleſiaꝫ ſancti petri deſtruere aut dare
parentibus patrimoniū petri vel aliquid hu⁹ qḋ
nō licꝫ: nō eſſet ꝑmittendū: ſed ei reſiſtendū ſine
ipſius tamen depoſitione. ¶ Secundū remediū
ē exemplo beati hilarij q cōtra leonē papā ꝓua
luit orando. Iſte leo fuit vt credo ille q alio no
mine dicit̄ liberius papa q fauit hereticis arria/
nis. Orandū ḡ eſſet ꝓ tali papa incorrigibili a
tota eccleſia: vt deus illū corrigeret vel de me/
dio amoueret: nec vnqꝫ deus ſic ſuā eccleſiā de/
ſpiceret quin eā exaudiret: ⁊ eſſet cōtra eū cōci/
liū conuocandū ſi ipſe nollet cōuocare vt ꝑ illō
moneret̄ vel de⁹ iplorarēt̄ ⁊ remediū apponere
tur in reſiſtendo malis que vellet facere ne ec/
cleſia periclitaret̄. Aliud exemplū habet̄ de hoc
remedio de anaſtaſio papa qui fauens hereticis
aſſellando diuino iudicio percuſſus ē. 19. di. ana
ſtaſius. Itē nota ſm aug. de ancho. ꝙ dum papa
eſt papa q̄uis conciliū generale congregari non
poſſit niſi eius auctoritate: vt pꝫ di. 17. per totuꝫ.
tū quia papa ꝓpter crimen hereſis nō eſt papa:
ideo in tali caſu eius auctoritas non requiret̄: ſꝫ
ſufficeret auctoritas collegij cardinalium ⁊ alio
rum epiſcopoꝝ ⁊ doctorum. Itē dicit ꝙ ſi noto
rium ſit papam mortuū hereſim ⁊ ꝑuerſū do/
gma docuiſſe vl' nutriuiſſe in eccleſia dum viue
bat nec ſe correxit poſt mortem etiam poteſt ac
cuſari ⁊ damnari: ar. 24. q. 3. ſi vera.

¶ De poteſtate pape que eſt maior omni pote/
ſtate creata. c. 6.

DE poteſtate pape

que eſt maior omni alia creata poſt po
teſtatem xp̄i aliquo modo extendens ſe ad cele/
ſtia terreſtia ⁊ infernalia: vt de eo poſſit illud ve
rificari dictum de xp̄o in p̄s. Oia ſubieciſti ſub
pedibus eius oues ⁊ boues vniuerſa inſup ⁊ pe
cora cā. vo. ce. ⁊. pi. ma. ⁊ apte: quia ipſe eſt vica/
rius xp̄i. quo ad terreſtia dicit oues ⁊c̄. quo ad
celeſtia volucres: quo ad infernalia dicit piſces
maris. ꝑ volucres celi deſignari angelos bonos
⁊ malos habetur in euangelio. Dicuntur autē ei
ſubiecti: quia maior eis in quatuor videlicet.
Primo in iuriſdictione. ¶ Scḋo in ſacramen/
torū adminiſtratione. ¶ Tertio in cognitione ⁊
in premio eccleſiam eſſe mōſtrauit. Unde chry
ſoſtomus ait homini mortali omniū que in celo
⁊ que in terra ſunt poteſtatem commiſit deus ⁊
validiorem celo eccleſia eſſe monſtrauit.

Queritur vtruꝫ papa

ſit maior angelo in iuriſdictione? ⁊ videtur ꝙ ñ
quia natura ſpiritualis habet iuriſdictionem ſu/
per naturā corporalem ex ſue nature conditio/
ne: ſed angelus eſt nature ſpiritualis: ergo habet
iuriſdictionem ſupra papam qui eſt nature cor/
poralis. Sed in contrarium eſt quod dicit̄ ad
hebre. z. in perſona chriſti: cuius papa vicarius
exiſtit: nō angelis ſubiecit deus orbem terre fu
turum ei de quo loquit̄. Ad hoc reſpondit aug.
de ancho. vbi ſupra ꝙ maior eſt iuriſdictio pape
q̄ꝫ cuiuſlibet angeli. Eſt enim triplex regimen
ſm philoſophum. ¶ Primuꝫ eſt ethicum ⁊ mo
rale. ¶ Secundū eſt familie ⁊ paternale. ¶ Ter
tium eſt politicum ⁊ regale. ¶ Primum reſpicit
curam vniuſcuiuſqꝫ hominis in ſe per virtutum
regulationem. ¶ Secundū reſpicit regimen do
mus ⁊ familie per paternalem monitionem. ¶
Tertium reſpicit regimen ꝓuinciarum ⁊ regno
rum per penarum cōmiſſionem. ¶ Primum re
gimen cōmiſſum eſt angelis: quia vnaqueqꝫ ani
ma ab ortu ſue natiuitatis habet angelū ad ſui
cuſtodiam ⁊ exercitium ſm hieronymū. ¶ Se
cundū cōmiſſum eſt archangelis: quoꝝ eſt fa
milias ⁊ ciuitates dirigere ⁊ gubernare: vnde re
quiſitus raphael archangelus a thobia: an ſciret
viam eūdi ad ciuitatē medorum dixit ſe itinera
oīa illius frequentē ambulaſſe. ¶ Tertiū conue/
nit ꝑncipatibus quoꝝ eſt ꝓuincias ⁊ regna miro
ordine diſponere. Unde dixit angelus q loque
batur danieli ꝑnceps regni perſaꝝ reſtitit mihi.
xxi. diebus. dañ. 3. Nulli ergo angelo cōmiſſa ē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iuriſdictio ⁊ cura totius orbis: ſed pape totius
mundi iuriſdictio ⁊ cura cõmiſſa eſt:non ſolum
vt nomine mundi importatur terra: ſed etiã vt
nomine mundi importat̃ celum:quia ſup celum
⁊ terrã iuriſdictionẽ accepit: vñ dicit̃ ꝙ celeſtis
⁊ terreni imperij petro xp̃s iura conceſſit:di.zz.
omnes. Ad qđ facit qđ chryſo.ait in li. de laudi
bus pauli.ꝑfert eñ paulũ cuilibet angelo ĩ iuriſ
dictione dicens ꝙ angelis diuerſaꝝ gentiũ cura
cõmiſſa eſt:ſʒ nullus eoꝝ ita creditũ ſibi populũ
gubernauit: vt paulꝰ vniuerſũ orbẽ:nã michaeli
gens cõmiſſa eſt iudeoꝝ paulo vero terre ⁊ ma
ris atqꝫ vniuerſi orbis habitatio ipſiuſqꝫ deſertũ
Si igit̃ iuriſdictio pauli maior fuit iuriſdictione
omniũ angeloꝝ:multo fortius intelligendus eſt
hoc de petro:cuius papa perſonam repreſentat.
Et idem Chryſoꝰ.ſuper Jo.dicit petrum totius
orbis ordinat magiſtrum ⁊ doctorem cui pote
ſtatem dedit vniuerſorũ. ¶ Ad argumentũ au/
tem reſpondetur ꝙ licet angelus ſm gradus na
ture ſit ſuperior homine etiam papa ⁊ ipſius na
ture conditione:diuina tamen auctoritate ⁊ cõ/
miſſione poteſt ad plura ſe extẽdere iuriſdictio
hominis:⁊ precipue pape ꝙ̃ angeli.

Secũdo papa ẽ maior

angelo in ſacramentoꝝ adminiſtratione. Admi
niſtratio enim ſacramentoꝝ nõ eſt cõmiſſa an/
gelis de lege cõmuni ſed ſacerdotibus ⁊ epiſco/
pis. De ſingulari aũt mandato dei poſſet angelꝰ
bonus ſacramenta miniſtrare: vt baptizare ⁊ ec
cleſiam conſecrare:ſicut legit̃ de eccleſia ſancti
michaelis ab ipſo archangelo cõſecrata. Et ꝙ̃/
uis cõiter dicit̃ ꝙ talis nõ deberet iterũ bapti/
zari nec eccleſia iterũ conſecrari qñ egiſſet bonꝰ
angelus: tñ qꝛ ſathanas transfigurat ſe in ange/
lum lucis: tutius eſſet quo ad baptiſmũ illũ ite/
rare: ⁊ licet in doctrina ⁊ in his que ſe tenent ex
parte intellectus homo reducatur aliquando in
deus per angelos: vt patet de apparitionibus ⁊
reuelationibus factis ꝑ angelos antiquis patri/
bus:tamẽ in charitate ⁊ in his q̃ ſe tenent ex par
te affectus:homo reducit̃ in deus ĩmediate per
ipſũmet ꝑncipalit̃ ⁊ miniſterialit̃ ꝑ papã ⁊ alios
miniſtros eccleſie q ſũt adminiſtratores ſacroꝝ
in quibus gratia nobis confert̃. Origo autẽ ad/
miniſtrationis ipſius eſt in papa.

Tertio in cognitiõe ali/

quo mõ papa eſt maior angelo. Vñ ſup illo ver
bo beatꝰ es ſimon bariona: qꝛ caro ⁊ ſan.nõ re.
tibi.ſʒ.p.m.dicit glo. vere beatꝰ. qꝛ tale qđ reue
latũ e petro:cuiꝰ papa ſucceſſor exiſtit qđ nec an
gelus nec homo ſcire potuit. De miniſterio enĩ
incarnationis ⁊ paſſiõis angelis accreuit aliqua
cognitio ꝑ p̃dicationẽ apl̃oꝝ:quoꝝ caput fuit pe
trus:cuius papa ẽ ſucceſſor:licet enim ſcirent an
geli filiũ dei concipiendũ de virgine: tñ modus
cõcipiendi vel grauidationis eos latuit. Sʒ p̃di
cantibꝰ apl̃is multa cognouerũt circa illud my/
ſteriũ que ante ignorabant: qđ etiã notat apl̃us
ephe.3. Et hieronyꝰ dicit angelicas virtutes my
ſteriũ incarnationis ad plenũ nõ intellexiſſe:do
nec paſſio xp̃i ꝑ apl̃os fuit p̃dicata. Et ꝙ̃uis dio
nyſius dicat ꝑmã hierarchiã illuminare ſecũdã
⁊ ſecundã tertiã: ⁊ tertiã hoĩes: vnde ⁊ papaʒ:tñ
ex hoc ordine cõmuni nõ artat̃ ſpiritus ſanctus
ꝙ nõ poſſit docere ⁊ illuminare ⁊ ꝑficere hoĩes
abſqꝫ tali ordine. In multis eñ apl̃i immediate
fuerunt edocti a ſpũ ſancto.hoc concludit de pe
tro primo papa.

Quartò papa ẽ maior

angelo quo.ſ.ad multa.ſ.in p̃mio.ſ. in p̃ueniẽdo
ad gloriã. Dicit̃ eñ mat.zz.de ſanctis. Erũt ſicut
angeli dei in celo: ⁊ alibi equales ſũt angelis dei
Nũ eñ ſm grego.diuerſi ſancti ad diuerſoꝝ or/
dines angeloꝝ aſſumunt̃ ſm eoꝝũ merita maio
ra vel minora: ⁊ tot hoĩes aſſumunt̃ ad gloriaʒ
quot angeli remanſerũt: dicere oportet ꝙ ad or
dinẽ ſeraphin plures aſcendent: qđ rationabilit̃
credendũ eſt de apl̃is quoꝝ petrꝰ fuit caput: vñ
⁊ ipſe cuius papa ẽ ſucceſſor. Certũ eſt aũt ꝙ ſe/
raphin ſũt maiores ĩ p̃mio alijs angelis ꝗ ⁊c. ¶
Ubi etiã ſciendũ ꝙ ꝙ̃uis quo ad nature condi/
tionẽ angelus ſit maior q̃libet puro hoĩe etiã pa
pa:nõ tñ quantũ ad rep̃ſẽtationẽ dei: in ipſa eniʒ
ꝑfectius repreſentat̃ deus in natura humana ꝙ̃
angelica: ⁊ p̃cipue longe melius deus rep̃ſentat̃
ꝑ papam: ⁊ quantũ ad nature ꝯformitateʒ: quia
dei filius nunqꝫ angelos apprehendit:ſed ſemen
abrahe: ⁊ quantũ ad officij ꝑtatẽ:qꝛ nulli ange/
loꝝ cõceſſit claues ligandi ⁊ ſoluẽdi:ſicut petro
⁊ ſucceſſoribꝰ eius: ⁊ iđ nõ minor honor debet̃
pape ꝙ̃ angelis. Vñ papa recipit a fidelibꝰ ado/
rationes ꝓſtrationes ⁊ oſcula pedũ:qđ nõ ꝑmi/
ſit angelus a Jo.euangeliſta ſibi fieri.apoc.vlti.
Si aũt ꝑ volucres celi intelligantur angeli mali
ſm illud lu.8. volucres celi comederũt illud:ſic
etiam deus ſubiecit pape hꝰ volucres ⁊ demo/
nes: ⁊ quantũ ad effectũ ſpiritualẽ ꝑ p̃dicationeſ
⁊ admĩſtrationes ſacroꝝ quibꝰ demones ab ani
mabꝰ expellũt̃: ⁊ quantũ ad effectũ corpalẽ vel
abijciendo eos ab obſeſſis corporibus: vt fecit
paulus a phitoniſſa act.16. ¶ Et ꝑ excõmunicatio
nẽ immittendo demonẽ ad vexandũ corpus pec/
catoris: vt pʒ.1.Cor.5. hunc tradidi ſathane ⁊c.

De canonizatione ſan

ctorum fienda per papam. Si per volucres ce/
li intelligantur ſancti viri ſcđm illud math.13.vo
lucres celi requieſcunt in ramis eius ſcilicet ſi/
napis:ſic etiam ſubiecit deus volucres celi pape
quantũ ad canonizationem vt venerentur a fi/
delibus pro ſanctis. ¶ Pro huius declaratione
ſciendum ſm aug.de ancho.in li.de poteſtate pa
pe:ꝙ ſanctũ aliquem canonizare nõ eſt aliud ꝙ̃
ſanctitatẽ alicuius venerandaʒ ⁊ approbandam

manifeſtare propter fidem eccleſie eius opera imitantis ⁊ beneficia recipientis. Tria ergo ꝓncipaliter requirunt̃ ad canonizationem ſancti. ¶ Primũ eſt eius ſanctitatis approbatio ¶ Secundũ eſt ſanctitatis eius accepte a populo xp̃iano veneratio. ¶ Tertium eſt fidei totius eccleſie beneficia illius ſancti poſcẽtis cõfirmatio. Iſta aũt tria ſolũ ad ſummũ pontificem ꝑtinent qui ẽ caput eccleſie. Nã ſicut ſolius xp̃i eſt hoĩem ſanctificare cauſando ſanctitatem ſm̃ illud leuit]. zi. Ego dñs q ſanctifico vos: ſic ſolius pape q ẽ vicari⁹ xp̃i hominũ ſanctitatẽ approbare ⁊ manifeſtare: ſĩiliter ſicut ſolus papa ẽ caput toti⁹ eccleſie ita ſolũ ad ipſũ ꝑtinet mẽbris eccleſie mandare ſanctũ aliquẽ ſub veneratione haberi. vlteri⁹ ſicut opa ꝓhibent teſtimoniũ ſanctitati alicui⁹ fidei eccleſie nitunt̃: ita ad illũ ꝑtinet hi⁹ ſanctũ canonizare ad quẽ ꝑtinet q̃ões fidei determĩare: qđ q̃dem planũ eſt ſpectare ad ſummũ pontificem: ſicut pʒ. xxiiij. q i. c. quotiẽs. rõ fidei ventilatur: ⁊ q̃ʒuis mandare ſanctũ aliquẽ vniuerſaliter a toto populo venerari ꝑtineat ad ſolũ illũ qui ꝓeſt toti eccleſie. i. pape: tñ q̃tũ ad eos qui ſũt canonizati ꝑ eccleſiaʒ quoꝝ feſtiuitates nõ poſſũt vniuerſaliter celebrari nec eis vigilia ordinari: de talib⁹ põt eṗs in ſua dyoceſi ordinare ꝙ certa die eoꝝ feſtiuitas celebret̃ ⁊ vigilia deputet̃: aſſentiente tñ clero ⁊ populo: vt dicit̃ de conſe. di. 3. ꝓnunciandũ circa fi. De mõ aũt canonizationis dicit hoſti. extra de reli. ⁊ vene. ꝙ in canonizatione ſancti ſm̃ morẽ quẽ nunc tenet eccleſia. .xij. ꝑ ordinẽ ſũt ſeruanda. ¶ Primũ eſt frequens denunciatio: vt nõ ſolũ ſemel: ſʒ pluries pape denunciet̃ qui ꝓ ſancto debeat venerari: vt ſic multiplicatis interceſſoribus largiat̃ qđ petit̃. Secundũ ẽ cõmiſſio. ſ. examinatiõis fiende. ¶ Tertiũ ẽ cõmiſſionis inq̃ſitio. ſ. ꝑ teſtes iuratos ⁊ fideles. ¶ Quartum ẽ inq̃ſitionis facte relatio. ¶ Quintũ ẽ relationis diligẽs examinatio. ¶ Sextum ẽ examinationis facte ꝑ cõſiſtoriũ diſcuſſio ¶ Septimũ ẽ ſecreta diffinitio ⁊ terminatio. ¶ Octauũ eſt manifeſta publicatio. ¶ Nonũ ẽ dici canonizationis aſſignatio. Decimũ eſt ipſius pape ⁊ aſſiſtentiũ genuflexio ⁊ orationis deuotio ne deus ꝑmittit eccleſiam ſuã decipi vel errare ¶ Undecimũ eſt ſermocinatio ⁊ miraculoꝝ ac operum miſericordie recitatio: nec nõ ipſius ſancti in cathalogo ſanctoꝝ cõſcriptio. ¶ Duodecimũ eſt miſſe in honoreʒ ſancti celebratio ⁊ canticis ſpũalibus pſonatio. In primitiua tñ eccleſia nõ ſeruabant̃ iſta propter duo: ꝓmo quia ibi ſancti vt in pluribus erant martyres: in q̃bus nõ requirebat̃ talis examinatio ſicut in cõfeſſorib⁹ ¶ Secundo quia ex feruore fidei ⁊ ex meritis xp̃i ⁊ aptoꝝ miracula ⁊ alia opera ſic erant euidentia ꝙ nõ poterant tergiuerſatione celari. Si autẽ querat̃ vtrũ in canonizatione requirat̃ requiſitio cardinaliũ ⁊ cõſilium eoꝝ. Reſpondit aug. de ancho. vbi ſupra ꝙ de neceſſario nõ requiritur: nam poteſtas pape nõ limitat̃ in aliquo nec dependet a collegio: ſed potius econuerſo. Nõ enim collegium aſſiſtit pape ꝑ modum determinationis ſeu limitationis poteſtatis eius: ſʒ magis ꝑ modum miniſterij ⁊ conſilij: vt debito modo huiuſmodi poteſtatẽ exequat̃. Sʒ ſi querat̃ de congruo: puto ꝙ magis tenet̃ requirere collegium in tali cauſa q̃ʒ in aliqua alia: quia in his que ſunt fidei tanto cautius ⁊ tanto maturius ẽ agendum quanto dolus ⁊ fraus eſt magis circa huiuſmodi vitanda. Ne ḡ canonizatio alicui⁹ ſancti procuretur turpis lucri cauſa vel humane glorie pompa: non ſolũ cũ requiſitione collegij: verũ etiã cũ requiſitione venerabiliũ viroꝝ de eccleſia papa in tali cauſa debet ꝓcedere exemplo aſſueri: qui licet ethnicus interrogauit ſapiẽtes ſuos ſuꝑ quodam agendo: quoꝝ conſilio cũcta faciebat ſcientiũ leges ac iura maioꝝ: heſter. .i. c. Nõ debet autẽ papa ſtatim aliquem ſanctũ ſibi denunciatum canonizare. Et hoc ꝓpter tria ſm̃ aug. de ancho. Primo ꝓpter miraculoꝝ raritatẽ que ſũt ſigna atteſtationis. Dicit. n. aug. in li. de vera reli. ꝙ iõ miracula in noſtra tpa durare ꝑmiſſa non ſũt: ne aĩa ſemꝑ viſibilia quereret: ⁊ eoꝝ cõſuetudine frigeſceret genus humanũ: q: igit̃ vera miracula nũc raro fiũt: ne ficta narrent̃ turpis lucri cauſa: vel humane laudis appetitus gloria. Nũc bene videndũ ẽ quib⁹ credendũ ſit de diuinis miraculis ⁊ inuiſibilib⁹ rebus. Aliqñ enĩ fiũt miracula nõ vera ſʒ apparentia ꝑ demonũ inuocationẽ: ſicut magi pharaonis: aliquãdo ꝑ malos homines ex inuocatione xp̃i ⁊ nominũ ſanctoꝝ. Vñ dicit̃ math. 7. a q̃buſdam reprobis xp̃o: dñe nõne in noĩe tuo virtutes multas fecimus? Aliqñ fiũt vera miracula cũ vane gl̃ie vel elationis infectione: ſic dicit glo. Numeri. zo. ꝙ moyſes ⁊ aaron qñ ꝑ ꝑcuſſionẽ virge fecerunt aquã decurrere de petra habuerũt quandã vanam gloriã: ⁊ ideo meruerũt audire: q: nõ credidiſtis mihi vt ſanctificaretis me ⁊c̃. nõ ḡ miracula oĩa ſũt ſufficient̃ demonſtratiua ſanctitatis: ⁊ ideo eiiã ipſa examinãda. ¶ Scđo nõ debet ſtatim aliquis ſanctus denunciat⁹ canonizari ꝓpter opis arduitatẽ. Nã quãto opus ẽ magis arduũ tanto cũ maiori tarditate ⁊ maturitate faciendũ vñ nec xp̃s ſtatim lazarũ ſuſcitauit: ſʒ premiſſis multis circũſtantijs. Nõ ḡ canonizatio ſanctoꝝ cũ ſit opus valde arduũ ſtatim: ſʒ ꝑ menſes ⁊ annos eſt differendũ: ⁊ de operibus eius interim inquirendũ. Nec enim ſufficit ꝙ habuerit magnã ſcientiã: quia ſcientia nõ facit hominẽ bonũ ſimpliciter ſcilicet quo ad bonitatem volũtatis que eſt ꝑ charitatem: ſed bonũ ſm̃ quid ſcilicet quo ad intellectũ: vnde. i. Cor. i3. ſi habuero omnem ſcientiam: charitatem autem non habuero nihil ſum: nec etiam ꝙ habuerit donum prophetie: quia prophetia communis eſt bonis ⁊ malis: vt patet in Balaam: ⁊ Auguſtinus dicit. i. q. i. prophetizauit Saul cum eſſet malus et ſanctum

dauid perſequeretur. Nec etiam ex fama alicu/
ius orta ex populo et turba procedendum eſt:
ſed teſtimonio maiorū qui ſunt ſanioris conſilij
⁊ verioris iudicij. Tertio nō eſt ſtatim fienda
canonizatio ꝓpter fidei firmitatem. Dicit enim
Chryſoſtom⁹ ꝙ ideo xp̄s cananeam clamantē
non ſtatim exaudiuit: quia nolebat fidem illius
occultari ſed in palā fieri. Expectanda ergo eſt
frequens opatio miraculoꝝ ⁊ diuulgatio fame
operū miſericordie alicuius anteq̄ canonizetur
vt fides de eius ſanctitate in cordibus xp̄iani po
puli firmet̄ ⁊ roboret̄. Et ad hoc facit qd̄ ait leo
papa di. 61. miramur. ait ſi ad honores mūdi ſi/
ne ſuffragio temporis ſine merito laboris indi/
gnum eſt perueniri: ⁊ notari ambitus ſolent: quos
ꝓbitatis documenta nō adiuuant: q̄ꝫ diligens et
q̄ꝫ prudens habenda eſt diſpenſatio diuinorum
munerum ⁊ celeſtiū dignitatū: ita vt ni prior vi
ta teſtimonium ꝑhibeat ꝓ laboribus multis: ꝓ
moribus caſtis: ꝓ actibus ſtrenuis: celſioris lo
ci premiū nulli debeat̄. Sciendū ꝙ nullus pa/
trū veteris teſtamēti eſt canonizatus a papa. Et
ratio huius eſt ſm̄ aug. de ancho. q2 cauſa ſemꝑ
ꝓcedit effectum ſuū ⁊ nō ſequitur: ſed fundamē
tum ⁊ cauſa omniū ſanctoꝝ fuit xp̄us: ipſe enim
eſt ſanctus ſanctoꝝ: vt dicit̄ dan. 9. Nullus ergo
debuit canonizari ꝓ ſancto qui fuit ante xp̄i na
tiuitatem. Appellat tamen eccleſia illos ſanctos
⁊ eorū ſanctitatem exemplariter ꝓponit imitan
dam: nec nō orationibus eoꝝ ſe cōmendat: coꝝ
tamen ſanctitatem nō ſolennizat ſeu canonizat.
Secunda ratio que tamen includit̄ in ꝑſona
eſt: quia ſancti patres veteris teſtamenti quan/
tacūq̄ꝫ ſanctitate pollerent nō fuerūt in tempore
plenitudinis gratie que ꝑ xp̄m facta eſt. Jo. i. ſed
plenitudo gratie in illa lege quaſi tenebat̄ inclu
ſa figuratiue. Unde auguſtin⁹ in li. de ſymbolo
ſuꝑ illud domum tuam decet ſanctitudo: dicit ꝙ
nulli⁹ ſolennitatē eccl'ia ſolēnizat ꝑus q̄ꝫ domus
ſanctitatis fūdaret̄: ⁊ iō in tpe plenitudinis gra/
tie poti⁹ ſanctitatē beate marie Jo. baptiſte ec/
cleſia ſolēnizat q̄ꝫ alicui⁹ alterius: q2 illa ſanctuꝫ
ſanctoꝝ generauit: ⁊ ille digito demōſtrauit.
Tertia rō quare eccl'ia illoꝝ ſanctitatē nō ſolen
nizat ē: q2 quantūcūq̄ꝫ ꝑſonalit̄ eſſent ſancti: clari/
tas tamē diuine viſionis eis fuit clauſa nōdum
ſoluto ꝓcio humane nature ꝑ xp̄m. Utrū autē ec
cleſia poſſit errare in canonizatione ſanctorū ha
bes ſupra ti. 7. ⁊ de reli. ſanctoꝝ eo ti.

De poteſtate pape er

ga inferos q notari pn̄t ꝑ piſces maris: q2 ſicut pi
ſcis morat̄ continue in fluctib⁹ aquaꝝ que mare
dicunt̄ ꝓpter amaritudinē. i. ſalſedinē: ita q ſunt
in purgatorio cōtinue morant̄ afflictionib⁹ pena
ꝝ: ſ3 ſubiecit de⁹ pape ēt piſces maris. i. eos q ſūt
in purgatorio ad ſubueniendū eis ꝑ indulgētias.
Sciendū ē ꝙ hi q ſunt in purgatorio ad ſubue/
niendum ꝑ indulgentias ſm̄ aug. vbi ſupra q̄ꝫuis
quantū ad meritū eſſentiale abſolutū q̄ quis me
ret̄ vitā eternā opatione ꝑ radicē charitatis non
ſint in ſtatu meredi: tale enim meritū nō depen/
det ab ope alteri⁹: ſ3 ab ope ꝓprio: tn̄ quantū ad
meritū cōditionale q̄ quis meret̄ pene remiſſio
nē vel liberationis accelerationē: dūmodo alij
ꝓ eis faciāt illa q̄ inſtituta ſunt ab eccleſia ad pe
ne remiſſionē cōſequendā illi qui ſunt in purga
torio mereri poſſunt: cū pendeat ab ope alterius
⁊ adhuc viatores ſint ⁊ de foro pape: vnde pōt
eis de theſauro eccleſie ꝑ cōicationē indulgētie
ſubueniri: qd̄ nō ſic ē intelligendū ꝙ oīs indul/
gentia data etiā a papa valeat exiſtentib⁹ in pur/
gatorio faciente aliquo ꝓ ipſo qui eſt in purga/
torio illud qd̄ continet indulgentia fiendū: puta
ieiunium vel elemoſynā vel viſitationē eccleſie
nō ſufficit intentio illa facientis ⁊ applicātis ad
eū qui eſt in purgatorio: ſ3 requirit̄ intentio pa/
pe hoc explicātis ꝑ bullā. ſ. ꝙ q facit talē elemo
ſynā vel vadit ad talē eccleſiā: conſeq̄t̄ tn̄ de in
dulgentia ipſe vel ꝓ quo fecerit viuus vel defū
ctus: q̄ꝫuis aliqui dicāt indulgētias nō poſſe ad
mortuos extendi: quia xp̄s dicit quecunq̄ꝫ ſolue
ritis ſuper terrā ⁊c. illi aūt ſūt ſub terra nō ſuper
terram. Sed poteſt reſponderi dupliciter: vno
modo ꝙ ly ſuꝑ terram referat̄ ad ſoluentē: vt ſit
ſenſus quecūq̄ꝫ tu exiſtens ſuꝑ terrā ſolueris ⁊c.
Nō enim papa mortuus poteſt ligare ⁊ ſoluere
ſed viuus: alio modo ſi referat̄ ly ſuꝑ terram ad
abſolutos. ſ. exiſtentes ſuꝑ terram: cū purgandi
ſint intra vel circa terrā dici poſſūt ſuꝑ terram:
quia nō in celo. Et ita determinat beatus tho. ī
.4. ſ. ꝙ indulgentie poſſunt extendi ad eos qui
ſunt in purgatorio modo dicto. Et ſi q̄rat̄ vtrū
papa poſſit ꝑ cōmunicationē indulgentie totum
purgatorium expoliare. Aug⁹. de ancho. vbi ſu/
pra reſpondit ꝑ diſtinctionem trimembrē: vide/
licet quia aut hoc intelligit̄ quantū ad eius abſo
lutam iuriſdictionē: aut quantū ad eius ordina/
tam executionem: aut quantum ad diuinam ac/
ceptationem: ita vt ſi faceret ꝙ deus acceptaret:
primo modo putat ꝙ poteſt expoliare purgato/
rium quantum ad omnes illos qui ſubijciuntur
iuriſdictioni ſue ſm̄ meritū conditionale: vt ſint
aliqui qui faciunt pro illis de purgatorio ea pro
pter que ordinate ſunt indulgentie valere. Si q
ergo eſſent in purgatorio qui non recepiſſent ſa
cramentum baptiſmi: vt adulti recedentes cum
baptiſmo flaminis cum non ſint proprie ſub iu
riſdictione pape: ⁊ illi etiaꝫ qui non habentes a/
micos facientes pro eis id pro quo datur indul
gentia iſtis non valeret. Quantū autē ad oēs
alios poſſet papa purgatorium expoliare: quod
ſic probatur: quia papa poteſt omnium illorum
penam tollere per ſatiſfactionem ⁊ communica
tionem indulgentie in quibus poteſt vti claui/
bus eccleſie in oībus qui ſunt in purgatorio ſibi
ſubiectis: ⁊ ſimpliciter xp̄s dixit petro tibi dabo cla
ues re. ce. Probat ēt hoc arguēdo a fortiori per

factum grego.pape q per ſuã orationẽ abſoluit
traianũ a pena inferni q̃ eſt infinita:ergo multo
fortius papa p cõicationẽ indulgentie poteſt ab
ſoluere omnes q ſunt in purgatorio a pena illa
que eſt finita. Sed ad hoc poſſet rñderi ꝙ illud
fuit pter legem cõmunez: loquendo vero de po
teſtate pape quantũ ad ordinatam eius executi/
onem papa nõ poteſt nec debet illud facere. Ra
tio ẽ:qꝛ potẽtia pape iuſta ⁊ rationalis nõ reduci
tur nec reduci debet ad actum p voluntariã affe
ctionem: ſed per rationabilem rationem. Sꝫ ſi
p talem potentiam reduceret ad actum vt ꝙ to/
tum purgatorium ſpoliaret nõ eſſet ibi legitima
ratio:ſed potius voluntaria affectio: ergo tali le
gitima poteſtate papa nõ poteſt nec debet pur/
gatoriũ ſpoliare. Sed tertio modo.ſ.quantũ ad
diuinã acceptationẽ:hoc eſt ſi papa illud faceret
volendo totum purgatorium expoliare p indul
gentiam an deus haberet acceptũ: dico ꝙ igno
tum eſt mihi:⁊ puto ꝙ ignotum ſit cuilibet crea
ture ⁊ ipſi pape: Nec credo ꝙ papa poſſit ſcire
totũ qđ facere poteſt p potentiam ſuã: ⁊ pcipue
qđ poteſt facere p cõmunicationẽ theſauri eccle
ſie. Huius ratio eſt:quia illa potentia eſt homini
ignota que eſt in virtute voluntatis ⁊ equitatis
ſibi ignote:ſꝫ papa agit in virtute ⁊ equitate dei
que eſt ſibi ignota: ergo ſimiliter poſſe pape eſt
ſibi ignotum. Beatus tho.in.4. dicit ſimplicit
papam nõ poſſe p indulgentiã purgatoriũ expo
liare:qꝛ ad indulgentiã dandam requiritur cau
ſa rationalis ⁊ diſcreta ad hoc vt valeat:illa aũt
videt irrationalis ⁊ indiſcreta:cum nec ipſe xps
deſcendens ad inferos purgatorium expoliauit
ſm tho.3.p.q. Nõ etiaꝫ tenet ipſe auguſtinus de
ancho. Pueris autem qui ſunt in limbo nõ po/
teſt papa cõicare indulgentias:vt ſint participes
earũ ſm aug.de ancho. Et ratio eſt:qꝛ nõ habue
runt pſonalem indulgentiam in mũdo:cũ nõ ha
buerũt vſum liberi arbitrij nec ſacramentalem:
quia ſine baptiſmo mortui ſũt:ſꝫ ſine gratia non
poteſt quis eſſe particeps indulgẽtie g ⁊c.⁊ mul
to minus his qui ſũt in inferno.

Utrũm papa per cõ/

municationem indulgentie poſſit contritos ⁊ cõ
feſſos ſic a tota pena ⁊ culpa abſoluere ꝙ nõ trã
ſeant p ignem purgatorij: puta dando indulgen
tiam plenariam? Reſpondit aug⁹.de ancho.vbi
ſupra ꝙ ad hoc ꝙ cõmunicatio indulgentie ha
beat completum ⁊ vniuerſalem effectũ quantuꝫ
ad totam remiſſionem peccatorum in contritos
⁊ confeſſos: ita vt decedentes ſtatim euolent et
non tranſeant p ignem purgatorij. Aliqua requi/
runt ex parte indulgentiaꝫ conferentis. Aliqua
ex parte indulgentiã recipientis. Aliqua ex par/
te retardationis pene eoꝝ quibus talem indul/
gẽtiã conferentis conſecuti retardant. ¶ Ex par
te quidẽ conferentis indulgentiã tria requirunt
¶ Primũ eſt eius voluntatis applicantis deter
minata intentio. Cum enim papa ſit vniuerſalis
diſpenſator theſauri eccleſie nõ poteſt pdictum
theſaurum erogare aperiendo p claues eccleſie
conferendo indulgentiam: niſi applicet intentio
nem ſuam ad partem vel totam remiſſionẽ pec
catorũ eius quibus confert indulgentiã. ¶ Se
cundũ eſt clauis potentie recta ⁊ determinata iu
riſdictio. ſi.n.excederet terminos iuriſdictionis
ſue faciẽdo indulgentiã qbus nõ põt vel de qb⁹
nõ cõplete valerent vel nihil. ¶ Tertiũ ẽ clauis
ſcientie rectus vſus ⁊ debita diſcretio:vt.ſ.indul
gentiam faciat nõ p libito voluntatis ⁊ ppria af
fectione:ſꝫ ſm cãm iuſtam vtilẽ ⁊ rationalem: ſi
aliqđ horũ.trium defuerit indulgentia nõ cõſe/
quet effectũ ſuũ ſaltem totum ⁊ cõplete. ¶ Ex
parte etiã recipiẽtis indulgentiã tria reqrunt ad
conſecutionẽ eius. ¶ Primũ ꝙ habeat fidem i
intellectu.i.ꝙ eccleſia poſſit illã indulgentiã cõ/
ferre credat:qꝛ ſi illud nõ crederet nil reciperet.
¶ Scđm ꝙ habeat charitatẽ i affectu.ſ.ꝙ ſit ve
re ꝯtritus ⁊ cõfeſſus:nã p cõtritionẽ reconciliat
deo:p ꝯfeſſionẽ eccľie: ⁊ tũc nũero ⁊ merito ẽ ĩ
numero militũ eccľie:qbus theſaur⁹ eccľie apiri
dꝫ p ſatiſfactione pene. ¶ Tertiũ ꝙ hẽat cõpleti
onẽ cãe p q̃ ſit indulgẽtia in affectu vt cõpleue/
rit voto.i.pposito ⁊ affectu illud puta vt vadat
vltra mare cruce ſignat⁹ vel ad ſepulchrũ ⁊ hꝰ:
ſi aliqđ hoꝝ defuerit:puto ꝙ ei⁹ effectũ totũ nõ
ꝯſequet. Ex pte tertij ſciendũ ꝙ.4. ſũt q̃ faciũt
retardare ꝯſequẽtes talẽ indulgentiã ne ſtatim
euolent. ¶ Primũ eſt forme indulgẽtie taxatio
vt ſi dicat indulgentiã ſibi plenã oĩuꝫ peccatoꝝ
ſuoꝝ de pnĩa ſibi iniũcta indulgemus: tũc ſi mo
reret nõ ſtatim euolaret:qꝛ maior ſibi pnĩa fue
rat iniũgenda q̃ꝫ ſibi fuerit iniũcta: ⁊ vigore ĩdul
gentie nõ ſibi remittit niſi pena ſibi iniũcta a cõ
feſſore. Pro illa g pte pene q̃ ſibi pl⁹ debeat in/
iungi in foro pnĩe luet in purgatorio. ¶ Scđm ẽ
eſt alicui⁹ peccati obmiſſio p obliuionẽ vel igno
rantiã.ſ.ꝙ nõ fuit de eo confeſſus: ⁊ hoc pcipue
videt hre locũ qñ dr in forma indulgẽtie ꝙ ha
beat remiſſionẽ oĩuꝫ peccatoꝝ:de qbus ẽ corde
ꝯtritus ⁊ ore confeſſus:qꝛ nõ vꝫ q̃ ad peccata ĩ
cõfeſſa. ¶ Tertiũ ẽ alicui⁹ mortalis p⁹ꝯſecutio/
nẽ indulgẽtie ppetratio.de illo.n. licet poſtea cõ
fiteat ⁊ ſatiſfaciat:tñ nõ hꝫ indulgentiã q̃ ad illõ
ſequẽs. ¶ Quartũ ẽ culpe venialis in expurgatio
.i.qꝛ decedit cũ aliqua culpa vniuerſali:de q̃ nõ
eſt ꝯtritus:ſꝫ fixus in affectu ei⁹:ſtant.n.venialia
cũ grã:⁊ cũ eis põt qs decedere ⁊ in purgatoriũ
ire. Nõ.n.põt remitti pena remanente culpa:vñ
indulgentia quo ad talia venialia quibus eſt in
affectu fixus non valet:ſed ſi iſta concurrant:pu
ta ꝙ papa a tota culpa ⁊ pena abſoluere poſſit
ita ꝙ talis euolabit.huius ratio eſt: quia chriſt⁹
poteſt tollere totam penam:ergo ⁊ papa vicari/
us eius cui cõmiſſa eſt diſpenſatio theſauri ec/
cleſie ſuper.2.Corinth.2. ſi quid vobis condo/
naui ppter vos i pſona xpi dicit glo.i. tãq̃ ſi xps

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

donaſſet:improprie tñ dicit̃ ꝙ indulgẽtiã culpã
remittere: qꝛ ſolus xp̃s remittit culpã ꝑncipalit̃:
ꝯ ꝯſe.di.4.c.nemo ſacerdos ꝑ ſacr̃a inſtr̃aliter.

De poteſtate pape er

ga eos qui ſũt in terra.ſ. paganos q ſignantur ꝑ
pecora cãpi. Judeos ⁊ hereticos q ſignant̃ ꝑ bo
ues:⁊ xp̃ianos q ſignant̃ ꝑ oues:oẽs hos ſubie/
cit deus pape ſub pedibus ei⁹.i. ſub iuriſdictiõe
eius:vt declarabit̃ ſcḋm illud pſ. Omnia ſubieci/
ſti ſub pedibus eius oues ⁊ boues. De poteſtate
quã habet papa ſup hereticos ſciſmaticos iude
os ⁊ paganos ⁊ terras eoꝝ habes m̃lta pulchra
notata ꝑ Jo.an.in nouell̃. ſup.c. de his de voto.
poſt Inno.que habent̃ ſupra ti.3.de dominis tẽ
poralibus. Q paganí ſubſint pape ꝓbat aug⁹.ꝯ
ancho.vbi ſupra ſic: papa p̃eſt mundo vice xp̃i.
xp̃s autẽ habet plenã iuriſdictionem ſup omnẽ
creaturam: cum in noĩe eius flectat̃ omne genu
celeſtium terreſtiũ ⁊c.ad phil̃.2.c. xp̃s enim per
paſſionem ſuã meruit iudiciariã poteſtatẽ ſup
omnem creaturaꝫ: vnde ipſe reſurgens ait mat.
vlti.data eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ i ter
ra. Cum autem vicarius xp̃i ſit papa: nullus põt
ſe ſubtrahere ab obedientia ei⁹ de iure:ſicut nul
lus de iure poteſt ſe ſubtrahere ab obedientia
dei. Et ſicut recepit xp̃s a patre ducatum ⁊ ſce/
ptrũ eccleſie gentiũ ex iſrahel egrediẽs ſup om/
nem principatũ ⁊ poteſtatẽ ⁊ ſup omne quodcũ
ꝗ eſt vt ei genua cuncta curuentur:ſicut ipſe pe/
tro ⁊ ſucceſſoribus eius pleniſſimam poteſtatẽ
cõmiſit: vt dicit Cyrillus patriarcha alexandri/
nus in li.theſaurorum. Et ꝗ̃uis pagani ꝑ excom
municationẽ vel abſolutionẽ in confeſſione ſol/
ui vel ligari nõ poſſũt:tñ ptãte clauiũ ligati ſunt
ꝑ eccleſiam iudicati damnati:⁊ ſic ſi vellẽt euigi
lare ⁊ ad fidem reuerti poteſtate clauiũ abſolui
poſſent. Similit̃ ꝗ̃uis ꝯ eccleſia dici ñ poſſint
merito fidei ⁊ bone operationis:tamen de eccle
ſia dici poſſunt iudiciaria poteſtate ⁊ occaſiona
li vtilitate. Non aũt põt papa auferre dominia
iuriſdictionis a paganis que iuſte detinent. Ra
tio huius eſt ſcḋm auguſtinuꝫ de ancho. quia ſcḋm
p̃hm ꝑmo politicoꝝ dominium vnius ſuper al/
terum inter beneficia naturalia cõputatur. Sũt
enim quidam naturalit̃ domini aliorum qui ſci
licet intellectu vigent:⁊ mente alijs ꝓuidere poſ
ſunt. Alij vero ſunt naturaliter ſerui qui virib⁹
naturalibus pollent ⁊ intellectu deficiunt.bene/
ficium autem iuris ⁊ permaxime naturalis nemi
ni eſt auferendum:extra de reg.iur.l.li.vi. Bene
ficia enim naturalia nedum infidelibus: ſed nec
etiam demonibus ſubtracta ſunt. Ordo igit̃ ꝑn
cipandi cum ſit nature beneficium omni huma/
ne creature conceſſum nec ꝑ papam nec ꝑ alios
reges xp̃ianorum ab infidelibus ſubtrahenduꝫ
eſt:cuius dei iudicium eccleſia imitatur:qui be/
neficia nature cõmuniter ⁊ bonis ⁊ malis largit̃.
Nec eſt cõtra ꝙ eccleſia perſequitur ſaracenos
⁊ huiuſmodi: quia hoc facit eccleſia vel xp̃iani
inquantũ illi impugnant iura eccleſiaſtica ⁊ oc/
cupant terras xp̃ianis debitas:vt terram ſanctã
⁊ multa alia que pertinẽt ad xp̃ianos:⁊ quia mo
leſtant ipſos xp̃ianos per mare ⁊ per terram ca/
pientes ⁊ ſeruituti adijcientes cum poſſunt:⁊ ta
lia dominia ⁊ iuriſdictiones vſurpatas licitũ eſt
xp̃ianis ab eis recuperare: ⁊ quouſqꝫ reſtituant
vel componant accipere quecunqꝫ ſua:cum bel/
lum ſit iuſtũ ex parte xp̃ianorum:ar.di.i.iuſgen
tium. Item ſcḋm auguſtinum de ancho.vbi ſupra
papa poteſt puníre paganos ⁊ barbaras natio/
nes cum agunt contra legem naturalem in ma/
nifeſtis:quia vnuſquiſqꝫ poteſt puniri ꝓ tranſ/
greſſione legis quam recipit ⁊ ꝓfitet̃: ſed lex na
turalis eſt ita cordi inſerta ꝙ deponi non poteſt
vt ſi furarent̃ vel cõmitterent vicium ſodomie
⁊ huiuſmodi:ſed pro eo ꝙ faciunt contra legeꝫ
diuinam.ſ.veteris vel noui teſtamenti aut con/
tra legem poſitiuam cum neutram recipiant pu/
niri non poſſunt. Si tamen pagani ſunt ſubiecti
aliquibus regibus ⁊ ꝑncipibus xp̃ianis:dignuꝫ
eſt vt viuere debeant legibus q̃bus viuunt alij
ſubditi illorum principum:ne videantur melio/
ris conditionis propter ſuam infidelitatem ꝗ̃
xp̃iani: ⁊ cogi ad hoc ⁊ puniri poſſunt: puta ꝙ
cum ſtatutuꝫ generale eſt in aliqua ciuitate vbi
tales habitãt:ꝙ qui portat arma incidat de hoc
conuictus in penam decem florenorũ poterit ꝯ
tranſgreſſione huiuſmodi puniri paganus: ſicut
xp̃ianus in tali ciuitate: ar.di.8. que contra mo/
rẽ. ſeruatis tamen eis ritibus ⁊ obſeruantijs ſue
ſuperſtitionis ſcḋm morem ſuũ. ſicut enim nõ po/
teſt cogi ad finem: ita non ſunt compellendi ad
faciendum ceremonias ⁊ ritus cultus xp̃ianoꝝ
nec tamen aliquid facere poſſunt in ſua ſuperſti
tione pſidie:qḋ vergat in confuſionem ⁊ irreue
rentiam fidei xp̃iane:alias poſſent puniri: extra
de iude.⁊ ſarace.c. in clement̃l.⁊ in matrimo/
nijs ſuis dimittuntur in ritibus ſuis. Nec eſt cõ
tra quod ſcribitur.ii.q.i.hec ſi quis.⁊ di.63.adria
nus.⁊.23.q.8.conuenior.in quibus.c.videtur ꝙ
imperator poſſit nationibus imperare:quia illḋ
intelligitur de natiõibus ſibi ſubiectis. Et ꝗ̃uis
pagani puniri nõ poſſint pena ſpirituali excõmu
nicationis ⁊ huiuſmodi:poſſunt tamẽ puniri ab
eccleſia pena pecuniaria: ⁊ a principibus etiam
pena corporali.

De poteſtate pape in

iudeos deſignatos per boues: qꝛ iugo legis mo
ſayce adhuc tenent colla ſubiecta:⁊ boues iſtoſ
etiam deus ſubiecit ſub pedibus pape. Nam ⁊
prohibuit nulla officia publica iniungi iudeis:
diſtinc.54.nulla. ⁊ ſtatuit penam in contrafaci/
entes:extra de iudeis. Item prohibuit eos eme
re mancipia chriſtiana: diſtinctio.54.mancipia.
Et ſi ſecus fecerint quã penam incurrant ibi vi
de in tex.⁊ glo. Itẽ ꝓhibet xp̃ianis vt iudeoꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cõuiuia vitent nec eos ad ſua ꝯuiuia recipiãt: vt 28.q.i.oẽs.z.ne cũ eis cohabitẽt aut in codẽ balneo ſe lauent. ¶ 3°.ne in ſuiſ īfirmitatib⁹ xpiani iudeos vocent vel eoꝝ medicias ſuſcipiãt: nec eorum azima comedant.28.q.i.nullus. ¶ 4°.ne in teſtõ eis aliquid relinquãt. ¶ 5°.vt in diebus lamẽtationũ ⁊ dñice paſſionis feneſtras ⁊ hoſtia aperta non teneãt vel ipſi in publico apareant. ¶ 6°.vt vtriuſqꝫ ſexus in oĩ xpianorum ꝓuintia oĩ tpe habitus in qualitate publice ab alijs diſtiguantur extra ď iudicis.c.nõnullis. ¶ 7°.vt teſtimoniũ ipſoꝝ cõtra aliquẽ xpianum nõ recipiat in die ſabbati. ¶ 8°.ne nutrices vel ſuiẽtes xpianas hẽant eo ti.c.⁊ ſi iudeos.cõtrariũ faciẽtes puniri pñt: nõ qdem pena excõis cuꝫ extra eccłiaꝫ ſint: ſed pena tpali vt pecuniaria vel corporali vt flagellationib⁹ deputẽtur.28.q.i.ſepe. Indirecte ãt punire põt eccłia iudeos pena ſpũali excoicãdo.ſ.xpianos principes qbus ipſi iudei ſubdũt ſi negligunt eos puniri pena tẽporali: qñ ipſi in xpianos forefaciunt. Ad fidẽ vero ſuſcipienduꝫ nõ dꝫ papa vel alius iudeos cõpellere: cũ fidem īfundere ſit ſolius dei: ⁊ hoc dr̃ di.45.de iudeis ꝑcepit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credendũ vim īferre. Dicit tñ aug⁹ ď ancho.ꝙ ſi ſperetur aliquoꝝ conuerſio per terrores ⁊ flagella cõpelli poſſẽt nõ quidem ad fidẽ ſuſcipiendum ſed ad obicẽ nõ õbẽdum per obſtinatã voluntatem: nã ī conuerſione īfideliũ eccleſia debet iudiciũ dei imitari ď quo dicit aug⁹.23.q.6.ſciſmatici.cui dicũt aliqui cui xps vnqꝫ vim ītulit: quẽ coegit? Ecce hñt apłm paulũ agnoſcant ī eũ ꝑus cogentẽ xpm poſtea docentẽ.pri⁹ ferientẽ poſtea cõſolãtem. Dixꝫ eſt qño ille qui pena corporis ad euangeliũ coactus intrauit plus oĩbus laborauit: ⁊ qñuis aug⁹ loquatur de ſciſmaticis tñ exemplũ īductũ eſt optime ad ꝓpoſitũ ď iudeis cũ paulus iudeus eſſet. ¶ Quantũ vero ad iudeoſ q iã coacti ſunt ad fidẽ.i.ſuſcipere baptiſmum: ſi coacti ſũt coactione abſoluta cũ ſacr̃m nõ perceperint nõ ſũt cogendi ad tenenď xpianiſmũ. Si vero ſunt coacti coactione cõditionali cogendi ſunt ad tenenď qď ꝓmiſerunt: qꝛ coacta volũtas cõditionalis eſt voluntas: ⁊ hec diſtinctio ẽt hẽtur di.45.de iudeis.in glo. Itẽ nõ ſm aug.de ancho.vbi ſupra ꝙ iudei qui ſubdũtur dñio xpiane fidei dñt per papã ⁊ alios ꝑncipes xpianos qbus ipi ſubdunt cogi ad laborand manibus ſuiſ alias vident eſſe participes peccatoꝝ ⁊ turpiſ lucri ſectatores. vel ꝙ ipſi fraudant eorũ redditibus debitis eis ex collectis vel condemnationibus ipſorum. Ratio iſtius eſt: qꝛ ſi nõ coguntur manibus laborare vnde honeſte lucrent ſoluꝫ lucrum vſurarum ad ipſos iudeos ꝑueniet: propter qď ſi contingat ipſos iudeos forefacere cuꝫ eorum culpa nõ debeat tranſire impunita: neceſſarium erit in maleficijs que nõ merentur mortem vel mutilationem mẽbri: vt pena pecuniaria mulctentur: que quidem pecunia noĩe pene ab eis ablata tanqꝫ vſuraria ꝑ iudices ⁊ principes xpianos retineri nõ põt: ſed reddenda eſt illis perſonis a quibus extorte ſunt vſure: vel ſm conſilium dioceſani in pios vſus debet erogari. Et hoc quidẽ intelligendum eſt de collectis eis impoſitis: que ſi ad manus iudicum vel ꝑncipũ venerint: ab eis retineri nõ poſſunt: ne ergo ipſi principes ſic damnificentur nõ ſint negligentes eos compellere manibus laborare ad victũ lucrandum varijs artificijs: vt nõ ocioſe viuentes de ſolis vſuris ditentur: nec eſt contra extra de iudeis.c.ſicut.vbi dicit ꝙ nullus exigat a iudeiſ coacta ſeruitia: niſi que ipſi tempore ꝑterito facere cõſueuerunt. Intelligit enim illud de ſeruitijs coactis vltra debitũ que eſſent in cõmoduꝫ dominorũ ⁊ detrimentũ irrationale iudeoꝝ: ſed talis coactio nõ eſt huiuſmõi. Qꝫ paruuli iudeoꝝ nõ ſint baptizandi cõtra voluntatẽ parentũ ⁊ ď multis alijs iudaiſmũ cõcernentes habet in ſecũda pte ti.ſi. Utrũ aũt poſſint recipi elemoſyne a iudeis diſtinguendũ eſt ſm aug. de ancho: qꝛ aut habent bona nõ obnoxia reſtitutiõi: puta qꝛ de ſuis honeſtis laboribus acqſita: ⁊ de illis pñt recipi elemoſyne: aut ſunt obnoxia reſtitutioni vt qꝛ per vſuram extorta: ⁊ tunc poſſunt recipi elemoſyne hac intentione vt reſtituat illis pſonis pecunia a qbus extorta eſt: vel etiã qꝛ ꝓbabiliter ꝑſumitur ꝙ xpiani quoꝝ bona habẽt iudei ꝑ vſurariam prauitatẽ potius pauperes xpianos deceat habere bona illa vel rectores ciuitatũ qꝫ ꝙ remaneãt apud iudeos a qbus nullam reſtitutionẽ ſperent: ſed iſtud ſecundũ vr̃ hr̃e locum in paruis rebus vt elemoſynis quotidianis ſed in notabili quantitate nõ eſſet tutum.

De poteſtate pape in

hereticos ⁊ ſciſmaticos ſignatos etiam ꝑ boues inquantũ cornu ſupbie reſiſtunt veritati: hos ẽt boues deus ſubiecit pedibus eius ad puniendũ qdruplicit.ſ.excõicatione.depoſitione.rerũ tpalium ablatione: ⁊ militari ꝑſecutione.ſꝫ hoꝝ declarationeꝫ habes ſupra.2ª.pte ti.ſi.c.de hereſi. Et qꝫuis vel cõfeſſis de hereſi ſi abiurẽt hereſi ⁊ reuertant vere ad fidẽ ꝓ ꝑma vice eis ꝑcat: tñ relapſis nõ pcit: ſꝫ ſine vlla penit⁹ audiẽtia relinquãt iudicio ſeculari ad mortẽ dãnãdi: ex ď hereticis. Sꝫ vtrũ baptizãtes imagines ⁊ violatores ſacroꝝ: puta vtẽtes eis ī maleficijs ſint ꝑ papã hẽtici iudicãdi. Rꝫ.aug⁹.de ancho. vbi ſupra ꝙ ſi tales credũt illa q̃ faciũt baptiſmũ ⁊ alia ſacramẽta ad maleficia ⁊ facinoroſos actus ordinari: ⁊ ꝑ ipſa ſacra talib⁹ maleficijs ⁊ facinoroſis actib⁹ ꝓcinciũ ꝑſtari: planũ ẽ ꝙ de deo male credũt: qꝛ de⁹ ad tales act⁹ ſacra nõ ordinauit. Neſcit.n.diuina iuſticia ꝓcinciũ ꝑſtare criminibuſ ait chryſo. Falſa ſiliť credũt de doctrina q̃ ꝑtinꝫ ad edificationẽ fidei: qꝛ ſm doctrinaꝫ fidei nos confitemur vnũ baptiſma in remiſſionẽ peccatoꝝ: nõ in ꝑpetratione ſcelerum ⁊ maleficiorum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vnde talis nō ſolum indirecte: ſed etiam directe infideles ⁊ errantes in fide reputari debent ſi ſic credunt vt opantur. Sed tunc ꝑ hereticis iudicādi eſſent quādo peſtifera talia dogmata emēdare nollent: ⁊ defendere ꝑtinaciter eſſent parati.24.q.3. heretici. Itē querit̄ vtrum ſi dubius in fide ſit cenſendus hereticus? videt̄ ꝙ ſic. quia extra de hereticis dicit̄ dubius in fide ē infidel'. In contrarium eſt: qꝛ thomas fuit dubius ī fide ⁊ tamen nō dicit̄ hereticus. Rńdit aug⁹. de ancho. ꝙ dubium eſſe in fide contingit.5.modis.

Primo modo ſubrepticia tētatione: ⁊ hoc nō facit hominē hereticum: nō eniꝫ eſt in poteſtate hominis quid ſuperueniat ei ad cogitandū. Unde ſi ſubito ſubrepticie l' diabolica illuſiōe qs incipiat dubitare de aliquo articulo vel de his que ſūt fidei: ſi ſtatim captiuat intellectū ſuū in obſequiū xp̄i: vt hoc deliberat credere qđ credit eccleſia nō cedit ſibi talis dubitatio ad defectū ſꝫ ad ꝑfectū. Unā apl'i ꝓpter huiuſmōi tentationis impulſū petebāt. Dn̄e adauge nobis fidem. ſemper enim debemus rogare deum vt adiuuet incredulitatē noſtram. Secundo modo veritatis elucidatione dubitat̄: ⁊ hoc nō facit hominē hereticum: ſed eſt xp̄iane perfectionis. Ponunt enim doctores xp̄iane fidei illa que ſunt magis determinata in fide ſub dubitatione queſtionū rationes pro ⁊ contra ad illa adducendo: nō ꝙ de ipſa concluſione dubitet̄: ſed vt veritas dicte concluſionis magis elucidet̄: ſm quem moduꝫ dicit ph'us ꝙ dubitare de ſingulis nō erat inutile. Per tales enim dubitationes ꝓ ⁊ contra inducendo ad illa que ſūt fidei veritas piis hominibus opitulat̄: ⁊ contra impios defendit̄: vt dicit aug⁹. Tertio modo dicit̄ dubius adheſione impfecta: ⁊ hoc etiā nō facit hoīem hereticū: ſed peccatorē ⁊ malū xp̄ianū. Oēs enī peccātes ſm chryſo. impfecte credūt eo ꝙ non viuunt ſm ea que credūt: nā ſi ꝑfecte adhererēt his q̄ credunt ſic viuerent quaſi poſt modicū tranſituri ō hoc mūdo nō quaſi in eternum manſuri. Quarto modo dicit̄ dubi⁹ in fide voluntaria heſitatiōe ⁊ hoc facit hominē incredulū errantē: nō tñ hereticū: eo enī ipſo ꝙ aliquis eligit volūtarie credere qđ vult: ⁊ diſcedere nō vult: nec eſt parat⁹ in omnibus ſequi doctrinā eccl'ie: ac ꝑ cōſequēs errans ⁊ infidelis reputandus eſt: vt fuit thomas apl'us: nō tñ eſt hereticus niſi ꝑtinax ſit in his q̄ male facit. Quinto modo dicit̄ dubius ī fide ꝑtinacia defenſionis: ⁊ hoc facit hereticū: qꝛ nō ſolū nō credit ea q̄ ſunt fidei ⁊ q̄ incōcuſſe tenet eccleſia: ſed ꝑtinax eſt in ſuo errore: ⁊ illud ſuſcepit ſm xp̄ianiſmū: nā iudeus vel paganus male ſentiens de fide nō dicitur hereticus ⁊ ſi infidelis ſit.

De ſciſmaticis per bo

ues rōne ſupbie deſignatos papa ſubiicit pedibus ſuis ptātē exercens ī eos. Nā cū ſit duplex ptās in eccleſia. ſ. ordinis ⁊ iuriſdictionis. Poteſtate iuriſdictionis ꝓuat papa ſciſmaticos auferenꝫ ab eis omnem iuriſdictionem in ſubditos. Poteſtate vero ordinis ſeu conſecrationis priuat eos quantū ad executionē: hoc eſt ꝙ nō debeant vti actibus ordinum ſuorum: tamen quia talis poteſtas ab homine auferri nō poteſt: quia character qui imprimitur ī ordinatione que eſt ipſa talis poteſtas eſt indelibilis. Unde quantūcunqꝫ ſacerdos vel epiſcopus conſecret hoſtiaꝫ vel conferat ordines vere conficit ⁊ veros ordines confert: ſeruata tamen forma eccleſie: ſꝫ ad ſui ꝑniciem ⁊ recipientiū a talibus ſacra ſcienter facit: vt.1.q.1.qđ quidā. ⁊ in multis alijs.c. Dicūt aūt ſciſmatici omnes reſiſtentes pape nō quocūqꝫ modo: ſꝫ ꝑ ſpontaneā intentionē ac manifeſtam rebellionē ⁊ eius iudicialis ſnīe recuſationem nō recognoſcendo ipſū vt caput eccleſie. Sed ſi ꝑ alicuius cōmodi tꝑalis conſecutionē vel ꝑiculi euitationem reſiſtat ꝓceptis pape ⁊ nō obediat: talis ⁊ ſi grauiter peccet: nō tamen dicitur ſciſmaticus. ſciſma enī importat diuiſionem ab vnitate fidei ⁊ charitatis eccleſie. Eſt autem duplex vnitas in eccleſia: vna eſt membroꝝ ad caput: alia membrorū adinuicem: de qua duplici vnitate corporis xp̄i myſtici ait ap'ſ eph.4. ſcilicet veritatem facientes in charitate creſcamus in illo ꝑ omnia qui eſt caput xp̄s: ⁊ hoc q̄ntum ad primam vnitatem: ⁊ ſequitur ex quo totum corpus compactum ⁊ connexū per omneꝫ iuncturam ſubminiſtrationis ſm operationē quātum ad vnitatem ſecundā. Illi ḡ quantū. ex animo ⁊ ſm intentionem ſe ab iſta duplici vnitate diuidunt ſciſmatici appellant̄. Unde qui ſūmo pontifici tanqꝫ capiti eccleſie ſubeſſe renuūt: ⁊ qui mēbris ſubiectis ipſi eccleſie cōicare recuſant: ſciſmatici cenſendi ſūt: de qua duplici diuiſione loquitur apl'us col'.2. quando dicit nemo vos ſeducat in humilitate ⁊ religione ambulās fruſtra inflatus ſenſu carnis ſue: ⁊ nō tenens caput. ſ. quantum ad primam diuiſionem: ex quo totum corpus ꝑ nexus ⁊ coniūctiones ſubminiſtratur: ⁊ conſtructum creſcit in augmentum dei huiꝰ corporis diuiſio facit ſecundā diuiſionem: hec aug. de ancho. multa de ſciſmate habes ſupra ī pte ſcđa ti.3.c. de ſciſmate q̄ ibi potes vidē.

Utruꝫ omnes tyranni

reſiſtentes pape ſint ſciſmatici? Reſpondit auguſtinus de ancho. ubi ſupra dicens ꝙ tria poſſūt diſtingui genera ſciſmaticorum ſm auguſtinum de queſtionibus euangelij: nam aliqui ſunt ſciſmatici intentione nō operatione. Quicunqꝫ enī ita inuident bonis vt querant occaſionē excludendi eos vel crimina ſua ſic defendendere parati ſunt ſi obiecta fuerint vel ꝓbata: vt etiā cōuenticuloꝝ ſegregationes vel eccl'ie ꝑturbationes facere cogitent: iā ſciſmatici ſunt ab vnitate eccl'ie corde diſciſi: et ſi nō inuentis occaſionib⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aut occultatis factis ſuis ſacro eccleſie corpora
li cõuerſatiõe ſocient᷑: ⁊ hos tyrãnos ſupportat
eccl'ia: qꝛ tamdiu ſuſtinet peccatũ aut errorẽ ali
cuiꝰ: donec aut accũ'ationẽ ĩueniat: aut prauã opi.
deſẽdat. 2º ſũt alij ſciſmatici opatiõe: ſꝫ ñ ĩtẽtiõe
qꝛ p ſe nõ ĩtendũt ſe ab vnitate eccl'ie diuidere:
ꝓpter tñ aliqᵭ cõmodũ tpale cõſequẽdũ vel pi/
culũ euitandũ cõuenticuloꝝ ſegregationes faci
unt: ac p hoc ſciſma incurrũt: ⁊ ſciſmatici cẽſeri
debẽt: qꝛ volũtas coacta vel mixta voluntas eſt
ſm aug. ⁊ phm. ſicut effectꝰ ſequẽs ex cã p accñs
eſt effectꝰ: exemplũ ĩ his q mouẽt bellũ iniuſtuꝫ
ꝯ eccleſiã: qñ nõ ſatiſfacit eoꝝ cupiditati: hos ty
rannos ſciſmaticos eccl'ia reuocat q̃tũ honeſte
põt. Imitat᷑ enĩ iudiciũ dei q reſpicit intentionẽ
magis q̃ꝫ opationẽ. Dicit. n. augꝰ. ad bonifaciuꝫ
charitas q̃ colligit ⁊ viuificat oĩa mẽbra eccleſie
ſi nos videat de alteriꝰ ruina gaudẽ: ſtatim nos
ꝑcidit a corpe: qᵭ intelligendũ eſt qñ gaudet at
tendẽs tñ ad ruinã ꝓximi ⁊ nõ ad bonũ cõe in/
de ſequens. Si igit᷑ miniſtri eccleſie nõ dolẽt de
ruina ſubditoꝝ: iam ipſi ꝑciſi ſunt a corpe eccle/
ſie: qꝛ ſi in corpore eccleſie eſſent: ſine dubio do
lerent: ⁊ eos reuocare ꝓcurarent. ¶ Tertio mõ
dicunt᷑ aliq ſciſmatici intentione ⁊ operatione: ⁊
hos domat ⁊ corrigit eccleſia: ⁊ eos inſequitur:
donec aut penitendo redeãt: aut in nequicia ma
le defluant. Unde dicit᷑. 23. q. 5. diuine ⁊ humane
leges ſtatuerunt: vt ab eccleſie vnitate diuiſi et
eius pacẽ nequiſſime perturbãtes a ſecularibus
poteſtatibꝰ cõprimant᷑. Nec ob. qᵭ grego. dicit.
.23. q. 8. ſi ĩ morte longobardoꝝ me miſcere vo
luiſſet: hodie longobardoꝝ gens nec regeꝫ nec
ducem haberet: ſed qꝛ deum meũ timeo: ĩ mor/
te cuiuſlibet hoĩs me miſcere formido. Dicit enĩ
aug. de ancho. ꝙ papa et alij ꝑlati eccleſie veruꝫ
eſt ꝙ nõ debẽt ſe miſcere in mortẽ hominis per
ĩmediatam executionem vt propria manu pu/
gnent. Unde Ambro. aduerſus milites ⁊ gotos
lachryme mee arma mea ſunt: aliter mihi pug/
nare nõ licet. 23. q. 8. conuenior: ſed mediãte po/
teſtate ſeculari poſſunt ⁊ debent papa ⁊ alij ꝑla/
ti eccleſie de tyrãnis ⁊ turbantibus pacẽ eccle/
ſie iuſticiã exercere ⁊ adiutoriũ ꝓcurare: vt pa/
tet. 23. q. 3. per totũ. ⁊ q. 6. c. vides. ⁊ di. 63. adrianꝰ

De poteſtate pape er

ga chriſtianos: ⁊ ꝑcipue imperatores: hi deſignã
tur per oues de quibꝰ ſaluator ait: oues mee vo
cem meã audient. Jo. x. Et has ſubiecit ſub pe/
dibus eius: ꝑcipue ſm illud: omnia ſubieciſti ſub
pedibus eius oues. Unde quando petro papatũ
dedit: dixit paſce oues meas. Ubi ⁊ ꝓmo viden
dum eſt de poteſtate eius quo ad imperatoreꝫ
⁊ imperium: ⁊ ꝓmo ꝙ papa poſſit eligere impe/
ratorẽ. Aug. de ancho. vbi ſupra ꝓbat ſic: impe
rator eſt miniſter pape: eo ipſo ꝙ ẽ miniſter dei
cuius vices gerit. Unde aplꝯ Ro. 12. dicit ꝙ nõ
ſine cauſa gladium portat: quia dei miniſter eſt
in iram ei qui male facit. Deputauit enĩ deus im
peratorem tanq̃ꝫ miniſtrum ſummi ſacerdotis.
Unde ⁊ marcellus papa maxentio dixit. diſ. 96.
boni principis ac religioſi eſt eccleſias contritas
atq̃ꝫ conſciſſas reſtaurare: nouas edificare: ⁊ dei
ſacerdotes honorare atq̃ꝫ tueri: ⁊ Jo. papa. di. ca
Si imperator catholicus ẽ: qᵭ ſalua pace ipſiꝰ
dicimus filius eſt non ꝓſul eccleſie: qᵭ ad religi
onem competit. diſcere ei conuenit: nõ docere:
ſeculi ptãtes ſi fideles ſũt eccl'ie ſue: ſacerdotibꝰ
volũt eſſe ſubiectos. Eſt ãt ꝓncipalis agentis eli
gere miniſtros ⁊ inſtrumẽta ad ſuũ finẽ: ſicut ars
militaris: cuiꝰ finis ẽ victoria habet eligere eque
ſtrem ⁊ frenefactiuã: ſm ꝙ videt expedire fini ĩ
tento: vt dicitur in ꝓmo ethicorũ. Unde puto ꝙ
papa cũ vniuerſos fideles in ꝓñti eccl'ia ad pacẽ
habeat ordinare ⁊ ad ſpũalẽ finẽ cõcedendũ di
rigere ⁊ deſtinare iuſta cã ⁊ ratõnabili extãte per
ſeipm poſſit imperatorẽ eligere: aut ꝓpter eligẽ
tiũ negligentiã vl' diſcordiã aut ꝓpter electi bo
nitatẽ ⁊ ꝯdecentiam: aut ꝓpter ppl'i chriſtiani ⁊
pacis ꝓuidentiã: aut ꝓpter coercendi hereticoꝝ
paganorũ ⁊ ſciſmaticorũ audaciam ⁊ potentiaꝫ
Poſce. n. pape fulcitũ dꝫ eẽ veritate iuſticie ⁊ eq
tate. Non enĩ poteſt aduerſus veritateꝫ ſed pro
veritate. Nec obſtat. 23. q. 4. queſitum. vbi dic
Inno. Meminerant maiores ad eos poteſtateſ
has fuiſſe conceſſas: ⁊ ꝓpter vindictam noxioꝝ
gladiũ fuiſſe ꝑmiſſum ⁊ dei miniſterio eẽ datuꝫ
Nam vt dicit augu. Veruꝫ ẽ imperatorẽ gladi
um recipere a deo: eo ꝙ papa nõ recipit: niſi vt
papa ẽ vicarius dei. Non enĩ papa poteſt eligere
imperatorem vt ſingularis perſona: ſꝫ vt ſucceſ
ſor petri ⁊ vicarius xpi. Sicut autẽ papa põt eli/
gere ĩperatorem: ita potuit electores ĩperatoris
inſtituere: ⁊ inſtitutos mutare, ex cã rationabili.
Sicut etiã impatorem electum põt nõ cõfirma/
re ⁊ ꝯfirmatum deponere. Ubi ſciendũ ꝙ greg.
v. tpe ottonis impatoris cõuocatis ⁊ requiſitis
ꝓncipibus alamanie ſeptem electores ĩſtituit of
ficiales ipſius curie imperial' quatuor laicos: vt
regem bohemie duceꝫ ſaxonie comitẽ palatinũ
⁊ marchionem brandiburgẽſem ⁊ tres clericos
vt archiepm magũtinũ colonienſeꝫ ⁊ treuerenſẽ
Cauſa aũt quare de alamania ſolũ ꝑdicti electo
res ſunt aſſumpti cõiter triplex aſſignatur. Una
fuit: quia de alamania fuerũt illi ꝓncipes: qui li/
berauerunt eccleſiam de ſeruitute longobardo
rum ⁊ impiorum romanorũ. Secunda fuit de/
uotio illius populi ad ſcõs aplos petrũ ⁊ pauluꝫ
qᵭ apparet in eorum cõtinua peregrinatiõe ad
viſitandã eccl'ias ipſoruꝫ aploꝝ. Tertia fuit vo
luntas pape ipſius greg. v. qui ð theutonia fuit na
tus ⁊ ottonis conſanguineuſ. Sicut autẽ romãi
ante xpi aduentum qꝛ fuerunt patrie zelotes: rei
pu. amatores: ⁊ legis ⁊ iuſticie obſeruatores: iõ
imperiũ in toto orbe obtinere meruerunt: vt ha
betur ex primo machabeorum: ⁊ per auguſti/
nũ: v. de ciuitate dei. c. 12. ita poſtmodum cum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

obſcuratū fuit aurum:mutatus color optimus ⁊
armis cōtrarijs ad virtutes fuerunt armati: me
rito tam impiū ꝙ̄ eligendi imꝑatorē ꝑtātē ꝑdi/
derūt:ꝙ̄uis dicat̄ imꝑator rex romanoꝝ.hec au
guſtin⁹ de ancho. Et ſicut ab apl̄ica ſede hoc il
lis ē cōceſſū:ita cū expediret vtilitati ⁊ paci xp̄ia
nitatis poſſet īmutari:extra de elec.c.ꝑ venera/
bilē. Nec hoc eſſet leuitati aſcribendū. Vn̄ ſcri/
bit̄ heſter.16. Prouidendū eſt paci omniū ꝓuin
ciarū:nec putare debetis:ſi diuerſa iubemus:ex
animi nr̄i venire leuitate:ſ; ꝓ qualitate ⁊ neceſ
ſitate tempoꝝ:vt reipub. poſſit vtilitas ꝯuenire
ferre ſn̄iam. Nec obſtat qd̄ dicit greg⁹.25.q.2.
Eccleſiaſtice moderationi conueniēs ē: vt que
ordinata fuerint vel deciſa: in poſterū nulla de/
beant refragatione turbari:hoc enī intelligit̄ qn̄
cauſa ordinationis illi⁹ ⁊ deciſionis non mutat̄:
tūc enī ꝑmanere d;: ſ; ſi mutat̄ cā ordinationis
in bonū vel malum:pōt ⁊ debet talis ordinatio
mutari. Cū aūt contingit electores duos imꝑa/
tores eligere: ad papā ꝑtinet alteri parti in hoc
fauere:vt vnū illoꝝ pre altero eligat:quē magiſ
cognoſcit eſſe idoneum ꝓ aduocatione ⁊ defen
ſione eccl̄ie:⁊ cui fama vita ⁊ iuſticia magis ſuf/
fragant̄:vel qn̄ altera ps vocata ⁊ expectata nol
let eligere vel ad eligendū cōuenire:vt extra de
elec.venerabilē. Et rō hui⁹ eſt:q2 ſi ꝑ̄ncipes vo/
cati ⁊ expectati nolūt cōuenire:ſedes apl̄ica ad/
uocato ⁊ defenſore carere nō d;. Oſtendit̄ hoc
⁊ exēplo:q2 cū lotarius ⁊ corradus fuiſſent ele/
cti in diſcordia:papa lotariū coronauit:⁊ imꝑiū
obtinuit coronatus.hec aug⁹.de ancho. Itē pa/
pa poſſet ꝓuidere de imꝑatore ꝑ hereditariam
ſucceſſionē quando videret populo xp̄iano pa/
ces dari magis ꝑ hereditariā ſucceſſionē imꝑij
ꝙ̄ ꝑ electionē:ſicut enī ordinauit illud:ita poſſet
⁊ iſtud cū ſit de iure poſitiuo: ī quo oīs papa h;
plenitudinē poteſtatis ſm̄ Aug.de ancho. Et ra
tio hui⁹ ē:q2 eccleſia indiget imꝑatore tanꝙ̄ ad/
uocato ⁊ defenſore ꝓ ſtatu pacifico vite p̄n̄tis.
Scribit̄.n.di.10.qm̄.⁊.96.cum ad verū.ꝙ xp̄iani
imꝑatores ꝓ eterna vita pontificib⁹ indigent: et
pontifices ꝓ curſu t̄paliū tantūmodo rerū imꝑia
libus legibus vterent̄. Et apl̄s ꝑ̄cipit infra thi.2.
orationes ⁊ obſecrationes fieri ꝓ regibus ⁊ oī/
bus q in ſublimitatib⁹ ſūt cōſtituti:vt quietam ⁊
tranquillā vitā agamus in oī pietate:⁊ pro hoc
etiā hieremias mandauit ꝓ regibus infidelibus
orationes fieri baruth.1.dicēs. Orate ꝓ vita na
buchodonoſor regis babylonis ⁊ ꝓ vita baldaſ
ſar filij eius:vt ſint dies ipſoꝝ ſicut dies celi. Ex
iſtimat etiā ipſe aug⁹.de ancho.ꝙ cōſideratis ge
ſtis ⁊ cōditionib⁹ hominū videt̄ magis expedi/
ens eccleſie ꝓ pacifico ſtatu fideliū ordinare ī/
ꝑiale dominiū ꝑ hereditariā ſucceſſionē ꝙ̄ ꝑ
electionē ꝓpter tres rōnes. Prima ē q2 imꝑator
ſi ſciret imperiū ſibi deberi nō ſolū ad vitā: ſ; ꝑ
hereditariā ſucceſſionē ī ꝓprijs filijs magis co/
naret̄ ad iuſticie obſeruationē ⁊ eccleſie defen/
ſionē ⁊ ꝓtectionē. Secūda rō eſt q2 cū cōſuetu/
do ſit quaſi altera natura:ſi fideles ꝑ diuturnam
cōſuetudinē eſſent aſſueti imꝑio obedire ⁊ ec/
cleſie famulari:cui⁹ imꝑator ē miniſter.nō facilit̄
rebellarent. Tertia eſt q2 eccleſia ex more impe
ratoꝝ vel diſcordia electoꝝ:cū aliqn̄ magno t̄pe
careat imꝑatore aduocato vel defenſore plura
bella ⁊ litigia ꝑcipit inſurgere in ſuis fidelibus:⁊
plerūꝙ̄ ipſemet a ſuis vaſallis peruipendit̄ ⁊ im
pugnat̄. Et ideo ad obuiandū his ⁊ alijs impe/
dimentis q̄ occurrūt ex carentia rectoꝝ ī ꝑtibus
Italie:iō melius eſſet qd̄ dictū eſt.ſ.ꝑ ſucceſſio/
nē hereditariā ꝓuideri.hec aug⁹. Et ſi hoc etiam
verū eſſet:tn̄ q2 ex huiuſmōi mutatione multa
ſcandala ſeq poſſent:a quibus abſtineri oportet
etiā in tolerandis malis:ne dū ī ꝓmouēdis ma/
ioribus bonis:iō dimittendū.di.4.c.deniꝙ̄.

De prioritate papatuſ

ad imꝑiū. Sciendū ſm̄ Aug.de ancho.papatu;
fuiſſe prius imꝑio aliquo modo. Pro cui⁹ decla
ratione notandū ꝙ de dominio regali vel imꝑia
li poſſumus loqui dupl̄icit̄. Primo modo vt ē
vſurpatū ⁊ tyrannicū. Secundo vt eſt naturale
vt politicū:ꝑ̄mū.ſ. tyrannicū ꝑmiſſum eſt in pe/
nam dominantiū ⁊ penā peccantiū. Et hoc fuit
ante ſacerdotiū. Nam ſm̄ Aug.15.de ciui.dei.1.
Primus regū terre fuit caym: q prius ꝯdidit ci
uitatē:in qua regnaret vocās eam nomīe filij.ſ.
enoch. Et ſic oēs ex eo geniti vſurpatiue domi/
niū habuerūt. Et poſt diluuiū renouatū videtur
iſtud dominiū tyrannicū a nembroth:de q̄ dici
tur gen̄.2. ꝙ cepit eſſe robuſtus venator coram
dn̄o.1.oppreſſor hoīu; ꝑmittente dn̄o: ſub qua
edificata eſt turris babel ⁊ lingue cōfuſe. Secū
dum dominiū ē naturale ⁊ politicū: ⁊ hoc cōceſ
ſum eſt in remediū peccati.ſ.ad coercendū ipſu;
⁊ pacē iuſtorū ꝓcurandam. Et iſtud ſecutu; eſt
ſacerdotiū. Incepit.n.ſacerdotium in ꝑſona mel
chiſedech ſignificantis xp̄m ⁊ ſūmū pontificem
Erat enī ſacerdos dei ſūmi:vt dicit̄ gen̄.14. Et
hunc tradūt hebrei fuiſſe ſem ꝑ̄mogenitū Noe.
Et poſt eū oēs ꝑ̄mogeniti ꝓ ſacerdotibus habe
bant̄ vſꝙ̄ ad legē moſaycā. Sub lege vero ſcri
pta magis expreſſū ⁊ ſolennizatu; fuit ſūmū ſa/
cerdotiū in aaron. Et ex ꝓgenie eius cōtinuatu;
fuit ſacerdotiū vſꝙ̄ ad xp̄m in genere hebreoꝝ
Nam alie nationes idolatrie dedite habebant
⁊ ipſi ſuos ſacerdotes maiores ⁊ minores ido/
lis ſacrificantes:vt dicit Iſidorus di.21.c.1. Per
fectionatum autem fuit in xp̄o: qui pontifex fac
tus futurorum bonorum ꝑ proprium ſanguinē
introiuit ſemel in ſancta et eterna redemptione
inuenta:repreſentatum autem ⁊ delegatum ī pe
tro chriſti vicario. Exaltatum autem in ſua vni/
uerſali iuriſdictione:manifeſtatum in Silueſtro
papa. Dominium autem temporale quod iuſto
titulo acquiſitum ē initium habuiſſe videtur in
moyſe duce populi conſtituto a deo: poſt quem

ſecuti ſūt iudices:vt pꝫ in li.iudicū ꝑ totū.Et de
inde talis modus regendi mutat⁹ in regiū ſeu re/
gale ſceptrū in ſaule vel poti⁹ in dauid.Et ſi apō
alias nationes eſſent reges ⁊ ꝓncipes: vtꝝ iuſto
titulo obtinuerint:ignotū eſt.Monarchia autē
.i.ꝓncipale dominium mūdi ꝑmo cepit a ſyriis
ſub Nino rege niniue.Et de aſſyriis tranſlatū ē
ad medos ⁊ ꝑſas ſub cyro ⁊ dario. Et de mediſ
⁊ ꝑſis tranſlatū eſt,ad grecos ſub alexādro ma
gno:⁊ a grecis tranſlatū ē ad romanos ſub octa
uiano:qḋ dominiū demū ſubiugatū ē ⁊ ſubdi/
tū xpo:vt habeť in viſione danielis.vi.c. ſigna/
tum ꝑ lapidem ſtatuā illā in puluerē redigentē:
⁊ oſtenſū fuit octauiano impatori ꝑ ſibyllā: die
qua natus eſt rex regū ⁊ dn̄s dominantiū.Poſt
modū tranſlatū eſt impiū ſub conſtantino con/
uerſo ad fidē ſub romanis ad grecos annuente
papa ſiluestro:⁊ exinde a grecis ad alamanos ſub
Carolo magno diſponente papa adriano.Nam
⁊ ipſe Carolus magnus dn̄s erat frācie ⁊ alama
nie.Diciť tn̄ impatoꝛ etiā nūc rex romanoꝝ ꝓ/
pter dignitatē rōne deriuationis:qꝛ inde deriua
tum eſt impiū ⁊ rōne ꝯfirmationis: qꝛ a roma/
no pontifice hꝫ ꝯfirmari.Et rōne coronationis
qꝛ rome cōiter dꝫ coronari.Ex verbis aūt aug.
in li.ͦ de ciui. dei in diuerſis locis videť elici ſm
Aug.de ancho.ꝙ impiū deo diſponēte ſit tran/
ſlatū ad romanos ꝓpter.v.Et ꝑmo ꝓpter ma/
gnā reuerentiā ſacroꝝ:etiā ſi errarent ī cultu plu
rium deoꝝ.Et hoc ſatis pꝫ ex ꝑmo li.valerii ma
ximi.c.i. Secunduꝫ fuit clementia ⁊ virt⁹ aīoꝝ.
Unde in laude eoꝝ dictū ē.Parcere ſubiectis:⁊
debellare ſupbos:vt dicit virgilius.Et ꝙ acce/
pta iniuria ignoſcē poti⁹ ꝗꝫ ꝓſequi malebāt:vt di
cit ſaluſtius.Tertiū fuit fides ꝓmiſſoꝝ.i.firma
obſeruatio:exemplū pꝫ de marco regulo q cau
ſa ꝓmiſſi reuerſus eſt ad hoſtes carthaginenſes
vt dicit valerius maximus.Quartū fuit iuſticia
diſcuſſionū.Un̄ dr̄ actuū.15.ꝙ feſtus rn̄dit.Nō
eſt ꝯſuctudo romanis dānare aliquē hoīem pri
uſ ꝗꝫ ille q accuſat⁹ eſt:pn̄tes hēat accuſatores lo
cūqꝫ defendendi accipiat. Quintuꝫ fuit carentia
ꝓprioꝝ:hoc eſt ꝙ nō attendebāt ad ꝓpria cō/
moda:qḋ patꝫ ex eo qḋ ſcribiť.i.machab.8. Qꝫ
papa ſit maioꝛ impatore in dignitate pꝫ nō ſo/
lū ex auctoritate Ambroſii:ꝙ nō tam aurū ē ꝓ/
cioſius plūbo:ꝗꝫ regia ptāte ſit pontificalis auc/
toritas:vt habeť di.96.c.duo ſūt.ſꝫ etiā ꝑ exem
pla impatoꝝ gentiliū pōt oñdi. Nam vt narrat
magiſter ī hiſtoriis ſcholaſticis. Cuꝫ alexander
impatoꝛ veniret in iudeā cū ꝓpoſito exterminā
di eā ex viſione quam habuit terribili:obuians
ioiade ſūmo ſacerdoti ad eū veniēti induto pon
tificalib⁹ de equo deſcendit digniſſimeqꝫ eū ve
neratus ē:⁊ adorauit dicēs ꝓncipib⁹ ſecū comi/
tantib⁹ ſe nō ipſū adoraſſe ſꝫ deū:cui⁹ ꝓncipatuꝫ
⁊ vicē gerebat in terris. Et de ſibylla tiburtina
narrať ab hiſtoriographis: ꝙ cū oñdiſſet octa/
uiano impatori: quē romani volebant deū vo/
care circa ſolē circulū ⁊ in medio eius virgineꝫ
pulcherrimā puerū geſtantē in gremio ⁊ dixiſſꝫ
illū puerū maiorē eo.ſ.xpm:eū adorauit:⁊ ꝓhi/
buit ſe deum vocari.Cuꝫ ergo papa ſit vicarius
xpi:pꝫ dignitatē eius maiorē impiali:pꝫ etiā hoc
ex ſilitudine que induciť extra de ma.⁊ obe.ſo/
lite.Ubi papatus ſeu pontificalis dignitas aſſi/
milatur ſoli ⁊ regalis ptās lune. Sol aūt dr̄ paꝛ
omniū planetaꝝ ⁊ dn̄s:⁊ ſicut luna recipit lumē
a ſole:ita impialis dignitas ſuā iuriſdictionem a
papa.Qḋ aūt dicť Hugucio ſup.c. cū ad veꝝ di.
96.ꝙ impatoꝛ ptātē ⁊ gladii dignitatē impialeꝫ
nō recipit ab apl'ico ſꝫ a ꝓncipib⁹ ⁊ populo ꝑ ele
ctionē:dicit Aug⁹.de ancho. ꝙ qcqd fuerit de ꝓ
teritis impatorib⁹ planū eſt:ꝙ modernoꝝ impa
torū electio ꝑtinet ad ſūmū pontificē vel īmedi
ate ꝑ ſe vel mediate ꝑ electores ꝗs ipſe ordina/
uit.Itē qḋ dicit Hugucio ibidē.ꝙ ptātes dicte.ſ.
impialis ⁊ apl'ica ſūt diſcrete ⁊ diuerſe:verū eſt.
qꝛ ad diuerſa ꝓncipaliť deputate: vna ad ſpūa/
lia:alia ad tpalia nō tn̄ ita diuerſe ꝙ vna nō re/
ducať in aliā:vtraqꝫ.n.ē a deo:ſꝫ apl'ica imedia/
te:impialis ꝟo mediāte apl'ica.Itē qḋ dicit idē
ꝙ impatoꝛ eſt maioꝛ papa ī tpalib⁹:hoc nō ē ve
rū quantū ad iuriſdictionē:ſꝫ quātū ad īmedia/
tū vſū ⁊ īmediatā executionē tpaliū:ſm quē mo
dum impatoꝛ pōt dici maioꝛ xpo:qꝛ xp̄s nō ha
buit īmediatā executionē bonoꝝ tpaliū:⁊ ſi ha/
buit plenū dn̄iū ꝗtū ad vniuerſale iuriſdictio/
nē:⁊ ſic papa vicari⁹ eius ī ſpūalib⁹ ⁊ tpalib⁹ ē ma
ioꝛ ꝗcūqꝫ alio rege vel īpatore. Et ſic intelligiť
qḋ dicit nicola⁹ papa in dicto.c.cū ad verū.diſ.
.96.ꝙ ſi papa nō dꝫ vſurpare ea q̄ ſūt impatoris
quia.ſ. nō dꝫ īmediatā executionē vel adminiſtra
tionem tpaliū vti eoꝝ: que ꝑtinēt ad impatoreꝫ
Qꝫ impatoꝛ electus debeat ꝑ papā ꝯfirmari:ha
beť extra de elec.c.venerabilē.ꝙ ꝯfirmatus de/
beat ꝑ papā inūgi ⁊ cōſecrari ⁊ cōfirmari:pꝫ ex
de ſacra vnc.c.cū veniſſent. ꝙ ꝯfirmatus ⁊ iun/
ctus debeat ꝑ papā coronari:pꝫ de elec.c.vene/
rabilē.Nec obſtat ꝙ cōſtantin⁹ impatoꝛ īpoſuit
coronā ſiluestro pape:vt di.96.conſtantinus.qꝛ
hoc fecit nō ſicut dn̄iū ⁊ auctoritatē ꝓbens:ſꝫ ſi/
cut miniſter obſequēs:cui⁹ ſignum fuit:ꝙ tenēs
equū eius ſtratoris officiū ſibi exhibuit.Et ī co/
ronatione impatoꝛ pape iuramentum fidelitatis
ꝓſtat:vt pꝫ di.63.c.tibi dn̄o.Itē papa pōt impato
rem ex ſufficienti cā excōicare:vt.96.di.c.duo.⁊
ipſū deponere ⁊ impio ꝓuare:ſicut Innocentius
3⁹.depoſuit ottonē impatoreꝫ:⁊ Innocenti⁹.4⁹.
Federicū.⁊ gladio corpali ſi adminiſtrationē te
poraliū nolleꝫ dimittere ꝓſequi:⁊ bellū ꝯtra ipſū
ꝯuocare:⁊ vaſallos ⁊ ſubditos a iuramēto fide
litatis abſoluere.15.q.6.c.nos ſanctorum.

De donatiōe facta ec/
cleſie ꝑ cōſtantinū impatorē.

Utrū potuerit fa/
cere: ⁊ vtrū ſucceſſores eius poſſint reuocare.
Quantū ad ꝑmuꝫ dicit Aug⁹. de ancho.ꝙ pape

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cum ſit verus dei vicarius in terra iure tpalium
adminiſtratio cōcedit̄ pape ab impatore ⁊ recipit̄
etiā ab ipſo: q̄ iure p̄dictoꝝ bonoꝝ adminiſtratio
recipit̄ a deo ⁊ dat̄ deo. Recipit̄ aūt tpaliū ad/
miniſtratio a deo ꝑ ipſū impatorē quātū ad vſū
⁊ quantū ad ſui officij ſtipendiationē. Nō.n.alit̄
impatores ⁊ reges tributa recipere poſſent: niſi
q2 ſtipendiarij ⁊ adminiſtri ſūt dei. Sʒ dat̄ deo
tpaliū adminiſtratio ab ipſo impatore quantum
ad honoris venerationē ⁊ dn̄ij recognitionē ⁊
ſuoꝝ miniſtroꝝ ſuſtentationē. Dicendū ḡ ꝙ cō/
ſtantin⁹ impator in illa donatione dedit pape ⁊
ſuis ſucceſſorib⁹ iperij tpalē adminiſtrationē ī ho
noris venerationē ⁊ dn̄ij recognitionē. Et papa
hanc eandē imediatā adminiſtrationē ɔcedit im/
peratori: quē eligit in vſū ⁊ in ſui officij ſtipendi
ationē ꝓ defenſione ⁊ pacifica gubernatione ec
cleſie. Et ad hoc optime facit qḋ ait dauid p̄mo
paralip. vlti. dicens. In manu tua dn̄e virt⁹ ⁊ po
tentia: ⁊ in manu tua magnitudo ⁊ impiū omniū
tue ſūt diuitie: tua eſt gloria: tu dn̄aris omnium.
Ego aūt ⁊ popul⁹ meus qd ſum⁹: vt poſſim⁹ tibi
aliqua ꝓmittere vel dare: cū tua ſint oīa: peregri
ni eni ſumus corā te ⁊ aduene. Sʒ hec ipſa que
de manu tua accepim⁹: dedimus tibi: ad hoc ēt
facit qḋ ſcribit̄. iz.q.i. videtes. Quantū ad ſecū
dū ꝙ nō poſſit reuocari talis donatio: ꝓbat idē
duplicit̄. p̄mo ſic. Qḋ ſemel deo dicatū ē: hūano
iudicio reuocari nō pōt: vnde dicit̄. iz.q.z. de re/
bus. Que deo ſemel ɔtribute ⁊ dedicate ſūt: ⁊ p⁹
ea ſub occaſione ɔceſſionis p̄ncipū a qbuſdam
inuadunt̄: ſancim⁹ vt ꝑus ɔſulatis p̄ncipē ad re/
ſcendā taꝫ p̄ſumptiuā factionē: ⁊ cognoſcendū
vtrū illius ſit conceſſio: an inuaſoris p̄ſūptio. Et
ſi p̄ncipis inordinata fuerit largitio: ipſe ſit prin
ceps ꝓ emendatione redarguend⁹: ſi aūt inuaſo
ris declarat̄ p̄ſumptio vſqꝫ ad emendationē ex/
cōicationis ſit vindicta coercēdus. Scḋo ꝓbat̄
ſic. Nō alio iure adminiſtrationē tpaliū cōſtāti/
nus recepit: niſi conſenſu populi ⁊ p̄ncipū ac vni
uerſi ſenatus vrbis rome: ſʒ cū conſenſu omniū
iſtoꝝ talē conceſſionē conſtantinus fecit eccl̄ie.
Scribit̄. n. 97. di. ɔſtantin⁹. Utile iudicam⁹ vna
cū oībus ſatrapis noſtris ⁊ vniuerſo ſenatu opti
matib⁹ etiā ⁊ cū cuncto populo romane eccleſie
ſubiacenti: vt ſicut beat⁹ petrus in terris vicari⁹
filij dei videt̄ eſſe ɔſtitutus: ita ⁊ pontifices ipſi⁹
p̄ncipis apl̄oꝝ ptātē amplius q̄ꝫ terrene impia/
lis noſtre ſerenitatis habere videt̄ cōceſſā a no/
bis noſtroqꝫ impio obtineant: ⁊ vſqꝫ in finē mū
di illibatā inconcuſſam ꝑmanere decernimus.
Tertio pōt induci ꝙ talis donatio fuit legitime
facta multoꝝ ⁊ ſanctoꝝ pontificū factū: qui tali/
bus ꝓuinciis ⁊ terris eccleſie donatis vſi ſūt vt
bonis eccleſie. Et oēs impatores iurāt pape cō
ſeruare ei iura ſua: vt pʒ diſ. 63. tibi dn̄o. ⁊ c. ego
lodouic⁹. Nec aliquis ſcūs ɔtrariū aſſerit. Nec
eſt ɔtra ſi dicat̄: ꝙ par in parē nō hʒ imperium: ḡ
qḋ conſtantin⁹ cōceſſit: alius pōt reuocare. Naꝫ
vt dicit aug. ꝙ quantū ad illa q̄ ſūt iuris poſitiui
verū eſt ꝙ par in parē nō hʒ impiū. ſʒ quantū ad
illa que ſūt iuris naturalis ⁊ dn̄ij diuini oēs obli
gant̄ p̄ntes ⁊ ſequētes: quo iure cōſtantinus talē
obligationē fecit: potius enī reddidit in illa do/
natione qḋ ſubtractū erat: q2 dn̄i eſt terra ⁊ ple
nitudo eius: cuius papa eſt vicarius: q̄ꝫ ꝙ dede
rit qḋ erat impij. De tali aūt obligatione ſic ſcri/
bit̄ in dicto. c. cōſtantinus. Corā deo viuo q nos
regnare p̄cipi t: ⁊ corā eius horribili iudicio ob
teſtamur oēs ſucceſſores noſtros impatores et
optimates cūctos ampliſſimūqꝫ ſenatū ⁊ vniuer
ſum populū in toto orbe terraꝝ nunc ⁊ in poſte
rū nulli eoꝝ quoquo mō hec ɔceſſa infringere:
vel aliquo mō ɔuelli. Si quis aūt tētator extite
rit: eternis damnationib⁹ ſubiaceat īnodatus.

De poteſtate pape in

alios reges ⁊ p̄ncipes populi xp̄iani ſm aug. de
ancho. Sicut ſummo ſacerdoti leuitici generis
oēs iudei obedire tenebant̄: cuiuſcūqꝫ ſtatus ex
titerint: ſic oēs xp̄iani maiores ⁊ minores pape
locū xp̄i tenenti parere tenent̄. Et de obediētia
exhibenda ſūmo ſacerdoti leuitici generis ⁊ pu
nitione inobediētie habet̄ deutero. 17. Ubi dicit̄
ſi difficile ⁊ ambiguū apud te iudiciū ꝑſpexeris
venias ad ſacerdotē ⁊c. ⁊ īfra q ſupbierit nolēs
ſacerdotis obedire impio: morie̅t. Sup q̊ ver/
bo dicit glo. ꝙ cōdēnationis ſuſtinet ſn̄īam: qui
cōtēnit ſūmi pontificis obedientiā: tanq̄ꝫ ſi cōtē
neret dei omnipotentiā. Un̄ xp̄s dicit lu. x. Qui
vos ſpernit: me ſpernit. Et grego. vij. li. moraliū
ait. Peccatū paganitatis incurrit quiſqs dū xp̄ia
num ſe aſſerit: ſedi apoſtolice obedire contēnit:
di. 8i. ſi qui ſūt. exemplū pene inobedientie ha/
bes in ſaule p̄mo rege. i. R. 15. Utrū aūt ſubijciā
tur pape ipſi reges quantū ad tpaliū recognitio
nē: dicit aug⁹. de ancho. puto ꝓ veritate eſſe di/
cendū ꝙ papa vicarius ieſu xp̄i in toto orbe ter
raꝝ vice dei viuētis ſpūaliū ⁊ tpaliū hʒ vniuer/
ſalē iuriſdictionē. Sed ipſoꝝ tpaliū īmediatam
adminiſtrationē nō recepit: niſi in regionib⁹ oc/
cidentalis impij ꝑ cōceſſionē factā eccleſie a cō/
ſtantino. Quare aūt eccleſia n̄ vtit̄ tpaliū admi/
niſtratione niſi in partibus Italie mediāte im/
peratore quē eligit ⁊ nō in alijs regnis: que ſunt
in occidentali impio: hoc nō eſt ꝓpter carentiā
auctoritatis: ſʒ ꝓpter nutriendū in filijs ſuis vin
culum pacis ⁊ vnitatis: q2 ex quo impiū fuit di/
uiſum: ⁊ a diuerſis in diuerſis partibus diuerſi/
mode ⁊ tyrannice vſurpatū: eccleſia ꝓpter vitā/
dum ſcandalū iudeoꝝ ſe tributariā fecit: cum pe
tro oſtenderet ſe non obligari math. 17. ⁊ ii. q. 3.
inter verba. Qui aūt dicunt papam in ſolo orbe
totum dominiū habere ſup ſpūalia nō aūt ſuper
tpalia: ſimiles ſūt cōſiliarijs regis ſyrie qui dixe
runt. 3. R. 20. Dij montiū ſint dij eoꝝ: ⁊ ideo ſu/
perauerūt nos. Sed pugnemus contra eos ī cā/
peſtribus ⁊ in vallibus: in quibus dij eoꝝ dn̄iꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō habent: ⁊ obtinebimus ꝯtra eos. Ad litteraꝫ
ſic hodie mali ꝯſiliarij adulatiōe peſtifera ſedu/
cunt reges ⁊ ꝑncipes terre dicētes. Dij montium
puta ſpūaliū bonoꝝ ſūmi pontifices: ſꝫ non ſunt
dij valliū: qꝛ tpalium bonoꝝ nullum dominiuꝫ
habent. Ideo in campeſtrib⁹.i. in potentia bo/
noꝝ tpalium pugnemus contra eos ⁊ obtinebi
mus. Sed quid dicat eis diuina ſnīa: audiamus
quia dixerūt inquit ſyrij: deus montiū eſt deus
eoꝝ ⁊ nō deus vallium: dabo oēm hanc multitu
dineꝫ in manu veſtra: ⁊ ſcietis: qꝛ ego ſum dn̄s.
Et hoc pꝫ ꝑ multa exempla: nō ſolum eoꝝ regū
⁊ impatoꝝ fidelium qui eccleſiā pſequentes co
nati ſūt eam exterminare: ⁊ nō potuerunt: ſꝫ dn̄s
concidit ceruices eoꝝ: ⁊ ad nihilum redegit: ſed
etiā xpianoꝝ ꝑncipum qui bellantes contra ec
cleſiam vel pſequentes ſummū pontificē exter/
minati ſūt: ⁊ ad inferos deſcenderūt: vt pꝫ de iu
liano apoſtata de mauritio impatoꝛe gregoꝛiuꝫ
pſequente: de theodorico rege Italie Johannē
papā incarcerante: de Federico impatoꝛe cōtra
eccleſiā inſurgente ⁊ multis alijs: qui male finie
runt et miſerabiliter. Qꝫ a ſententijs regū ⁊ ꝑn/
cipū omniū ad papā poſſit appellari: pꝫ ꝑ id qd̄
ſcribit̄.z.q.6.ſ. ad romanā eccleſiam: ab oībus ⁊
maxime ab oppreſſis eſt appellandū ⁊ cōcurrē
dum quaſi ad matreꝫ: vt eius vberib⁹ nutriant̄:
auctoꝛitate defendant̄: oppreſſionib⁹ releuent̄:
qꝛ nō pōt nec dꝫ mater obliuiſci filiū: ⁊ ideꝫ hēt̄
.ij.q.i. qcunqꝫ. nec obſtat extra de appel. ſi duo/
bus. vbi dicit̄ ꝙ nō eſt appellandū a iudice ſecu
lari ad papā niſi in terris eccleſie: qꝛ hoc intelli/
git̄ ꝙ nō eſt fiendū indifferent̄ ⁊ in qbuſcūqꝫ: ſed
in negocijs arduis et neceſſitate vrgente a quo/
cunqꝫ iudice qs grauet̄: ad papaꝫ recurrere pōt.
Spectat etiā ad papā coꝛrigere eos: cum delin/
quūt ſm̄ illud hiere.i. Ecce cōſtitui te ſup gentes
⁊ regna: vt euellas ⁊ deſtruas diſſipes ⁊ diſpdaſ
.ſ. ſcelera repꝛhendēdo puniēdo ⁊ amouendo: ſic
⁊ in veteri teſtamento ꝓphete q erant p̄res ſpiri
tuales in populo iudeoꝝ: auctoꝛitate dn̄i repꝛhen
debāt reges delinquētes: vt pꝫ.i. R.15.c. ſamuel
regē ſauleꝫ de inobediētia: nathā ꝓpheta dauid
regē de adulterio.z. R.iz.c. helias ꝓpheta achab
regē iſrahel de idolatria.3. R.18.c. Summus
ſacerdos oziam regē iuda de p̄ſūptione ingreſſ⁹
in templū ad incenſandū.z. palip. nicolaus papa
regē lotarium de adulterio.z.q.i. ſcelus. ⁊ hi⁹ po
teſt et ipſos reges ex cā rōnabili deponere: ſicut
zacharias papa depoſuit regē francoꝝ: ⁊ ſubſti/
tuit pipinum.15.q.6. alius.

De poteſtate pape in

clericos ⁊ p̄cipue ī dandis officijs vel beneficijs
vbi ꝑmo ſeruanduꝫ eſt qd̄ dicit̄ di.23. vꝫ. Tales
ad miniſterium eligant̄ clerici: qui digne poſſint
dominica ſacramēta tractare. Melius eſt enī ſa/
cerdoti dn̄i paucos habere miniſtros: qui digne
poſſint opus dei exercere q̄ꝫ multos inutiles: qui
onus graue oꝛdinatoꝛi adducāt: di.61. miramur
dicit leo. Si in quibuſlibet eccleſie gradib⁹ ꝓui
denter ſcienterqꝫ curandū eſt: vt in domo dn̄i ni
hil ſit inoꝛdinatū: nihilqꝫ p̄poſterum: quanto ma
gis elaboꝛandū eſt vt ī electione ei⁹ qui ſup oēs
gradus ꝯſtituit̄: nō erret. Nā toti⁹ familie dn̄i ſta
tus ⁊ oꝛdo nutabit: ſi qd̄ requirit̄ in coꝛpe nō in
uenit̄ in capite: ⁊ infra. Sicut enī boni opis fru/
ctum ſibi cōparat: q rectū tenet in eligēdo ſacer/
dote iudiciū: ita graui ſemetipſū afficit damno:
q ad ſue dignitatis collegiū ſublimat indignuꝫ.
Seruare quoqꝫ dꝫ qd̄ ait greg⁹. di.89. Singula
eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſcūqꝫ p/
ſonis ſigillatiꝫ cōmitti iubemus. Sicut enī ī vno
coꝛpe multa mēbꝛa habemus: oīa aūt mēbꝛa n̄
eundē actū hn̄t: ita in eccl'ie coꝛpe ſm̄ veridicaꝫ
pauli ſnīam hoc officiū vni: alij cōmittendū eſt
illud ⁊c̄. Sꝫ hodie accidit: qd̄ ait hiero⁹.iz.q.z.
gloꝛia. vꝫ. Multi edificāt parietes: ⁊ colūnas ec
cleſie ſubtrahūt: marmoꝛa nitent: auro ſplendēt
laquearia: gēmis altare diſtinguit̄: ⁊ miniſtroꝝ
xp̄i nulla eſt electio: cū tn̄ idem dicat.8.q.i. licet.
ꝙ q p̄ſtantioꝛ eſt ex oī populo: q doctioꝛ: q ſanc
tioꝛ: q in omni virtute eminentioꝛ: ille eligat̄ ad
ſacerdotiū. Querit̄ ꝑ ꝑmo vtrum papa peccet
moꝛtalit̄ in acceptione pſonarū. Et rn̄det aug⁹.
de ancho. vbi ſupꝛa ꝙ moꝛtale peccatum eſt qd̄
tollit nobis xp̄m: q eſt vita noſtra: vt habet̄ co/
loſſenſes.3. Xp̄s aūt eſt ī nobis tribus modis.ſ.
ꝑ iuſticie equitatē ꝑ doctrine veritatē ꝑ vite ſan
ctitatē Jo.13. Ego ſum via.ſ. iuſticie: ⁊ veritas.ſ.
doctrine: ⁊ vita.ſ. ſanctimonie. Qn̄ igit̄ acceptio
ꝓpꝛie repugnat iuſticie eqtati: vt qn̄ papa in ali
qua cā teneret̄ iudiciū reddere alicui ⁊ nō redde
ret: ſcienter faciēs ꝯtra iuſticiā: qꝛ diues vel ami
cus vel ꝯſanguineus vel nobilis eſſet: cōtra quē
eſſet ferēda ſnīa: moꝛtale eſſet. Secūdo qn̄ ac
ceptio pſone repugnaret veritati doctrine: vt ſi
papa doceret aliquid contra bonos moꝛes vl' ſa
cram ſcripturā: vel determinaret amoꝛe alicui⁹
pſone: ſimilit̄ moꝛtale eſſet. Tertio qn̄ accep/
tio pſone repugnaret ſanctitati vite: vt qn̄ papa ī
conferendo officia vel beneficia eccleſiaſtica p/
ferret ſcienter viciosum virtuoſo ex indebita cā
vt qꝛ cōſanguine⁹ vel potēs ſilit̄ moꝛtale eēt. Itē
qn̄ papa ad p̄laturā eccleſiaſticā vl' beneficia cō
ferenda p̄ferret conſanguineos ⁊ amicos extra/
neis magis idoneis ex cauſa indebita.ſ. conſan/
guinitatis rōne ꝑncipaliter nō euadit viciū acce
ptionis pſonarum. Secus aūt ſi conſanguineos
eque idoneos ad p̄laturas pꝛefert extraneis. idē
Tho in quolibet. Itē ſi diuitē pauperi vel nobi
lem ignobili p̄fert in beneficijs cōferendis ꝑnci/
paliter rōne diuitiaꝝ vel nobilitatis acceptoꝛ ē
pſonarum: ſecus ſi hoc faceret: qꝛ eſſet eque ido
neus: vel qꝛ magis poſſet eccleſie ꝓdeſſe: pſup/
ponendo tn̄ in ipſo bonitatē. Nam quem ſciret
eſſe viciosum notoꝛie: poſſet male ei cōferre ꝓ/
pter nobilitatem vel aliquid huiuſmodi. Iteꝫ ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad ꝓces regũ ⁊ ꝑncipum moueat̃ papa ad con
ferendum beneficia eccleſiaſtica contingit tripli
citer ibi eſſe viciũ. Primo ſi ꝓces porrigant ꝓ
indigno ſupplicãtes ꝓ illo: quẽ indignuȝ ſciunt:
peccãt vtiq̧ grauiter: ⁊ papa vel alius ꝑlatus q
illas ꝓces exaudit ſciens illũ indignũ. Secundo
contingit ibi eſſe viciũ: qñ ⁊ ſi dignus ſit ꝓ quo
rogat̃: papa vel alius nõ attendat ad dignitateȝ
ꝑſone: ſed ad fauorẽ humanũ: quẽ ꝑncipalit̃ intẽ
dit annuendo ꝓcibus rogantiũ: ꝓpter quas con
fert. Et iſtud ſecundũ ⁊ ꝑmũ ꝑtinet ad acceptio-
nem ꝑſonarũ. Secus aũt ſi ꝑncipaliter moueret̃
ꝓpter ꝑſone idoneitatẽ. Tertio contingit ibi vi-
ciũ ex parte rogantiũ: qñ hoc ꝓcurant: vt ille ꝓ
quo rogãt: eſſet eis fauorabilis in eoꝝ cauſis vł
petitionibus iuſtis vel iniuſtis: peccaret etiã con
ferens: qñ hoc ſciret ſm aug. de ancho. Itẽ pec-
cat papa: ſi confert ꝑlaturã eccleſiaſticã petenti ⁊
ꝓcuranti ſm aug. de ancho. qꜫ ꝓcurans ꝑ ſe vel
ꝑ alium hoc: vel eſt iniuſtus vel eſt ſupbus. iniu
ſtus qdem qꜫ plus vult ſibi de honore accipere
aut de ꝑtãte vel alijs modis de qbus neſcit ſe di
gnum. Supbus qꜫ ſine ſupbia nõ eſt: ꝙ aliquis
extimet ſe magis dignũ ꝑlatione q̃ꝫ alij: quibus
ꝓficitur. Et videt̃ idem ſentire de quocũq̧ bene
ficio eccleſiaſtico. Sed tho. ray. ⁊ alij dicũt hoc
ſolũ habere locũ in beneficijs curatis rõne cure
animaꝝ: q̄ idonee adminiſtrari nõ põt ſine gra-
tia ſeu charitate: quã nullus ſe habere ſcire valet
De alijs vero. ſ. nõ curatis dicũt licere ꝑ ſe vel ꝑ
alium ꝓcurare: ſi alias eſt dignus. Et hoc videt̃
ſonare auctoritas aug. quã ꝓ dicti ſui cõfirma-
tione ipſe augu. de ancho. inducit: ⁊ habet̃. 8. q. i.
qui epatũ vbi ait: ꝙ locus ſupior ſine quo popu
lus regi nõ põt: ⁊ ſi adminiſtrat̃ vt decet: inde-
center tñ appetit̃. Et ſic pȝ ꝙ loqt̃ d̃ ꝑlatura. De
hac materia vide diffuſius in ſcd̃a ꝑte ti. 3. c. de
ambitione. Itẽ tenet aug⁹. vbi ſupra ꝙ peccat q
ꝓcurat magiſteriũ: ⁊ petit licentiã magiſtrandi.
Et hoc ꝓpter ꝑiculum qd̃ in eo incurrit̃: qꜫ ⁊ ſi
ſciat ſe habere ſcientiã valentẽ ad ſalutẽ ſuam ⁊
alioꝝ: qualiter tñ poſſit adminiſtrare illã ad ſa-
lutem alioꝝ ſcire nõ põt. Et ꝓpter honorẽ q ibi
annectit̃: vnde aliqñ ſupabit̃: ⁊ ꝓpter gloriã que
in ipa qñq̧ appetit̃: omiſſis alijs malis que inde
aliqñ ſequunt̃. Et ex hoc videt̃ innuere ꝙ papa
peccet tali ꝓcuranti cõferendo. Tho. tñ in quoli
bet cõtrariũ tenet. ſ. ꝙ licitũ ſit ꝓcurare: dũmo-
do alias ſit idoneus: ⁊ habeat rectã intentioneȝ
. ſ. cõicandi ſcientiã ad honorẽ dei ⁊ ſalutẽ aĩaꝝ:
de hoc etiã diffuſius ſupra. c. de ambitione.

De ꝑtãte pape vtruȝ

ſcilicet poſſit aliquos iuſte ad penã inferni dam-
nare. Et rñdet aug⁹. de ancho. ꝙ ſic ꝑ decretum
nicolai pape diſ. 23. in noĩe dñi. vbi dicit de illis
q ſeditionẽ ponũt in eccleſia ⁊ potiſſime in ele-
ctione ſummi pontificis: ꝙ ꝑpetuo anathemate
damnent̃: ⁊ cũ impijs qui nõ reſurgũt in iudicio
deputent̃ ꝗ ⁊c̃. Iſta tñ videt̃ impropria ⁊ larga
locutio: qꜫ qd̃ inobediẽtes decreto vel ꝓcepto
pape iuſto ⁊ in tali obediẽtia decedentes dam-
nent̃: hoc nõ eſt cauſalit̃ vel occaſionalit̃ ex ꝑte
ꝑtãtis vel volũtatis ꝓprie niſi occaſione accep-
ta ꝑ inobedientẽ nõ data ꝑ papã: ſed hoc ex ꝑte
rebellionis ⁊ obſtinationis ĩ tranſgrediẽte man
datũ. Nã ⁊ tranſgreſſor talis ꝓcepti põt ad peni
tentiã reuerti: ⁊ euadet damnationeȝ. Preterea
eodeȝ modo ⁊ rõne põt quilibet ꝑlatus mittere
ad infernũ ſubditũ ſuuȝ: qꜫ põt ei aliqd ꝓcipere
qd̃ tranſgrediẽdo vel ꝯtẽnendo dãnabit̃: ſi nõ
peniteat: qd̃ vtiq̧ nõ attribuit̃ ꝑtãti ſupioris ſed
diſpoſitioni ⁊ male volũtati inferioris nõ obe-
dientis. Uerũ in hoc eſt dr̃ia int̃ papã ⁊ alios ꝑ-
latos: qꜫ ipſe põt facere canonẽ vel ꝓceptũ gene
rale: qd̃ oẽs fideles obligat: ſed alij ꝑlati nõ: niſi
ſibi ſubiectos. Ad auctoritatẽ inductã rñdet̃: ꝙ
loquit̃ ꝑ modũ impꝓcationis zelo diuine iuſticie
ſicut fecerũt ſancti: vt habet̃ in ſcripturis vel per
modũ impꝓcationis: qꜫ talib⁹ eueniet damnatio.

De poteſtate pape in

ordinãdis officijs eccl̃ie. Sicut. n. ſm Iſido. di.
25. c. ꝑlectis. ep̃us dicit̃ ordinator in cũctis. ſ. in
ſua dyoceſi: ita papa in vlĩ eccleſia. Pro cui⁹ de-
claratione nota ſm augu. de ancho. vbi ſupra: ſi
cut docente ap̃lo ĩ corpore hũano ſingula queq̄
mẽbra ꝓpria ⁊ diſcreta officia habẽt: ⁊ vnũqdq̧
nõ ſibi ſoli agit: ſed alijs etiaȝ ſic ĩ corꝑe eccleſie
dona officioꝝ diſtincta ſũt ⁊ diſtributa diuerſis
⁊ vnuſqſq̧ nõ ſibi ſoli deſeruit in eo qd̃ ſolus hȝ
ſed ⁊ alijs. Iſtoꝝ aũt officioꝝ ꝑncipalis diſtribu
tor eſt xp̃s dicẽte ap̃lo ad ephe. 4. Unicuiq̧ ve
ſtrũ data eſt gratia ſm menſurã donationis xp̃i:
q dedit quoſdã qdem ap̃los: quoſdã ⁊c̃. Execu
tor aũt ordinationis iſtorũ officioꝝ eſt ipſe pa-
pa: q vice xp̃i aliquos ordinat loco ap̃loꝝ: ꝑ q̃s
xp̃i doctrina ſit teſtificãda: aliq̃s loco ꝓphetaꝝ:
ꝑ q̃s ſit exponenda: aliquos loco euangeliſtarũ:
per quos ſit ſcribenda ⁊ declaranda: aliquos lo
co paſtorum ꝑ quos ſit executioni mandanda.
Hunc ordinem officiorũ eccleſie in figuram ve-
nit regina ſabba. i. gentilitas a finib⁹ terre vide-
re: videnſq̧ domum ſalomonis. i. eccleſiam xp̃i
⁊ cibos menſe eius. i. ſacramenta ⁊ dogmata et
ordinem miniſtrantiũ. i. varietatẽ officiorũ ordi
natam: veſteſq̧ eorũ. i. virtutes exteriorẽ mode
ſtiam ⁊ holocauſta q̄ offerebant̃. i. orationes nõ
habens vltra ſpiritum pre admiratione dixit.
Beati viri tui ⁊ beati ſerui tui qui ſtant coraȝ te
ſemp. 3. R. 10. Et quãuis etiã terrena poteſtas va
ria officia ordinet in temporalibus: tamen ſpiri
tualis poteſtas eccleſie poteſt officia terrene po
teſtatis corrigere ⁊ remouere: ſed terrena pote-
ſtas non poteſt officia eccleſie immutare. Unde
Innocen. dicit ꝙ ad mobilitatẽ neceſſitatũ mũ
danoꝝ. i. officiorum ⁊ poteſtatem dei. i. eccleſiaȝ
cõmutari honores aut diuiſiões ꝑpeti nobis nõ

eſt viſum.di.10.lege. Et qđ ait greg⁹.di.89.ſingula.ꝙ vni quantūcūqꝫ exercitato nō ſunt cōmittenda duo officia eodem tēpore:intelligit̄ regulariter ⁊ de iure communi:ſed papa qui eſt iuris conditor:huic legi nō tenetur: qꝛ pōt plura vni cōmittere vel ꝓpter pſone cui cōmittunt̄ idoneitatem:vel ꝓpter officialium paucitatem ſeu ꝓpter eccleſie neceſſitatem.

De poteſtate pape in nouis religionibus creandis.

Ipſe ſolus nouas religiones creat ⁊ approbat:extra de reli.do.ne nimia. Pro cuius declaratiōe nota tria ſm aug. de ancho.pmo ex parte eccleſie ꝓmotio. Nam quelibet religio debet ordinari principaliter ad cultum dei ⁊ ad ꝓmotionem eccleſie. Secundo ex parte religionē intrantiū cōſideratur charitatis pfectio: quia quelibet religio eſt q̄dam via tendendi in pfectionē charitatis. Tertio ex pte diuini cultus ad quē religio inſtituit̄:conſideratur debita ordinatio. Opponit̄ enī religio ſupſtitioni:qꝛ ſupſtitio non eſt aliud niſi religio ſupra modū ſeruata:quia cultum diuinuꝫ ſupſtitioſus vult impendere cui nō debet:vel quo mō nō debet:vt dicit glo.ſup illo verbo colo.2.habent ꝗdem rationē ſapientie in ſupſtitione.ꝓpter iſta ꝗ tria ſolius pape eſt religionē ordinare ⁊ ordinatā approbare:qꝛ ſol⁹ ipſe hꝫ ↄſiderare vniuerſalē eccleſie ꝓmotionē. Semp enī artifex ſupmus finē cōſiderans habꝫ oēs inferiores ad illū finē dirigere ⁊ ordinare:vt dicit pħus pmo ethicoꝝ. Et cū ipſum ſupremū pfectionis gradum in eccleſia teneat:ipſe ſolus hꝫ alijs viā ad pfectionē tendendi oñdere. Similit̄ ſolus ipſe hꝫ illa que ad diuinū cultum ptinent vniuerſalit̄ ordinare. Et q̄uis oēs qui iure colunt deū:cōiter poſſint religioſi appellari:ꝓpter qđ iudei qui verū deū colebant:religioſi dicti ſunt actuum.2.vbi dicit̄ ꝙ multi religioſi ex iudaiſmo cōuenerant ex oī natione:que ſub celo eſt: ꝓprie tamen ⁊ diſtricte religioſi dicunt̄:qui totā vitam ſuā diuino cultui dedicant a mūdanis ſe ſubtrahētes ꝑ pfeſſionem ⁊ habitus ꝓfeſtationē:vel diuine cōtemplationi vel animaꝝ inſtructioni:vel alicui fructuoſo operi exteriori: ad eoꝝ pfectionis exercitationē ⁊ eccleſie ꝓmotionem inſiſtentes. Et q̄uis religiones pticulares ab eoꝝ fundatoribus ſpecialibus nominentur vt benedicti dominici franciſci ⁊ hi⁹:tñ religiones dici non debent:niſi fuerint ꝑ eccleſiam approbate ⁊ confirmate.

De poteſtate pape in dando exemptiones quibuſcunqꝫ a ſuis ordinarijs prelatis.

Sicut enī moyſes in veteri lege ꝗ figuram in qbuſdā geſſit ſūmi pontificis:cōmittebat minora ſenioribus iſrahel:maiora ꝟo ſuo iudicio reſeruabat: vt habet̄ exo.18. ſic maiora collegia ⁊ maiores pſonas de eccleſia ſue viſitationi ⁊ correctioni īmediate reſeruare pōt. Pro cuius declaratione dicit aug⁹.de ancho. vbi ſupra ꝙ in exemptione tria poſſumus cōſiderare: .ſ.papam eximentē pſonam exemptam ⁊ ipſam exemptionē. Et ex hoꝝ quolibet patere poteſt: ꝙ papa in eccleſia pōt facere exemptionē quam vult. Et quantū ad pmum: cū papa ſit vicarius filij dei:ſicut qđ deus fecit mediantib⁹ creaturis tanq̄ꝫ mediantib⁹ cauſis ſecūdis: totū pōt facere īmediate ꝑ ſeipſuꝫ:ita papa ſaltē quantū ad ptātem iuriſdictionis. Sicut oēs fideles regit mediantib⁹ eccleſie miniſtris: ita pōt īmediate oēs ꝑ ſeipſum regere. Et ſi hoc nō facit nō ex defectu virtutis ⁊ potentie: cū miniſtri nō regant niſi ex virtute eius. Sed magis hoc eſt ex cōicatiōe bonitatis ⁊ clementie ei⁹:ſic apparet etiā de deo. Scđo oſtendit̄ idē ex pte exēptoꝝ. Sic enī debet eſſe in eccleſiaſtica hierarchia: ſicut eſt in celeſti hierarchia ſm dionyſiū: ſed ī celeſti hierarchia eſt:ꝙ angeli de ſupma hierarchia ſūt exempti: qꝛ non recipiunt diuinas illuminationes mediantib⁹ alijs: ſed īmediate ꝑ ſeipſos ⁊ ꝑ eos ad oēs inferiores deriuant̄. Tertio iſtud patꝫ ex pte ipſius exemptionis. Cū enī papa ſit caput totius eccleſie:nō debet ipſe ꝓuari opatiōe hierarchie:q̄ eſt viſitatio ⁊ correctio:vt ipſe aliq̄s imediate ſupponat ſibi ꝑ exemptionē ⁊ ſubtrahat a viſitatione ⁊ a correctione inferioꝝ prelatorum nō tñ pōt papa aliquos eximere in ſpūalibus vl' tpalibus a ſeipſo: qꝛ oīs ptās includitur in ptāte clauiū:que nō niſi petro cōceſſa eſt. Sicut enim deus fidelis eſt: ⁊ ſeipſū negare non pōt.2.thi.2. Negaret aūt ſeipſum: ſi eximeret aliquos a ſuo dñio ſpūali vel tpali: qꝛ tunc negaret ſe eſſe dominū omniū tam tpalium q̄ꝫ ſpūaliū. Cū igit̄ papa ſit verus vicari⁹ dei: ſi aliquos eximeret a ſeipſo in iuriſdictione tpalium vel ſpūalium:negaret ꝙ nō eſſet verus dei vicarius. Unde nō eſt dubium:ꝙ ſi papa ꝓ tali veritate teſtificāda moriretur:vere martyr xp̄i eſſet cenſendus.ſ.conſtanter negando aliquē clericum vel laicū reges vel impatorē eſſe ſe exemptū ab eo in iuriſdictione tpalium vel ſpūaliū. Nec obſtat ꝙ ex antiq̄ conſuetudine in gallicana eccleſia:plati francie nō recognoſcant tpalia a papa:ſed a rege: ⁊ ipſe rex a nullo recognoſcat: qꝛ abuſio dicenda eſt ⁊ nō ſequenda:di.8. ſi cōſuetudinem. Fuiſſe autē valde congruum aliqua collegia ⁊ pcipue religioſoꝝ eximere a iuriſdictione epiſcopoꝝ ⁊ aliorū oſtendit aug⁹.de ancho.vbi ſupra dicens: ꝙ ordinatio ſubditoꝝ ſub plato eſt facta in cōmodum ipſoꝝ ſubditoꝝ ⁊ eoꝝ vtilitatem potiſſime quantū ad tria. Primo quantū ad delinquētium correctionē. Scđo quantū ad bonorū ꝓmotionē ⁊ eoꝝ quietiorem contemplationē. Tertio quantū ad collegioꝝ ſeu monaſteriorū vel eccleſiaꝝ tutiorē gubernationē: que q̄dē tria quandoqꝫ contingit impediri ꝑ īmediata epoꝝ iuriſdictione. Nā plati in eorum viſitatione nō ſolū ſubditos grauant:nō admonēt ⁊ corrigunt

ſed expoliant adducentes turbã equoꝝ ⁊ famu
lorum:ꝑ quoꝝ viſitationẽ qđ infirmũ eſt nõ cõ/
ſolidatur:qđ egrotum eſt nõ ſanat̃:qđ ↄfractum
nõ alligat̃:qđ abiectũ nõ reducit̃:qđ ꝑditum nõ
requirit̃:vt magis dici debeat diſſipatio ꝙ̃ viſi
tatio.ꝓpter qđ dicit dñs ezechieli.34.Ecce ego
ipſe ſuꝑ paſtores requirã gregẽ meuꝫ de manu
eoꝝ:nec paſcant amplius ſemetipſos:ſꝫ ego ipſe
requirã oues meas:⁊ viſitabo ipſas.Et ideo per
papã cui cura debet eſſe de oĩbus ad ꝓuidendũ
qđ vtilius eſt:congruũ eſt aliqua collegia ⁊ ali/
quas ꝑſonas eximi:vt in his que dicta ſũt: quie
tius ⁊ ſecurius poſſint ꝓmoueri: nec in hoc de/
bent epi grauari vel ꝑturbari:ſi ſine eoꝝ culpa
alique ꝑſone vel collegia ſubtrahant̃ a iuriſdic/
tione ipſoꝝ:qꝛ cũ ſubditi nõ ꝓſupponant̃ eis:im
mo maximũ beneficiũ fit:cũ tales ſubditi ab eo
rum iuriſdictione ſubtrahant̃. Sic enĩ populus
dei eſt multiplicatus: vt vix ſufficiãt vires ꝓlati
mediã ꝑtem ſubditoꝝ inſtruere ⁊ corrigere:pre
ſtatur aũt ꝓiudiciũ his qui querũt:q̃ ſua ſunt: nõ
q̃ ieſu xpi. Nec eſt ↄtra qđ ſcribit̃.93.di. Nulla
rõne clerici aut ſacerdotes habendi ſũt:qui ſub
nullius epi diſciplina ⁊ prudentia gubernant̃:qꝛ
tales acephalos cõſuetudo nũcupauit. Loquitur
enĩ illud.c. de clericis vagabũdis ⁊ ꝑteruis:vt
pꝫ ꝑ id quod ſequit̃. Nec enim monachi vel alij
q eximunt̃ ſine capite ſunt:quia ſupponunt̃ viſi/
tationi ⁊ correctioni ſuoꝝ prelatoꝝ. Et eiſdem
rationibus dantur a papa ⁊ priuilegia in multis
contra ius cõmune ⁊ cõſeruationes ꝓuilegioꝝ:
de quibus vide in parte ꝓma ti.8.

¶ De poteſtate pape in diuerſis materijs ex his
que ponit Tho.in diuerſis libris ſuis ꝑ queſtio
nes formatas.xxx.vel circa.

Q Uerit̃ primo.vtrũ

pontifex romanus ſit primus ⁊ maxi/
mus oĩuꝫ epiſcoporũ ⁊ patriarchaꝝ. Ad qđ rñ/
det.b.tho.ĩ tractatu cõtra errores grecoꝝ.c.66.
ꝙ ſic:qđ ꝓbat ex canone concilij vl'is:vbi dicit̃
veneramur ſ̃m ſcripturas ⁊ canonũ diffinitiões
ſanctiſſimũ antique rome epm primũ eſſe ⁊ ma
ximum omniũ epoꝝ. Et hoc auctoritati conſo/
nat ſacre ſcripture:q̃ ꝑ apl'os petro attribuit pri/
mũ locũ tam in euangelijs ꝙ̃ in actibus apl'oꝝ.
Unde dicit Chryſoꝰ.ſuꝑ math. tractãs illud ac
ceſſerũt diſcipuli ad ieſum dicẽtes. Quis maior
eſt in regno celorum:ſic quoddã humanũ ſcan/
dalum cõceperũt:qđ etiã in ſe occultare nõ pote
rant: ⁊ tumore cordis nõ ſuſtinebant in eo ꝙ vi
derant petrũ ſibi preferri ⁊ ꝓhonorari. Qꝫ etiaꝫ
papa ꝓlatus ſit ceteris patriarchis:in eo.li.aſſe/
rit idem doc.inducens ad hoc dictũ Cyrilli qui
ait:ꝙ ipſius.ſ.aplici throni romanoꝝ pontificũ
ſolius eſt reꝓhendere ſtatuere corrigere diſpo/
nere ſoluere ⁊ ligare:qui ipſũ edificauit:hoc etiã
patet ex auctoritate dñi dicẽtis luce.22.tu aliqñ
cõuerſus confirma fratres tuos.

Secũda qđ eſt. vtrum

papa in totam eccleſiam xpi vniuerſaleꝫ prela/
tioneꝫ habeat: Ad hanc.q. rñdet affirmatiue.b.
Tho.in ꝓlato tractatu contra errores grecoꝝ in
.c.67. vbi dicit ꝙ ꝓdictus xpi vicariꝰ in totã ec/
cleſiã xpi vniuerſalẽ ꝓlationem obtinet. Legitur
enĩ in chalcedonẽſi cõcilio:ꝙ tota ſynodus leo/
ni pape acclamauit. Leo ſanctiſſimꝰ aplicus icu/
menicus.i. vniuerſalis patriarcha ꝑ multos an/
nos viuat. Et Chryſoꝰ.ſuꝑ math. Filius q ꝓſens
eſt ⁊ ipſius filij ꝑtatẽ petro vniuerſalit̃ conceſſit
vbiqꜫ terrarũ: ⁊ homini mortali oĩuꝫ que ſũt in
celo:dedit auctoritatẽ dando ei claues ad hoc:
vt eccleſiã vbiqꜫ terrarũ ãpliet: ⁊ ſuꝑ Jo.ĩ ome.
.85. Jocabũ localit̃ terminat in loco:petrũ autẽ
totius orbis magiſtrũ ⁊ doctoreꝫ: hoc ẽt trahit̃
ex auctoritate ſcripture. Nam petro oues ſuas
xps indiſtincte cõmiſit dicẽs Joh.vltimo.paſce
oues meas.dicere aũt pontificẽ romanũ vel ro/
mane eccleſie nõ habere vniuerſalis eccleſie ꝓ/
matum:eſt error ſimilis errori dicentiũ ſpirituꝫ
ſanctũ a filio nõ ꝓcedere: vt dictus.ſ.tho.in dic
to tractatu contra errores hereticoꝝ. Nam ipſe
xps dei filius ſuã eccleſiã cõſecrat:⁊ ſibi ↄſignat
ſpiritu ſãcto quaſi ex ſuo charactere ⁊ ſigillo: vt
ex ſupra poſitis auctoritatibꝰ habet̃:⁊ ſimilit̃ xpi
vicarius ſuo ꝓmatu ⁊ ꝓuidentia vniuerſalẽ ec/
cleſiam tanqꜫ fidelis miniſter xpo ſubiectã ſer/
uat:⁊ ad id qđ dicit̃ di.¶ Nullus patriarcharũ
vniuerſali vocabulo vnqꜫ vtat̃: et in.c.ſequenti
vbi gregꝰ.ꝓhibet ſe vniuerſalẽ vocari. Rñdet
.b.Tho.in tractatu contra impugnantes religio
nẽ ſic dicẽs:ꝙ papa vniuerſalẽ pontificẽ ſe ꝓhi/
bet noĩari:nõ hoc ideo eſt:ꝙ ipſe nõ habeat auc
toritatẽ ĩmediate ⁊ plenã in qualibet eccleſia:ſꝫ
qꝛ nõ ꝓficitur cuilibet ꝑticulari eccleſie: vt pro/
prius ⁊ ſpecialis illius eccleſie rector: ſic enĩ ceſ
ſarent omniũ alioꝝ pontificũ poteſtates.

Tertia queſtio vtrum

papa ſit caput vniuerſalis eccleſie. Ad qđ rñdet
.b.Tho.in multis locis ⁊ potiſſime in tertia ꝑte
.q.8.ar.6. vbi querẽs vtrũ ſit ꝓpriũ xpi eſſe ca/
put eccleſie:ita ꝙ caput in alia mẽbra tripliciter
influit. Uno modo intrinſeco influxu ꝓut virtꝰ
motiua ⁊ ſenſitiua a capite deriuat̃ ad cetera mẽ
bra. Alio mõ ſ̃m exteriorẽ quendã gubernatio/
nẽ:ꝓut.ſ.ſ̃m viſum ⁊ alios ſenſus q in capite ra/
dicant̃ dirigit̃ hõ ĩ exterioribꝰ actibus. Interior
aũt influxus grẽ nõ eſt ab aliquo niſi a ſolo xpo
cuiꝰ hũanitas ex hoc eſt: ꝙ diuinitati cõiũcta hꝫ
virtutẽ iuſtificandi. Sꝫ influxus ĩ mẽbra ecclie
quantũ ad exteriorẽ gubernationẽ põt talibus
cõuenire:⁊ ſ̃m hoc alij pñt dici capita ecclie ſ̃m
illud amos.6.optimates capita pplo꜡:differẽt
tñ a xpo. Primo ꙗ̃tũ ad hoc ꝙ xps ẽ caput oĩuꝫ

coꝝ:q ad eccleſiā ptinent ſm oēm locū ⁊ tpus ⁊ ſtatū. Sȝ hoīes dicūt capita ſm ſpālia loca ſicut epī ſuarū ecclīaꝝ. vl ſm determinatū tpus:ſicut papa ē caput totius ecclīe.ſ.tpe ſui pontificatus ⁊ ſm determinatū ſtatū:put.ſ.ſūt ī ſtatu viatorꝫ: ⁊ ſic papa ē caput fideliū ſȝ viatoꝝ tantū. Alio mō ſm hoc ꝙ xpus ē caput ecclīe ppria virtute. Alij vero dicunt capita:ī quantū vicē gerūt xpi ſm illud coꝛ.2. Nec ⁊ ego qd donaui:ſiquid do naui ppter vos ī pſona xpi. Ex his ēt patet papā eē ſuperiorē ī tota eccl'a:qd ēt videt idē doctoꝛ aſſerere ī.4.di.50. Ubi querēs an oēs tenēt ad ieiuniū:dicit arguēdo ſic ſm ber.ī li.de di.⁊ pre. ī pcepto ſupioꝛis nō pōt diſpenſare inferioꝛ:ſȝ q libet ſingulaꝝ pſonaꝝ ē īferioꝛ:q̄ȝ eccl'a q̄ ieiuniū ſub pcepto ſtatuit:niſi forte ille q ē caput totius ecclīe vl loco capitis.ſ.papa. Itē ſequit:ꝙ nullus pōt diſpenſare.ſ.niſi papa.

Quarto queritur. vtrum papa ſit ſponſus vniuerſal' ecclīe.

Ad qd rñdet.b. tho.in tractatu ↄtra īpugnātes reli.dicens : ꝙ ſponſus ecclīe ppe loquēdo ē xps:de quo dicit.q hȝ ſpōſā ſponſus ē:io.3. Ipſe enī de eccl'a ſuo nomini filios generat. Alij autē ſponſi dicunt ſicut miniſtri ſponſi exterius coopantes ad generationem ſpūaliū filioꝝ:quos qdem nō ſibi ſȝ chriſto generant:qui qdē miniſtri in tantū ſponſi dicūt in quantuȝ vicē veri ſponſi obtinent. Et iō papa q obtinet vicē veri ſponſi ī tota eccl'a vniuerſalis ſponſus ecclīe dicit. Et q̄uis epus ſue dioceſ ſpōſus ſit ⁊ preſbyter ſue ecclīe:nō ppt hoc ſeqtur: ꝙ ſint plures ſponſi vnius ecclīe ſm.b.tho.ī dicto tractatu. Et rō ē:q2 ſacerdos ſuo miniſterio cooperat epo tanq̄ pncipali ⁊ ſilr epī pape:⁊ papa ipſi xpo. Unī xps papa et epus ⁊ ſacerdos non ↄputant niſi vnus ſpōſus ecclīe.

Quinto queritur vtrū

reges ⁊ pncipes xpiani ⁊ p ↄſeqnēs oēs fideles teneant eē ſubditi ro.pōtifici. Ad qd.b.tho.affirmatiue in tractatu ſuo de rege ⁊ regno ad regem cypri ibi loquēs de regno ecclīe ⁊ regali ſacerdotio ita ait. Huiuſmōi regni myſteriū vt a terenis ſpūalia eēnt diſcreta nō terrenis regibꝰ ſȝ ſacerdotibus ē cōmiſſū:⁊ pcipue ſūmo ſacerdoti xpi vicario romano pōtifici cui oēs reges xpianos oȝ eē ſubiectos ſicut ipī dño ieſu xpo:ſicut enim ad quē vltimi finis ptinet directio ſubijci debēt illi ad quos ſpectat cura añcedentiū finiū:⁊ eiꝰ imperio dirigi. Et q2 ſacerdotiū gentiū ⁊ totus diuiorū cultꝰ erat ppt tpalia ↄgrēda:q̄ oīa ordinant ad multitudinis bonū cōe:cuiꝰ regi cura īcūbit: cōſequēter ſacerdotes gētiliū regibꝰ ſubijciebantur. Sȝ ēt ī veteri lege pmittebāt bona tpalia ſiue terrena nō a demonibꝰ ſȝ a bono deo religioſo pplo exhibenda. Unī ⁊ ī veteri lege ſacerdotes legunt regibus fuiſſe ſubiecti. Sȝ ī noua lege ē ſacerdotiū alterius:p qd hoīes traducūtur ad bonā celeſtia. Unde in lege xpi reges debent eē ſacerdotibus ſubiecti. Inde mirabilit ex diuīa ſapīa factū ē:vt ī romana vrbe quā deꝰ pūiderat xpiani ſacerdotij pncipalem ſedē futurā:hmōs paulatim ìoleſceret:vt ciuitatis rectores ſacerdotibus ſubderēt. Sic enī maximꝰ valerius refert oīa poſt religionē ponēda ſemp nr̄a ciuitas duxit:⁊ ī quibꝰ ſūme maieſtatis decꝰ ↄſpici valuit:quapꝛopt nō dubitauerūt ſacrꝭ īperia famulari.

Sexto queritur an ſit de ne

ceſſitate ſalutis ſubeſſe romano pōtifici? Ad qd rñdit.b.tho.affirmatiue ī libro de erroꝛibꝰ grecoꝝ.c.22. vbi ſic ait. oñdit etiā ꝙ ſubeſſe romano pontifici ſit de neceſſitate ſalutis. Dicit enī cyrillus ī libro theolo. Itaq fr̄es mei ſi xpm imitamur:vt ipſius oues vocē audiamꝰ manētes in eccl'a ſancti petri nō inflemur vento ſupbie:ne forte tortuoſus ſerpens ppt nr̄aȝ ↄteptionē nos eijciat:vt euā olim de paradiſo. Et maximus in epl'a orientalibꝰ directa dicit. Coadunatam ⁊ fūdatā ſup petrā ↄfeſſionis petri dicimꝰ vniuerſalē ecclīaȝ ſm ſaluatoꝛis diffinitionē: ī qua neceſſario ſalutis aīarū nr̄arū noſtrū ē manē:⁊ ē obedire ſuā ſeruantibꝰ fidē ⁊ ↄfeſſionē. Eſt autē hereticū dicere nō eē obediēdū ſtatutis papalibus ſm.ſ.tho.ī libro ↄ īpugnātes religionē: vbi in decretis di.22.dicit. Omnis q romane ecclīe puilegiū ab ipſo ſūmo ecclīarū capite traditū auferre conat:pcul dubio ī hereſim labit.⁊ ifra:fidē qppe violat:q aduerſꝰ illā agit:q̄ ē fidei mat. Hoc autē priuilegiū xps romane ecclīe ↄtulit:vt oēs ei ſicut xpo obediant. Unō cyrillus ī libro theologoꝛum:vt mēbꝛa maneamus ī capite nr̄o apoſtolico thꝛono romanoꝝ pontificū:a quo nr̄m ē quomō ⁊ qd credere ⁊ qd tenere debeamꝰ ipſuȝ venerātes ipm rogantes p oībus:qm̄ ipſius ſolū ē repꝛhēdere corrigere diſponere ſtatuere ſoluē ⁊ loco ipſius ligare:q ipm edificauit: vt nulli alij qd ſuū ē:plerunq ipī ſoli dedit:cui oēs iure diuino caput īclināt:vt pmates mundi tanq ipī dño ieſu obediūt. Unī pȝ:ꝙ quicūq dicit nō eē obediendū ī his.q̄ p papā ſtatuūt.ī hereſiȝ labit. Et ad ideȝ ē:qd ipe doctoꝛ ↄcludit libro.4.contra gentiles.c.76.

Septimo queritur vtrū ſit magis

obediēdū pape q̄ȝ alteri cuiuſcūq poteſtati īferiori. Ad qd rñdet ſanctꝰ tho.ī.2.ſñiaꝝ di.ſi.i reſponſione lr̄e ꝙ ſic. Et p maioꝛi declaratiōe fac quādā diſtinctionē:videlȝ ꝙ poteſtas ſuperioꝛ ⁊ īferioꝛ dupliciť ſe pñt habere:aut ita ꝙ īferioꝛ poteſtas ex toto oꝛiat a ſupioꝛi:⁊ tūc tota virtus inferioꝛi ꝫ fundat ſup virtutē ſuperioꝛis:⁊ iō ſimpliciter ī oībus ē magis obediendū poteſtati ſuperiori q̄ȝ īferioꝛi. Sicut etiā in naturalibus cauſa pma plus influit ſuper cauſatū cauſe ſecunde q̄ȝ etiā ipa cauſa ſecunda:vt dicit in libro d cauſ ⁊ ſic ſe hȝ poteſtas dei ad oēȝ creatā poteſtatem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝛ ſicut ſe habet poteſtas ſuperioꝛis ad poteſtatē
inferioꝛis vt pn̄cipis ad ꝓconſulem: ſic etiā ſe ha
bet poteſtas pape ad oēm ptātē in eccleſia: qꝛ ab
ipſo papa gradus dignitatis diuerſi ī eccleſia diſ
ponunt̄ ꝛ oꝛdinant̄. Unde eius poteſtas ē quod
dam eccleſie fundamentum: vt patet math. 16. et
ita in omnibus magis tenemur obedire pape ꝙ̄
epiſcopis vel archiepiſcopis vel etiā monachus
abbati abſqꝫ vlla diſtinctione. Alio mō poteſtaſ
ſuperioꝛ ꝛ inferioꝛ poſſunt ita ſe habere: ꝙ am
be oꝛdinent̄ ex vna quadam ſuprema poteſtate
que vnā alteri ſubiacet: ſm ꝙ vult: ꝛ tunc vna n̄
eſt ſuperioꝛ: niſi in illis in quibus ſupponit̄ vna
alteri a ſuprema poteſtate: ꝛ in illis tā ē obedien
dum ſuperioꝛi ꝙ̄ inferioꝛi. Eodem mō ſe habēt
poteſtates epiſcopi ꝛ archiepi deſcendētes a po
teſtate pape. hec Tho. ad pͥmum membꝛū facit
qō dicit aug⁹. z. q. 3. q reſiſtit. vbi inter cetera ſic
ait. Ipſos humanaꝝ legū gradus aduerte ſi ali
qd iuſſerit curatoꝛ: nō faciendū eſt: ſi ꝯtra ꝓcon
ſulem iubeat: nec vtiqꝫ ꝯtemnis ptātem: ſꝫ eligis
maioꝛi ſeruire. Nec hinc debet minoꝛ iraſci: ſi
maioꝛ ꝑlata eſt auctoꝛitas. rurſū ſi aliqd ipſe ꝓ
cōſul iubeat: ꝛ aliud iubeat impatoꝛ: ꝛ aliud de⁹
quid iudicatis? maioꝛ poteſtas deus. Da veniaꝫ
o impatoꝛ: tu carcerē ille gehennā minat̄: hic iā
tibi aſſumēda eſt fides tua tanqꝫ ſcutū: ad idem
di. 8. q̄ contra moꝛes in fi. Quantū ad ſecunduꝫ
membꝛū facit qō habet̄ extra ō offi. oꝛ. paſtoꝛa
lis. vbi exprimunt̄ caſus: in quib⁹ archieps habꝫ
iuriſdictionē in ſubditos ſuffraganeoꝝ: vnde in
alijs ipſi ſubditi ſuffraganeoꝝ nō tenerent̄ obe
dire. Ex ꝑdictis etiā patꝫ: ꝙ papa poſſet ꝑcepto
ſuo aliquē cogere ad ſuſcipiendū epiſcopatum.
Unde ſ. Tho. in. 4. ſniaꝝ diſ. 28. dicit ſic. Qui
dam dicunt ꝙ papa nō pōt ꝑcipere alicui: ꝙ ac
cipiat epiſcopatū: qꝛ cōſenſus dꝫ eſſe liber: Sed
hoc poſito piret eccleſiaſticus oꝛdo: niſi eni quis
poſſet cogi ad regimen eccleſie ſuſcipiendū: con
ſeruari n̄ poſſet: cū qn̄qꝫ illi q ſūt idonei: niſi poſ
ſent cogi ad regimen eccleſie ſuſcipiendū: cōſer
uari nō poſſet: cū qn̄qꝫ illi q ſūt idonei: hoc on⁹
nolint ſuſcipere niſi coacti. hec ille. Et ad hoc fa
cit qō dicit greg⁹. 8. q. i. in ſcripturis. ꝛ in. c. q epi
ſcopatū. ꝛ exemplū augu. di. 40. ante omnia.

Octauo queritur vtrū

romanus pontifex ſuccedat. b. petro ī ea ꝑfectio
ne ptātis ꝛ dignitate vicariatus xpi: qua ipſe. b.
petrus a xp̄o caput ꝛ paſtoꝛ vtilis eccleſie fuit ī
eccleſia ſublimatus. Ad qō rn̄det. ſ. Tho. in. 4.
contra gentiles. c. 76. vbi p⁹ ſermonē de inſtituti
one: qua. b. petrus a xp̄o caput et paſtoꝛ vl̄is ec
cleſie eſt cōſtitutus: ita loquit̄. Non pōt aūt dici
ꝙ ꝛ ſi xp̄s hanc ptātē ꝛ dignitatem petro dede
rit: ad alios ipſa nō deriuet̄. Manifeſtū ē eni ꝙ
xp̄s eccleſiā ſic inſtituit: vt eſſet vſqꝫ in finē ſecu
li duratura ſm illud iſaie. Sup ſoliū dauid ꝛ ſu
per regnū eius ſedebit: vt cōfirmet illud: ꝛ coꝛꝛo
boꝛet in iudicio ꝛ iuſticia āmodo ꝛ vſqꝫ ī ſempi
ternū. Manifeſtū ē igit̄ ꝙ ita illos q tūc erant in
miniſterio cōſtituit: vt eoꝝ ptās deriuaret̄ ad po
ſteros ꝓ vtilitate eccleſie vſqꝫ ad ſeculi finem:
ꝑſertim cū ipſe dicat math. vlti. Ecce ego vobiſ
cum ſum vſqꝫ ad conſumationē ſeculi. Per hoc
aūt excludit̄ quoꝝndaꝫ erroꝛ ꝑſumptuoſus: q ſe
ſubducere nitunt̄ ab obediētia ꝛ ſubiectione pe
tri ſucceſſoꝛē ei⁹ romanū pontificē vniuerſalem
eccleſie paſtoꝛē nō recognoſcētes. hec ille. Cete
rū hanc q̄ſtionē determinat idē. b. Tho. in tracta
tu contra erroꝛes grecoꝝ dicens. c. 69. Oſtendit̄
etiā ꝙ petr⁹ ſit xpi vicari⁹ ꝛ roman⁹ pontifex ſuc
ceſſoꝛ petri in eadem ptāte ei a xp̄o collata. Di
cit enim canon chalcedonenſis cōcilij. Si quis
ep̄s ꝑdicat̄ infamis: liberā hꝫ ſn̄iaꝫ appellādi ad
beatiſſimū ep̄m antique rome: quē habem⁹ pe
trū refugij petrā: ꝛ ipſi ſoli libera ptāte dei loco
ſit ius diſcernēdi ep̄i infamiam ſm claues ſibi a
dn̄o collatas ꝛ infra. Et oīa diffinita ab eo tene
ant̄ tanqꝫ a vicario ap̄lici thꝛoni. itē Cyrill⁹ hie
roſolymitanus patriarcha dicit ex ꝑſona xpi lo
quēs. Tu cū fine: ꝛ ego ſine fine cū oībus q̄s lo
co tui ponaꝫ pleno ꝛ ꝑfecto ſacro: ꝛ auctoꝛitate
cū eis ero: ſicut ſum ꝛ tecū. Et Cyrillus ep̄s ale
xandrinus in lib° theol. dicit ꝙ ap̄li ī euangelijs
ꝛ ep̄lis affirmauerūt in oī doctrina petrū eſſe lo
co dn̄i ꝛ eius eccleſiā: dantes ei locū in oī cōcilio
ꝛ ſynagoga in oī electiōe ꝛ cōfirmatione: ad idē
facit qō habet̄ di. zi. in nouo. ꝛ di. zz. ſacroſācta.

Nono queritur vtruꝫ

papa habeat in eccl̄ia plenitudinē ptātis. Ad qō
rn̄det. b. Tho. in tractatu contra erroꝛes greco
rū. c. 68. affirmatiue. vbi ſic dicit: habet̄ etiā ex ꝑ
dictoꝝ doctoꝝ auctoꝛitatibus: ꝙ roman⁹ pon
tifex habeat in eccleſia plenitudineꝫ poteſtatis:
dicit eni Cyrillus patriarcha alexandrinus in li
bꝛo theologoꝝ. Sicut xp̄s accepit a p̄re ducatū
ꝛ ſceptrū eccleſie gentiū ex iſrahel egrediēs ſup
omnē pn̄cipatū ꝛ poteſtateꝫ ꝛ ſup oē qōcūqꝫ eſt:
vt ei genua cuncta curuent̄. Sic ꝛ petro ꝛ ei⁹ ſuc
ceſſoꝛibus pleniſſime commiſit: ꝛ infra. nulli alij
ꝙ̄ petro xp̄o qō ſuū eſt plenū. ſ. ipſi ſoli dedit: ꝛ
infra. pedes xpi hūanitas: et ipſe homo cui tota
trinitas dedit pleniſſinā ptātem: qm̄ vnus tm̄ aſ
ſumpſit: ꝛ in vnitate ꝑſone tranſuexit ad patreꝫ
ſup omnē pn̄cipatū: ꝛ ſup oē qōcunqꝫ eſt: vt ei ge
nua cuncta curuent̄: ꝛ adoꝛēt eū oēs angeli dei:
quē totū dimiſit ꝑ ſacramentū ꝛ poteſtatē petro
ꝛ eccleſie eius. Et Chꝛyſoſtomus ad conſultam
bulgaroꝝ ex ꝑſona xpi loquens. Ter te inter
rogo ſi me diligis: qui me ter trepidus ꝛ timid⁹
negaſti: nūc autē reductus: ne credant te fratres
gratiam ꝛ auctoꝛitateꝫ clauiū amiſiſſe: qꝛ amas
me: coꝛaꝫ ipſis iam tibi cōfirmo qō meū eſt ple
num. hec ille. Habet aūt papa plenitudinē pote
ſtatis in eccleſia etiā pontificalis quaſi rex in re
gno. Sed ep̄i aſſumunt̄ in ptē ſolicitudinis q̄ſi

iudices ſingulis ciuitatibus ꝑpoſiti: ꝓpter quod
eos ſolos in ſuis litteris frēs vocat. Reliqͦs aūt
oēs vocat filios. hec. ſ. Tho. in. 4. di. 19. vbi etiā
dicit. ꝙ in regno tota ptātis plenitudo reſidet pe
nes regē: in ariſtographia aūt apud vnū nō reſi-
det plenitudo ptātis ſed apud oēs. Qui autē ro-
manū pontificē negant habere plenā in eccleſia
ptātē: contra eccleſie vnitatē errāt ſcḋm. ſ. Tho. in
tractatu ꝯtra errores grecoꝝ. c. 23. vbi ſic ait. Si
cut ꝑdicti errantes cōtra vnitatē corporis my-
ſtici peccant romani pontificis ptātem plenariā
abnegantes: ſic contra puritatem ſacramenti cor
poris xp̄i delinquūt dicentes ex azimo pane nō
poſſe corpus xp̄i conſecrari.

Decimo queriť vtruz

a papa deriueť poteſtas in alijs prelatis. Ad hāc
queſtionē rn̄det Tho. affirmatiue in locis ſupe-
rius annotatis. Primo in. 4. contra gentiles di-
cit dn̄s petro. Tibi dabo claues regni celorum:
vt oſtendať ptās clauiū ꝑ eū ad alios deriuanda
ad cōſeruandā eccleſie vnitatē. Itē hoc idē di-
cit in. 4. ſen. di. 24. q. ſi. ſub his verbis. Quis di-
bus ap̄lis data ſit cōiter poteſtas ligādi ⁊ ſoluē
di: tn̄ in hac pte vt ordo aliquis ſeruareť: primo
ſoli petro data eſt: vt oſtendatur qḋ ab eo debe
at iſta poteſtas deſcendere.

Undecimo queritur.

vtrū papa poſſit vti poteſtate clauis in quēlibet
de eccleſia. Rn̄det. ſ. Tho. in. 4. diſ. 19. q. i. ar. 3.
ita dicens: ꝙ vſus clauiū requirit aliquā ꝑlatio-
nis poteſtatē: ꝑ quā ille in quē vſus clauiū cōi-
catur: efficiť materia ꝓpria illius actus: ideo ille
qui habet diſtinctā ptātē ſup oēs pōt vti claui-
bus in quēlibet. Illi aūt q ſub eo diſtinctas po-
teſtates acceperūt: nō in quēlibet vti pn̄t claui⁹
ſ; in eos tm̄ q in ſortē venerūt niſi in neceſſitatiſ
articulo: ibi nemini ſacra deneganda ſūt. Item
iſtud declarat idē in tractatu cōtra impugnātes
reli. ſic dicit. Epi in eccleſia tenēt locū dn̄i noſtri
ieſu xp̄i. Unde dicit diony⁹. in li. eccleſiaſtice hie
rarchie. Pontificū ordo primus quidē eſt aiaꝝ
ordinationū ſublimiſſimus ⁊ nouiſſimus. Idē
. z. enī in ipſū ꝑficiť ⁊ impleť oīs hierarchie diſ-
poſitio: vt oēm hierarchiā videmus in xp̄o con-
ſumatā: ſic vnāquāqꝫ in ꝓpriū diuinū ſūmuz ſa-
cerdotē. i. ep̄m. vnde. i. pe. z. diciť. Conuerſi eſtis
ad paſtorē ⁊ ep̄m aiaꝝ veſtrarū. hoc aūt ꝑcipue
verū eſt de romano pontifice: cui vt Cyrillus di
cit. oēs iure diuino caput inclināt: ⁊ tanqꝫ ipi do
mino ieſu obediūt. Et chryſo⁹. dicit ſuper illud
Jo. vlti. Paſce oues meas: ⁊ loco mei ꝑpoſitus
⁊ caput eſto fratrum.

Queritur decimoſecū

do: vtrū papa poſſit concedere alicui: ꝙ qs vta
tur ptāte clauiū in eū in foro conſcientie. Rn̄det
ſ. Tho. affirmatiue in. 4.° diſ. ſupius aſſignata. q.
. 9. ita dicens. Ptās clauiū quantū eſt de ſe: extē
dit ſe ad oēs: ſ; ꝙ in aliquē ſacerdos non poſſit
vti ptāte clauiū: contingit ex hoc: ꝙ eius ptās ad
aliquē ſpāliter limitata eſt. Unde ille q limitati-
ue pōt extendere in quē voluerit: ⁊ ꝓpter hoc ēt
ſibi pōt dare poteſtatē in ſeipſum: Quis in ſeipſū
ipſe poteſtate clauiū vti non poſſit: qꝛ ptās cla-
uium requirit: ꝙ in aliquē ſubiectū ⁊ ita alium.
Sibiipſi enī aliqs ſubiectus eſſe nō pōt. hec ille

Queritur decimoter-

tio: vtrū papa poſſit concedere ptātem alicui: vt
vtatur in eum ptāte clauiuz in foro exterior: vꝫ
ꝙ aliquis excōicet eū. Rn̄det. ſ. Tho. negatiue i
eo loco ita dicēs in ſolutione vnius ar. Judiciū
exterius eſt apud eū: apud quē aliquis redditur
minor ex eo ꝙ peccat: nō aūt apud hominū ꝑe
lationes. Et ideo in exteriori iudicio ſicut nulluſ
in ſeipſo ſn̄iam dare poteſt excōicatiōis: ita nec
alteri cōmittere nec ſe excōicare: ſed in foro con
ſcientie pōt alteri cōmittere ſuā abſolutionē vel
iuriſdictionē: quam ipſe habet. vel dicendū; ꝙ
abſolutio in foro confeſſiōis eſt ꝑncipaliter po-
teſtatis clauiū: ⁊ ex cōſequenti reſpicit iuriſdicti-
onē. Sꝫ excōicatio reſpicit totalē iuriſdictionē.
Quātū aūt ad ptātem ordinis ſūt equales: nō autē
quantū ad iuriſdictionē: ⁊ iō nō eſt ſimile.

Quero decimoquar-

to vtrū papa ſit ꝓprius ſacerdos dicendus aliq̄
modo cuiuſlibet parochie. Rn̄det. ſ. tho. affir-
matiue in tractatu cōtra impugnātes religioneꝫ
ita dicens: ad id qḋ obijcitur ꝙ ſemel in anno q
libet cōfiteri ꝓprio ſacerdoti teneť. Dicendū ꝙ
ꝓprius ſacerdos nō ſolū eſt ſacerdos parochia
lis ſ; etiā ep̄s vel papa: ad quos magis ꝑtinet cu
ra ei⁹ qꝫ ad ſacerdotē: vt multiplicit oſn̄ſū ē. Pro
priū enī hic nō accipiť ſcḋm qḋ diuidiť cōtra cōe:
ſ; ſcḋm ꝙ diuidiť cōtra alienū. Unde q confeſſus
eſt ep̄o ſuo vel alicui habenti vicem eius cōfeſ-
ſus eſt ꝓprio ſacerdoti. hec ille.

Quero decimoquinto

vtrū papa ſit ꝑlatus īmediatus cuiuſlibet fideľ.
Rn̄det. ſ. tho. affirmatiue in. 4. di. 17. q. 7. dicēs
incōueniens eſſet ꝙ duo equaliť ſup eandē ple-
bem cōſtituereňť: ſ; ꝙ duo quoꝝ vn⁹ eſt ꝑncipa
lior alio ſup eandē plebē cōſtituanť: nō ē incon-
ueniens: ⁊ ſcḋm hoc ſup eandē plebē īmediate ſūt
⁊ ſacerdos parochialis ⁊ ep̄s ⁊ papa: ⁊ qlibet ho
rū pōt cōmittere ea q̄ ſūt iuriſdictionis ad ipſuꝫ
ptinētia alteri. hec ille. Itē ī eodē tractatu ait: pa
pa hꝫ īmediatā iuriſdictionē in oēs xp̄ianos: qꝛ
romana eccl'ia nullis ſynodicis cōſtitutionib⁹ ce
teris eccleſijs ꝑlata ē: ſ; euāgelica dn̄i voce ⁊ ſal
uatoris ſui ꝑmatū obtinuit: vt habeť in decre. di.
. zi. quāuis. hec ille.

Quero decimoſexto.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtrũ papa poſſit cõmittere aliqbus p̄dicare ⁊ cõ
feſſiones audire fideliũ: vti ptãte clauiũ irregſi/
tis ꝓprijs ſacerdotibꝰ parochialibus. Rñdet. ſ.
tho. affirmatiue in. 4. di. 17. q. 7. Cuiꝰ inter alias
hec vna rõ ẽ: quicqd põt inferioꝛ: põt ⁊ ſupioꝛ:
ſ; ipſe ſacerdos parochialis põt dare lnĩam ſuo
parochiano ꝙ alteri cõfiteat̃: g̃ multo fortiꝰ ſu/
perioꝛ eiꝰ hoc põt: in coꝛpe. q. ita dicit. dicendum
ꝙ ſacerdos aliqs põt duplicit̃ ĩpedire: nĩ alicuiꝰ
cõfeſſionẽ audiat. Uno mõ ꝓpter defectũ iuriſ/
dictionis. Alio mõ ꝓpter defectũ executionis oꝛ
dinis ſic excõicati degradati ⁊ hꝰ. Quicunq; h;
iuriſdictionẽ: põt ea q̃ ſũt iuriſdictõis ↄmitere: ⁊
iõ ſiqs ĩpediat̃: ꝙ alteriꝰ ↄfeſſionẽ audire nõ poſ
ſit p iuriſdictõis defectũ: p̄t ſibi p quẽcũq; hñtẽ
iuriſdictionẽ ĩmediatã ĩ illos ↄmitti: ꝙ ↄfeſſiões
audiat ⁊ abſoluat ſiue p ipſu; ſacerdotẽ ſiue per
epm ſuũ ſiue p papã. Si aũt ꝓpt̃ oꝛdĩs executio
nẽ ĩpedimẽtũ audire nõ poſſit: põt ei ↄcedi ꝙ cõ
feſſionẽ audiat p eũ: q ei ĩpedimẽtũ auferre põt:
hãc. q. ĩ tractatu ↄ̃ ĩpugnãtes reli. manifeſtã facit
⁊ clariſſimã ex ↄſuetudine: q̃ ĩ romana curia ab
antiqſſimis tpibꝰ obſeruata ẽ: ita dicẽs: pꝰ m̃ltas
alias rationes ad hoc fac̃ ↄſuetudo romane eccle
ſie: ad quã ⁊ accedentes a pñiarijs pape ad quoſ
cũq; ſacerdotes lr̃as ĩpetrãt: vt eis ↄfiteãt̃. Item
legati pape ⁊ eoꝝ pñiarij ↄfeſſiones audiũt ñ pe
tita lĩia a parochialibꝰ ſacerdotibꝰ: ⁊ ẽt auctoꝛi/
tate pape vbiq; p̄dicant: ⁊ ita p; ꝙ p̄dicare ⁊ au/
dire cõfeſſiones põt alijs cõmitti ſine lĩia paro
chialium ſacerdotum. hec ille.

Queritur decimoſep/

timo: vtrũ p̄ter duos oꝛdines inſtitutos a deo. ſ.
epoꝝ ⁊ ſacerdotũ parochialiũ poſſet papa ĩſtitu
ere tertiũ oꝛdinẽ taliũ p̄dicatoꝝ: q ꝓpria aucto/
ritate p̄dicarẽt ⁊ cõfeſſiones audirent. Rñdet. ſ.
tho. affirmatiue in tractatu cõtra ĩpugnãtes reli.
in ſol. vniꝰ ar. aduerſarioꝝ ita dicens: ꝙ ⁊ ſi duo
oꝛdines tñ eſſent a deo inſtituti: q poſſent p̄di/
care ꝓpria auctoꝛitate: poſſet tñ eccleſia tertium
oꝛdinẽ ſtatuere p̄dicatoꝝ: q ꝓpria auctoꝛitate p̄
dicarẽt ⁊ p̄cipue papa: q h; plenitudinẽ ptãtis in
eccl̃ia: ſicut ⁊ in p̄mitiua eccl̃ia fuerũt duo oꝛdi/
nes ſacri. ſ. p̄ſbyterij ⁊ diaconij: ⁊ tñ poſtea eccle
ſia maioꝛes oꝛdines ſibi cõſtituit: vt magiſter ĩ
ſenten. dicit. hec ille.

Queritur decimoocta

uo: vtrũ papa poſſit ↄpellere collegia generaliũ
ſtudioꝝ: vt ad eoꝝ ſocietatẽ religioſi admittant̃.
Rñdet. ſ. tho. affirmatiue. In p̄fato tractatu ſic
dicit in rñſione ad vnũ ar. ꝙ aũt obijciũt: ꝙ nul
lo mõ põt cogi ad ſocietatẽ inuitus: vt lex dicit:
patet ꝙ intelligit̃ de priuata ſocietate q̃ cõſenſu
duoꝝ vel triũ cõſtituit̃: ⁊ ad ſocietatẽ publicã q̃
nõ cõſtituit̃ niſi ex ſupioꝛis conſenſu: a ſupioꝛis
auctoꝛitate aliqs cõpelli põt: ſicut p̄nceps q p̄eſt
reipublice põt cõpellere ciues: vt in ſua ſocietate
aliquẽ recipiãt: ſicut collegiũ alicuiꝰ eccleſie cogit̃
vt aliquẽ recipiat in canonicũ ⁊ in fratrẽ. Unde
cũ collegiũ ſtudij generalis ſit publica ſocietas:
ad eã põt aliqs induci auctoꝛitate ſupioꝛis cogẽ
te: ⁊ infra. Unde nulli dubiũ eſſe d; ſcholares cõ
pelli poſſe auctoꝛitate ap̃lica: vt ad ſocietatẽ ſtu
dij religioſos admittant. hec ille.

Queritur decimono/

no: vtrũ ad papã maxime ptineat oꝛdinatio ſtu/
dioꝝ ⁊ vniuerſitatũ. Rñdet. ſ. tho. in tractatu ſu
pra noĩato affirmatiue vbi ita dicit. Ad eũ enim
q regit rempublicã ptinet oꝛdinare de nutritio/
nibus ⁊ adinuentionibꝰ iuuenũ: in qbus exerce/
ri debeãt: vt dicit̃. io. ethicoꝝ: ⁊ politia oꝛdinat:
vt habet̃ p̄mo ethicoꝝ: quas diſciplinas debitũ
eſt eſſe in ciuibꝰ: ⁊ quales vnũquẽq; addiſcere ⁊
vſq; quo. Et ſic p;: oꝛdinare de ſtudio ptinet ad
eũ q p̄eſt reipu. ⁊ p̄cipue ad auctoꝛitatẽ ſedis apo
ſtolice: q̃ vl̃is eccleſia gubernat̃: cui per generale
ſtudiũ ꝓuidetur. hec ille.

Queritur vigeſimo vtru; aucto

ritas vl̃is eccleſie in determinatione fidei p̄nci
palit̃ reſideat in papa. Rñdet. ſ. tho. affirmatiue
2ª. 2ᵉ. q. 2. ar. 3. ita dicens. Poſtq; aũt aliq̃ eſſent
auctoꝛitate vl̃is eccl̃ie determinata: ſi qs illi de
terminationi ptinacit̃ repugnaret: hereticꝰ cenſet̃
q̃ qdem auctoꝛitas p̄ncipalit̃ reſidet in ſũmo põ
tifice. Dicit̃ eñi. 24. q. i. quotiẽs fidei rõ venti
lat̃: arbitroꝛ oẽs fr̃es noſtros ⁊ coepos non niſi
ad petrũ. i. ſui noĩs auctoꝛitatẽ recurrere debere
cõtra cuiꝰ auctoꝛitatẽ nec hiero. eſt nec augꝰ. nec
aliqs ſanctoꝝ ſuã ſnĩam defendit: vt dicit hiero.
Hec eſt fides papa beatiſſime: quã in catholica
didicimus eccleſia: in q̃ ſi minꝰ pite aut parũ cau
te foꝛte aliqd poſitũ ẽ: emẽdari cupimꝰ a te: q pe
tri fidẽ ⁊ ſede; tenes. Si aũt hec noſtra cõfeſſio
ap̃ĺatus tui iudicio cõpꝛobat̃: quicũq; me culpare
volũt: ſe impitũ vel maliuolũ vel etiã nõ catho/
licum ſ; hereticũ compꝛobabit.

Queritur vigeſimopꝛi

mo vtrũ ad papã ptineat cõfirmare ſnĩas ſyno/
doꝛũ. Itẽ vtꝝ ad papã a ſynodo appellet̃. Ite;
vtrũ ſoliꝰ pape auctoꝛitate hẽat vl̃is ſynodus cõ
gregari. Itẽ vtrũ neceſſe hẽat papa congregare
cõciliũ vl̃e quotienſcũq; h; aliqd de fide termi
nare. Ad oẽs iſtas. q. ſimul rñdet. ſ. tho. ad p̄maſ
tres affirmatiue: ad quartã negatiue in. q. de po/
tentia dei. q. io. ar. 4. vbi q̃rit̃ vtrũ ſpũs ſcũs ꝓce
dat a filio: q rñdens ar. facto in ↄ̃riũ dicit ſic. Si
cut poſterioꝛ ſynodus h; ptãtẽ interp̃tandi ſym
bolũ a p̄oꝛi cõditũ aut ponẽdi aliqua ad eiꝰ ex/
planationẽ: ita ẽt romanꝰ pontifex hec ſua auc/
toꝛitate põt: cuiꝰ ſola auctoꝛitate ſynodus cõgre/
gari põt: ⁊ a quo ſnĩa ſynodi cõfirmat̃ ⁊ ad ipſũ
a ſynodo appellat̃: q̃ oĩa patẽt ĩ geſtis chalcedo/
nenſis cõcilij vel ſynodi: nõ eſt neceſſariũ ꝙ ad

huiuſmõi expoſitionẽ faciendã vƚ'e cõciliũ congregetꝫ:cũ qñqꝫ id fieri ꝓhibeãt belloꝝ diſſidia: ſicut in.6.ſynodo legitˀ:ꝙ cõſtantinꝰ auguſtus dixit: ꝙ ꝓpter iminentia bella vƚiter epõs congregare nõ potuit:ſꝫ tñ illi q cõuenerũt q̃daꝫ dubia in fide orta ſequẽtes ſñiam agathonis pape determinauerũt.ſ. ꝙ in xp̃o ſint due voluntates ⁊ due actiones:⁊ p̃res in chalcedonẽſi ſynodo cõgregati ſecuti ſũt ſñiam leonis pape: q determinauit xp̃m eſſe in duabꝰ naturis.hec ille. Iteꝫ vtrũ p̃res exiſtentes ĩ cõcilio vƚi poſſint aliquid ſtatuere ſine auctoritate pape. Rñ.ſ.tho. negatiue in tractatu ꝯ impugnãtes religionẽ: ſcꝫ p̃res in cõcilio cõgregati nihil ſtatuere potuiſſent niſi auctoritate ſũmi pontificis interueniente:ſine qua etiã conciliũ congregari nõ põt.

Queritur vigeſimoſe/

cundo:vtrũ papa ſubijciatur ſtatutis conciliorũ. Huic q̃ſtioni videtˀ rñdere.ſ. tho. ſub diſtinc.in .2ª.2ᵉ.q.98.ar.6.vbi querẽs vtrũ oẽs legi ſubijciantˀ ita dicit:ꝙ ſm ꝙ lex de ſui rõne duo habꝫ p̃mo.ſ.ꝙ eſt regula humanoꝝ actuũ. Secundo ꝙ hꝫ vim coactiuã. Dupliciť põt aliquis eſſe ſubiectus legi. Uno mõ ſicut regulatũ regule:⁊ hoc mõ oẽs illi qui ſubduntˀ ptãti ſubduntˀ legi:quã fert ptãs. Alio modo ſicut coactũ cogenti:⁊ hoc modo hoĩes virtuoſi ⁊ iuſti non ſubduntˀ legi ſꝫ ſola mala: ⁊ infra tractãs qd dicit iurepitus: ꝙ p̃nceps dicitˀ eſſe ſolutus a lege quantũ ad vim coactiuã legis:nullus enĩ ꝓprie cogitˀ a ſeipſo:lex aũt nõ hꝫ vim coactiuã niſi ex p̃ncipis poteſtate. Sic igitˀ p̃nceps dˀ eſſe ſolutus a lege: qꝛ nullus in ipſũ põt iudiciũ cõdemnationis ferre:ſi cõtra legem agat. vñ ſup illud pſal. Tibi ſoli peccaui:dicit glo.ꝙ rex nõ hꝫ hoĩes:qui facta eius diiudicent:ſꝫ quantũ ad vim directiuã legis princeps ſubditˀ legi ꝓpria voluntate:ſm qd dicitˀ extra de cõſtitu.c.cũ omnes.ibi qd quiſqꝫ iuris ĩ aliũ ſtatuit:ipſe eo vti dꝫ:⁊ ſapiẽtis dicat auctoritas patere legẽ quã tu ipſe tulis.

Queritˀ uigeſimoter/

tio:vtrũ papa poſſit mutare ſtatuta ſanctoꝝ patrũ ĩ cõcilijs generalibꝰ aut ĩ eis diſpenſare? Rñdet.ſ.tho.affirmatiue ĩ tractatu ꝯ impugnãtes religionẽ:vbi ad illud zozini pape qd habetˀ in.c. contra.25.q.i. Cõtra ſtatuta patrũ cõdere aliqd vel mutare auctoritas hꝰ ſedis non põt:ſic dicit. Dicendũ ꝙ hoc eſt verũ ĩ illis:q̃ ſtatuta ſcõꝝ patrũ decreuerũt eſſe de iure diuino:ſicut articuli q determinati ſũt p cõcilia. Sꝫ illa q̃ ſancti p̃res determinauerũt de iure poſitiuo ſũt relicta ſub pape diſpenſatione: vt ea poſſit mutare vel diſpenſare ſm oportunitateꝫ tpm vel negocioꝝ.ſcꝫ enĩ p̃res ĩ cõcilijs cõgregati nihil ſtatuere potuiſſent niſi auctoritate romani põtificis interueniẽte:ſine qua etiã cõciliũ congregari nõ põt:nec tñ papa qñ aliqd aliud facit aliť q̃ꝫ a ſcĩs patribꝰ ſtatutũ ſit:ꝯ ſtatuta facit:qꝛ ſeruatˀ intentio ſtatuentiũ:q̃ eſt vtilitas eccl̃ie:ſicut ⁊ in oĩ iure poſitiuo accidit: derogatˀ enĩ p̃oribꝰ ſtatutis p ſtatuta ſequẽtia. Uñ qd dicit gregꝰ.di.27.ſicut in fi.ꝙ ſe ⁊ ñ illa deſtruit qſqs p̃ſumit abſoluere qd religãt: vel ligare q̃ abſoluit:⁊ logtˀ de ſtatutis cõcilioꝝ intelligitˀ ſm glo.ibi quantũ ad articulos fidei ñ quantũ ad ſtatuta poſitiua. Quidã tñ dicunt ꝙ papa poſſet tollere ſingula ⁊ nõ oĩa ſimul: quia hoc eſſet deſtruere ſtatum eccleſie.

Quero vigeſimoquar

to:vtrũ papa habeat plenitudinẽ ptãtis diſpenſandi ĩ oĩbus ſtatutis cõſtitutis p regulas vel p eccl̃ie p̃latos. Itẽ vtrũ papa poſſit diſpẽſare circa ea q̃ ſũt iuris diuini vel iuris naturalis. Itẽ vtrũ papa poſſit diſpenſare cũ bigamo: vt ꝓmoueatˀ. Itẽ vtruꝫ papa poſſit diſpenſare:ꝙ aliqs ſacerdos nõ indutꝰ veſtibꝰ ſacris conſecret corpꝰ xp̃i. Ad has.4.q.rñdet.ſ.tho. ſimiť ĩ q̃libeto.4.ar.14.ad p̃mã tertiã ⁊ quartã affirmatiue:ad ſecũdã negatiue ſic dicẽs. Nõ eſt dubitanduꝫ ꝙ papa hẽat plenitudinẽ ptãtis ĩ eccl̃ia:ita ꝙ q̃cunqꝫ ſũt inſtituta p eccleſiã vel eccl̃ie p̃latos ſint diſpenſabilia a papa. Hec enĩ ſũt q̃ dicũtˀ eſſe iuris humani vel poſitiui. Circa ea vero q̃ ſũt iuris diuini vel iuris naturalis diſpẽſare nõ põt: qꝛ iſta hñt efficaciã ex inſtitutione diuina. Ius aũt diuinũ ẽ qd ptinet ad legẽ nouã vel veterẽ:ſꝫ hec eſt dĩa inť legẽ vtrãqꝫ. qꝛ lex vetus determinabat multa tã in p̃ceptis cerimonialibꝰ ptinentibꝰ ad cultũ dei:q̃ꝫ in p̃ceptis iudicialibꝰ ptinentibus ad iuſticiã inť hoĩes cõſeruandã:q̃ in nouo teſtamẽto nõ obligãt: niſi aſſumantˀ ab eccl̃ia vel aliqua ciuitate ꝓ ſuo ſtatuto:⁊ hoc q̃ ad iudicialia: nã cerimonialia ex toto ceſſant q̃tum ad lr̃am. Sꝫ lex noua q̃ ẽ lex libertatis hꝰ determinationes nõ hꝫ:ſꝫ ẽ cõtenta p̃ceptis moralibꝰ naturalˀ legis ⁊ articulis fidei ⁊ ſacr̃is grẽ. vñ etiaꝫ dicitˀ lex fidei ⁊ lex gratie ꝓpter determinationes articuloꝝ fidei ⁊ efficaciã ſacroꝝ. Cetera vero q̃ ptinẽt ad determinationẽ iudicioꝝ humanoꝝ vel determinationẽ diuini cultus liberaliter ꝓmiſit xp̃s:q eſt noue legis lator p̃latis eccl̃ie ⁊ p̃ncipibus ppl̃i xp̃iani determinãdi. vñ oẽs hꝰ determinationes ptinẽt ad ius humanũ: ĩ quo papa põt diſpenſare. In ſolis vero his q̃ ſũt de lege nature ⁊ in articulis fidei ⁊ ſacramentis noue legis diſpenſare nõ põt:hoc enĩ nõ eſſet poſſe ꝓ veritate ſꝫ ꝯ veritatẽ. Manifeſtũ eſt ꝙ bigamũ ꝓmoueri nõ eſt de lege nature: nec ptinet ad articulos fidei:nec etiã ẽ de neceſſitate ſacri: qd pꝫ ex hoc ꝙ bigamꝰ ordinetˀ:recipit ordinis ſacramentũ:ſꝫ hoc ptinet ad quandã determinationẽ diuini cultus. Unde circa hoc papa põt diſpenſare: ſꝫ diſpenſare nõ dꝫ niſi ex magna ⁊ euidenti cauſa. Satis etiã poſſet diſpenſare circa hoc:ꝙ ſacerdos non indutus veſtibus ſacris conſecret corpus xp̃i: ⁊ eadem eſt ratio de omnibus alijs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

huiuſmodi: que ex inſtitutione humana conceſſerunt. hec ille.

¶ Caſus quinquaginta ī quibus ſolus papa diſpenſat. ¶ Ca. vi.

Nota multos caſus

pertinentes ſolum ad papam recollectos ex ſūmis Ray. ⁊ Hoſtien. ex corpore iuris ⁊ aliorum doctorum: ex quibus oſtendit plenitudo poteſtatis eius: de quibus etiā plures non veniūt in generali mandato: ſed requirunt ſpeciale mandatum ipſius. di. 17. huic ſedi. extra de tranſla. c. licet. ⁊ de offi. le. c. qḋ tranſlationem.

¶ Et primus eſt queſtio fidei. Cum enim vertitur dubium de aliquo pertinente ad articulos fidei vel ad ſacramenta: determinatio ſpectat ad papam: vt. 24. q. i. quotiens.

¶ Secundus eſt trāſlatio epī vel electi ⁊ confirmati: extra de tranſla. c. inter corporalia. ⁊ de offi. le. c. 3. ⁊ idem videtur de tranſlatione abbatum exemptorum.

¶ 3ᵘˢ. eſt depoſitio epiſcopoꝝ. 3. q. 6. q̄uis. ⁊ c. dudum. ⁊ idem de abbatibus ꝑpetuis exemptis.

¶ 4ᵘˢ. acceptatio renunciationis epiſcoporū vel electorum confirmatorum vel abbatum q̄ immediate ſubſunt ſedi aplice. 6. q. 3. deniq̃. extra de tranſla. c. inter corporalia: ⁊ de regula. c. licz.

¶ 5ᵘˢ. eſt exemptio epiſcopoꝝ. ſ. ꝙ nō ſubſint archiepiſcopis. 16. q. i. c. frater. ⁊ idem de quibuſcunq̃ religioſis vel clericis q̄ ſunt in aliqua dyoceſi: ⁊ nō ſubſint iuriſdictioni dyoceſani.

¶ 6ᵘˢ. eſt reſtitutio depoſitorum ab ordine. 2. q. 6. a deo. i. ⁊. 2. nota tñ ꝙ glo. in hoc intelligit de depoſito actualiter. i. degradato ſolenniter: ſecus in depoſito verbaliter. Sz Jo. an. intelligit ſimpliciter de omni depoſito: ſpeculator vero ſequitur opi. illius glo. Nā verbaliter depoſitū dicit ꝙ epūs valet reſtituere p. c. at ſi clerici de iudi. quā opinionē ſequitur archi. ⁊ abbas ſiculus.

¶ 7ᵘˢ. caſus eſt iudicialis diffinitio ſeu interꝑtatio ꝓuilegiorum ſuoꝝ: extra de iudi. c. cum veniſſent. Et idem ſm hoſti. ſi dubitetur de reſcripto apoſtolico: ita ꝙ ab alio ꝑ viā rationis ſolui non poſſit: extra de offi. lega. c. 2. Idem ſm hoſti. de interꝑtatione ſtatuti facti ꝑ legatū: cuius iuriſdictio finita eſt: nec alius ei ſucceſſit: ⁊ idem de diſpenſatione in caſibus: qui per eadem ſtatuta pape reſeruantur.

¶ 8ᵘˢ. eſt mutatio ſedis epalis. 7. q. i. temporis. et idem eſt de mutatione vel dimiſſione cōuentuū acceptorum ꝑ ordinem mendicantiū: qz fieri nō pōt ſine auctoritate pape: extra de do. ⁊ cō. li. vi.

¶ 9ᵘˢ. conſtituere alicubi de nouo ſedem epalem. 16. q. i. felix. de conſe. di. i. de locoꝝ. Et ſimiliter inſtituere nouam religionē vel aſſumere de nouo cōuentus ab ordinibus mendicantibus.

¶ 10ᵘˢ eſt ſubijcere vnum epiſcopatuz alteri: vel vnum epiſcopatum diuidere in duos vel duos in vnum vnire ſimul: habent hec. 16. q. i. ⁊ temporis. extra de excel. ꝓla. ſicut in iure. ⁊ de offi. lega. ꝙ tranſlationez. idem de eccle. vel mo. ſeu conuentibus exemptis.

¶ 11ᵘˢ. eſt cōmutatio voti hieroſolymitani: extra de voto ex multa. idem de voto ad ſanctū Iacobum vel ad limina aploꝝ petri ⁊ pauli: ita tenet curia.

¶ 12ᵘˢ. de voto continentie etiā ſimplici ſm doc. Et multo magis in voto religionis ſolus papa diſpenſat. Et in voto ſolēnizato ꝑ ſuſceptionem ſacri ordinis q̄uis papa poſſit diſpenſare ſcdm tho. in. 4. ⁊ alios: nō tñ cōſueuit. In ſolennizato aūt ꝑ profeſſionem in religione approbata vtrū papa poſſit diſpēſare: ſūt ɔ̄rie opi. Et in. 4. tenet tho. ꝙ cōior eſt opinio ꝙ poſſit: ⁊ ad hanc videtur ibi declinare: licet in. 2ᵃ. 2ᵉ. ɔ̄riū determinet. ⁊ alber. cocor. Prima tñ cōius ſeruat: vz faciendo de monacho nō monachū: nec obſtat extra ḋ ſtatu mo. c. cum ad monaſteriuz. Nā ꝙ maneat religioſus ⁊ diſpenſetur in votis eſſentialibus religionis implicat ɔtradictionē: ⁊ ſic nō pōt. Rariſſime tñ cū diſpenſat: hoc facit: ⁊ ex maxima cā puto ad pacē vnius regni. hanc concluſionē. ſ. ꝙ papa poſſit diſpenſare in voto ſolenni: tenēt iſti doc. pe. de pal. herueus in. 4. Jo. neapo. in quolibet. Duran. in. 4. hugo cardi. hi ordinis ꝑdi. Richar. in. 4. ⁊ bonauentura or. mi. aug. de ancho. henricus de gandauo in quolibet. archid. ī roſario. glo. ſup. c. cum ad monaſterium.

¶ 13ᵘˢ. eſt ꝙ ſolus papa concedit: ꝙ veniat quis contra iuramentum licitum: extra de iureiuran. venientes. vel etiā de quo eſt dubium: an ſit licitum: extra de elec. venerabilem. nec tamen hoc debet facere ſine cauſa rationabili: ⁊ hoc intelligitur ſm guil. ſolum in arduis. De dubijs tamē dicit tho. in ſūma etiam epm poſſe diſpenſare.

¶ 14ᵘˢ. eſt diſpenſatio in multis irregularitatibus contractis vt in criminibus maioribꝰ adulterio: cū ſcilicet quis eſt confeſſus in iudicio aut conuictus: extra de iudi. at ſi clerici. ⁊ ſpecialiter in irregularitate contracta: ex eo ꝙ quis ſcient permiſit ſe bis baptizari: de cōſe. di. 4. eos. ⁊ c. quibus. Et idem ſi ignoranter ⁊ poſtea ſciens ratuz habuit. Similiter ſi quis recepit bis eundē ordinē. i. q. 7. c. ſaluberrimum. idem intelligitur de reconfirmato ſeu chriſmato. ⁊ de conſecra. di. 5. dictum. In irregularitate etiā cōtracta ex eo ꝙ quis fecit ſe ab hereticis ordinari ad ſubuerſionem fidei. i. q. 7. cōuenientibus ſolus papa diſpēſat: ⁊ ſimiliter in ſuſpenſione cōtracta ex ordinatione ſimoniace facta ex pte ordinatoris ⁊ ordinati. 9. q. i. ab excōicatis. i. q. i. ſiquis eps. Et ſilit in retentione beneficij ſcient obtenti ſimoniace vl dignitate. De hac tñ mā ſimoniace qz intricata eſt: vide i. 2ᵃ. pte ti. i. c. i. ⁊ ī tractatu de cēſuri.

¶ 15ᵘˢ. eſt in bigamo: vt poſſit ordinari: extra de biga. cum nuper. ⁊ c. fi.

¶ 16us. eſt in clerico nō ordinato miniſtrāte ī ordine ſacro: quē nō hꝫ: talis nō pōt ad ſupiorē ordinē ꝓmoueri ſine diſpenſatione pape. Et ſi ī ſuſcepto ordine certo nō poſſit ꝑ epm tolerari: ex de cle. non or. mi. c. i. 2. ⁊. 3. de quo vide ſupra de ordi.

¶ 17us. in corpore viciatis ſi ſit viciū vel impediens executionē ordinis: ſi monoculus vel digito carēs vel epilenticus vel generās notabilē deformitatē vt inciſo naſu: vel multū gibbus vel gutturnoſus: extra de corpe viciatis per totum ⁊ di. 55. ꝑ totum.

¶ 18us. in homicidio vel mutilatione alicuius mēbri volūtarie factis ſiue cū peccato ſiue ſine peccato: vt ex iuſticia iudicis. l. di. c. miror. Et idē de dantibus ad hoc cōſiliū auxiliū vel fauorē verbo vel facto vel cooꝑatione ꝓpinqua: vt ſequat̄ effectus di. 50. ſi qs viduā. de hoc tñ plene vide infra ti. de irregularitatibus.

¶ 19us. in excōicato maiori recipiēte ordines: ex de ſen. excō. c. cū illorꝫ. ⁊ eodē mō ſi exiſtēs apoſtata a religione recepit ordines: ex de apo. c. ſi.

¶ 20us. in excōicato maiori ſuſpenſo vel interdicto miniſtrāte in aliq̄ ordine ſacro a tali irregularitate ſolus papa diſpenſat. Verū eſt tñ ꝙ ordines mēdicantiū ⁊ forte aliq alij hñt ex ꝓuilegijs ſuis: ꝙ in hmōi irregularitate cōtracta pñt ꝓlati ſui diſpenſare: niſi forte abſolutio ab illa excōicatione vel ſuſpenſione eēt pape reſeruata: qꝛ tunc videt̄ ꝙ etiā diſpenſatio ī tali irregularitate inde contracta pape reſeruet̄.

¶ 21us. cum illegitime natis quantū. ſ. ad ſuſceptionem ordinū maiorū vel beneficiorꝫ curatorꝫ ⁊ dignitatum: extra de fi. preſby. is qui. li. vi. nota tamen ꝙ ꝑ religionis ingreſſum tollitur talis irregularitas quo ad oēs ordines di. 56. ꝑ totū nō tamen quo ad prelaturam.

¶ 22us. ꝙ vnus hēat duo vel plura beneficia cū cura: ſolus papa diſpenſat: niſi ſint vnita: vel vnū alteri annexum: extra de ꝓben. c. de multa. ⁊ ſimilit̄ ꝙ vni eccleſie duo pariter preſint. 21. q. 2. c. ſi.

¶ 23us. eſt nō habens annū. 30. etatis ſue cōpletū habeat epatum extra de elec. c. cum nobis olim. Quantū ad parochiales eccl̄ias vel dignitates curatas ante. 25. annū: vt quis eas habeat: ſolus papa diſpenſat: extra d̄ elec. c. lꝫ. canon. li. vi. Circa dignitates aūt non curatas ante. 20. annū habere papa diſpenſat: idem Jo. an.

¶ 24us. eſt in etate ordinandorū ad ſacros ordines: nam ſubdiaconus ante. 18. annum nō debet ordinari ad diaconatū nō ante. 20. ad preſbyteratum: nō ante. 25. debet ordinari: ⁊ ſufficit annum inchoaſſe: extra de eta. ⁊ quali. c. generalē in cle. ante iſtam etatē ſolus papa diſpenſat. De iſta materia vide ſupra de ſacra. or. Et ſi talis ꝓmotus ante etatem legitimā ſuſpenſus a ꝓlato ⁊ poſtea ſe exerceat in ordine illo: efficit̄ irregularis nō diſpenſandus niſi ꝑ papam ſm Ray. Jo. an. archidi. ⁊ alios.

¶ 25us. eſt ꝙ ſolus papa poteſt conciliū generale celebrare di. 17. ꝑ totum: ⁊ ipſe ſolus condere poteſt canonem generalē. 25. q. i. §. ſi ergo circa medium. ⁊ C. de le. l. i.

¶ 26us. ꝙ ſolus papa poteſt ꝑſonam eccleſiaſticā iure ſuo priuare. 9. q. 3. ꝑ ꝓncipalem. ⁊ diſ. 19. ī memoriam. extra de exceſ. ꝓlato. c. quoniam. ſolus pōt concedere ꝓbendam vel eccleſiam nō vacantem: extra de cōceſ. ꝓben. c. nulli. ⁊ de reſcrip. c. eā te. legatus aūt etiā habēs plenā legationē hoc nō pōt: in quibuſcunqꝫ ꝑſonatibus debeat qs ꝑ electionē aſſumi: extra de offi. lega. c. deliberatione libro vi.

¶ 27us. ꝙ ſolus papa excōicatū a ſe nominatim pōt abſoluere de elec. c. venerabilē. De ꝑticipāte cū tali in crimine ſimilit̄: ſed de clericis ꝑticipantibus ſcienter cū talibus ī crimine ſimilit̄ varia eſt opinio: extra de ſen. excō. ſignificauit.

¶ 28us. ꝙ ſolus papa pōt abſoluere excōicatū a ſuo delegato: qꝛ nolebat obedire ſue ſententie diffinitiue: ſi ſteterit in excōicatione ꝑ annū: extra de offi. le. c. querenti. ⁊ idē in excōicato a legato vel delegato: cuius iuriſdictio expirauit: nec alter ei ſucceſſit: vt in dicto. c. q̄renti. ⁊ d̄ offi. or. c. paſtoralis.

¶ 29us. eſt quia ſolus cognoſcit in cauſis appellatione penitus remota. 9. q. 3. cūcta. ⁊ c. alior. Itē ſolus cognoſcit de cauſis ꝑ appellationē delatis vel relationē: extra de offi. le. c. licet. Et ad ipſū appellat̄ omiſſis medijs. 2. q. 6. c. 2. ⁊ ſequēti. Et ſm hoſti. legatus videt̄ habere idē ꝓuilegiū.

¶ 30us. ſolus ordinat illum ad diaconatū ⁊ preſbyteratum: quē ordinauit ad ſubdiaconatū: extra de tempo. or. cū in diſtribuēdis. Item ſolus pōt cōferre ordinē ſubdiaconalē diebus dñicis ⁊ alijs feſtis ꝓcipuis.

¶ 31us. ſolus ſemꝑ ⁊ vbiqꝫ pallio vtit̄ ad deſignādum plenitudinē ſue ꝑtātis vbiqꝫ: extra de vſu. pa. c. ad honorē. ipſe etiā cōcedit alijs palliū diſ. 100. palliū. Patriarche etiā ſm guil. hñt priuilegiū concedendi palliū ſuis ſubditis.

¶ 32us. ſolus diſpenſat cū eo: q nō eſt in ſacris: vel alias de iure eſt indignus ꝙ ꝓmoueat̄ in epm: extra de elec. dudū. §. ſi. ⁊ C. de crimine ſacrile. l. diſputari.

¶ 33us. eſt qꝛ ſolus electus imperatorē cōfirmat vel caſſat: vel etiā imperatorē deponit: ex de elec. venerabilē. ⁊ de ſen. ⁊ re iudi. c. ad aplicā. li. vi. Et quandocunqꝫ ꝓnceps ſecularis fuerit inutilis ⁊ negligēs circa regni gubernationē ⁊ iuſticiā: ꝑ papam poteſt deponi: vt. 17. q. 4. ſi qs deinceps. 11. q. i. nullus. 23. q. 5. ꝓceptū. Vñ zacharias papa depoſuit lodouicū regē francorꝫ. 15. q. 6. alius. ⁊ Inno. 3us. ottonē imperatorē: vt in dicto. c. venerabilē. ⁊ Inno. 4. federicū imperatorē: vt in dicto. c. ad aplice: ⁊ de conſtantinopoli in frācia prius tranſlatū imperiū fuit. Nā adrianus papa vocauit carolum magnū ad liberandū Italiā de manibus longobardorꝫ: q̄ facto dedit ſibi imperiū. di. 63. adrianus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ 34ᵘˢ.quia abſoluit ipſe a ſententijs excõicationis ſuſpenſionis vel interdicti: quaꝝ abſolutionẽ ſibi reſeruat in cõſtitutionibus:que in corpe iuris:vel ꝑ extrauagantẽ de quibus habes infra in tractatu de cenſuris.

¶ 35ᵘˢ.eſt qꝛ ꝑ electionẽ nõdum factam ꝓnunciat nullam ſi fiat:extra de elec.c.innotuit.

¶ 36ᵘˢ.ſolus habet canonizare ſanctos: alias nõ licet venerari aliquẽ ꝓ ſancto.ſ.faciendo officiũ ſolenne ꝓ ipſo vel eccleſiaꝫ vel altare niſi fuerit canonizatus:extra de reli.⁊ vene.ſanctorũ.c.i.

¶ 37ᵘˢ.vt quis habeat plures dignitates vel ꝑſonatus etiã ſi curã nõ habeant:aut etiã in eadẽ eccleſia:extra de ꝓben.c.de multa. ⁊ de cõſuetu.c. conſuetudinẽ li.vi.

¶ 38ᵘˢ.quia qđ valet facit nõ valere ⁊ ecõuerſo: extra de excef.pla.c.tanta.hoc tñ in poſitiuis hꝫ locũ nõ in ſacramentis ⁊ hiꝰ q̃ quo ad ſubſtantialia mutare nõ põt.

¶ 39ᵘˢ.qꝛ põt monachũ tam contra ſuã voluntatem ꝙ̃ abbatẽ de monaſterio extrahere ⁊ alicui ꝑlato vel ꝓ̃ncipi in ſociũ aſſignare vel ſecũ tenẽ .9.q.3.c.fi.⁊.ii.q.3.qui reſiſtit.

¶ 40ᵘˢ.quia ſententia eius facit ius:extra đ ſen.⁊ re iudi.in cauſis.

¶ 41ᵘˢ.quia eadẽ die ordinat quo conſecrat̃:extra de elec.c.ꝙ ſicut.§.ꝑterea.

¶ 42ᵘˢ.eſt ꝙ diſpenſat in gradibus cõſanguinitatis ⁊ affinitatis ꝓhibitis quo ad matrimoniũ contrahendũ:extra de reſti.ſpol.lr̃as. ⁊ đ cõſan.⁊ affi. nõ debet.nõ tñ põt diſpenſare in omnibꝰ gradibus prohibitis:quia nõ in his que ſunt de iure naturali:de hoc tñ habes plenius ſupra ti.i.

¶ 43ᵘˢ.eſt qꝛ põt tollere leges quo ad vtrũqꝫ forum:in his quibus vertitur anime periculuꝫ ſicut in materia preſcriptionis vſurarum ⁊ hiꝰ: extra de ꝑſcrip.c.fi.⁊ de iudi.nouit.⁊ de ſcđis nup.c.penultimo.⁊ de foro cõpe.c.fi.li.vi. ⁊ de iureiuran.c.fi.li.vi.vbi aũt nõ vertit̃ periculũ anime tollere nõ põt leges in terris in quibus nõ habꝫ iuriſdictionem temporalem quo ad forum ciuile.cum poteſtates ſint diſtincte.diſ.96.duo. ⁊.c.cum ad verum ſm Jo.an.

¶ 44ᵘˢ.quia poteſt cõcedere indulgentias generales certis locis ſeu eccleſijs vel certis ꝑſonis: vt ille que conceduntẽ in articulo mortis: ⁊ extendere eas ad exiſtentes in purgatorio ſm tho. ⁊ alios.

¶ 45ᵘˢ.eſt ꝙ põt legitimare quaſcũqꝫ ꝑſonas quo ad ſpũalia vbiqꝫ quo ad tẽporalia vt honores ⁊ hereditates in terris eccleſie:in alijs terris aſſẽtientibus agnatis ſm Antho. de butri.extra qui fi.ſint legit.c.ꝑ venerabilem.

¶ 46ᵘˢ.eſt quia nouas põt inſtituere religiones ⁊ regulas approbare religionũ: ⁊ reprobare:⁊ ĩ cerimonialibus eaꝝ ĩmutare ⁊ diſpẽſare ſm pe. de pal.in.4°

¶ 47ᵘˢ.eſt qꝛ põt ĩ omnibus eccleſie preceptis diſpenſare: vt in ieiunijs in confeſſione ⁊ cõione fienda annuatim: in auditione miſſe ⁊ hiꝰ ſcđm tho.in.4.nõ tñ dꝫ ſine cauſa rationabili.

¶ 48ᵘˢ.quia põt hominẽ abſoluere ab obligatione:qua tenet̃ homini ſm plenitudineꝫ poteſtatis:ar.9.q.3.ꝑ ꝓ̃ncipalẽ.ar.C. đ preci.impe.offe.l.quotiẽs ſm Jnno.hoſti.⁊ Ber.

¶ 49.quia de nullo crimine põt accuſari vel cõdemnari niſi pro crimine hereſis di.40.ſi papa. Et hoc qñ eſſet incorrigibilis de ipſa hereſi: vt dicit ibi glo.nã ſi vellet errorem deponere:non poſſet priuari.

¶ 50ᵘˢ.qꝛ ſolutus eſt legibus: ꝙ̃uis ſm leges viuere debeat: ⁊ nullã ſententiã excõicationis ſuſpenſionis vel interdicti vel notã irregularitatis incurrere põt ſed bene notam culpe.

¶ 51ᵘˢ.quia poteſt ſimplici ſacerdoti cõmittere: vt cõferat ſacr̃m cõfirmationis ⁊ minores ordines ⁊ conſecrationes eccleſiaꝝ ⁊ virginũ nõ aũt maiores ordines: licꝫ hugo dixerit contrarium ſm pe.de pal.⁊ tho.in.4.põt etiã cõferre auctoritatẽ laico:ꝙ iudicet in ſpũalibꝰ ⁊ ꝙ excõicet:ar. di.32.§.verũ.Utrũ aũt in mr̃imonio cõtracto ꝑ verba de p̃nti poſſit diſpenſare.i.diſſoluere.dubiũ eſt canoniſtis aſſerentibus hoc facere poſſe: theologis contrariũ affirmantibꝰ.¶ Et cuꝫ oĩa poſſit papa ⁊ multa alia: põt etiã ⁊ hoc qđ ẽ cõe oĩbus.ſ.errare ⁊ peccare iuxta illud:oĩs hõ mendax:grauius ceteris puniendꝰ niſi peniteat in inferno.di.40.ſi papa. Nam ⁊ ſimoniã cõmittere põt ſm tho.in dando ſpũalia ꝓ tp̃alibꝰ appreciatiue:ſicut diuulgabat̃ de bonifacio.9.⁊ hereſim incurrere:ſicut narrat̃ de liberio papa ſeu leone ⁊ hereticis ꝑtitioſe fauere:ſicut ſcribit̃ de anaſtaſio di.19.anaſtaſius.⁊ nigromantie intendere ſicut in cronicis habet̃ de q̃dã ſiluestro papa mago ſꝫ penituit:⁊ rapinis ĩuolui ſicut de bñdicto papa narrat̃:petrꝰ damianꝰ etiã luxurijs vacare ſicut de Jo.ii. narrat̃ ĩ cronicis: q cũ ĩ adulterio oblectaret̃:a diabolo ſubito ꝑcuſſus ẽ:⁊ q̃cunqꝫ alia flagitia cõmittere põt. Nec tñ ꝓpt̃ hiꝰ ſubtrahẽda ẽ ſibi obediẽtia vel debita reuerẽtia reſpectu ꝑſone quã repñtat.ſ.dñi ieſu xp̃i:niſi hereticus ĩueniat̃: nec electio eiꝰ ex aliq̃ põt inficiari vel irritari: ſi ẽ facta a duabꝰ ꝑtibꝰ cardinaliũ:niſi ꝓpter hereſim:ſi in ea ꝑmaneret.

¶ Quare mutat̃ nomẽ pape in ſui creatiõe.c.7.

ADrianus papa ter-

tius anglicꝰ natione dicebat: ꝙ romano pontifice nemo eſt miſerabilior:conditione eius nulla miſerior:fatebat̃ enĩ ĩ eadẽ ſede tãtas miſerias ĩueniſſe: vt facta collatiõe p̃ntiũ tota p̃ns amaritudo iocũditas ⁊ felicitas fuerit. Spinoſã enĩ dicebat eẽ cathedrã romani põtificis:meatũ acutiſſimis vſqꝫquaqꝫ cõſertũ aculeis:tanteqꝫ molis vt robuſtiſſimos ꝓ̃mat terat ⁊ cõminuat hũeros. Coronaꝫ ⁊ phrygiũ clara merito vide-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ri:qm̄ ignea ſunt:ſeq̄ꝫ nunq̄ꝫ a natali ſuo anglie
mallet exiſſe:aut in clauſtro beati ruffi apud va
lentiā ꝑpetuo latuiſſe q̄ꝫ tantas intraſſe āguſtias
niſiq̄ꝫ diuine diſpenſationi reluctari n̄ auderet.
Hoc etiā ſepiſſime affirmabat ꝙ cū de gradu in
gradū a clauſtrali clerico ꝑ oīa officia in ſūmuꝫ
pontificem aſcendiſſet: nihil vnq̄ꝫ felicitatis aut
tranquille quietis vite priori adiectū eſt ab aſcē
ſu:ꝛ vt verbis eius vtar:in incude ꝛ malleo dila
tauit me dn̄s. Sꝫ nūc oneri qđ infirmitati mee
impoſuit:ſi placet ſupponat dexterā:q̄ꝫ importa/
bile eſt mihi. Nōne miſeria dignus eſt: qui pro
tanta pugnat miſeria? Sit ditiſſimus ꝗ electus ē
ſequenti die pauper erit:ꝛ infinitis fere creditori
bus tenebitur obligatus. Ambire vero ad ſūmū
pontificē ꝛ nō ſine fraterno ſanguine ad illud ēt
aſcendere:ꝛ romulo ſuccedere in patricidijs nō
petro in ouibus paſcēdis. Bene ꝗ̄ dicit nō tam
nūcupatiue q̄ꝫ etiā ſubſtantiue ſūmus pontifex
ſeruus ſeruoꝝ. Seruiat enī ſeruis auaritie.i. ro/
manis.neceſſe eſt vt niſi ſeruierit: fiat aut expon
tifex aut exromanus. hec dicit dictus adrianus
cuidā ſuo familiari dicto Johāni:vt refert Uin.
li.3.ſpec.hiſtor.c.5. ¶ Notandū etiā ꝙ poſt petꝛ
apl'm primū ſummū pontificē alij ſuccedētes ei
in papatu retinebant ſibi nomen ꝓprium prius
habitū in baptiſmo. Sed pꝰ quadringentos an/
nos ab incarnatione ꝛ vltra ordinatū fuit ab ec
cleſia ꝙ in creatione ſūmi pontificis mutaretur
nomen ꝓprium. Qđ rationabilit̄ factū eſt tripli
ci de cauſa: vt notat archi.ſup.6.in ꝑncipio. Pri/
mo exemplo xp̄i qui ſūmo pontifici quē ſuū vi
cariū dereliquit in terris:mutauit ei nomen pro
priū. Naꝫ prius vocabat̄ ſimon:vt pꝫ math.16.
vbi xp̄s ei dicit. Beatus es ſimon bariona.i.fili
us Johānis. ꝛ Joh.vlti. Simon Johānis dili/
gis me plus his? Sed xp̄s mutauit ei nomen vo
cans eū cephas.i.petrus:vt pꝫ Joh.3.qn̄ andre/
as frater eius adduxit eū ꝑmo ad ieſū. Secūda
ratio eſt ad innuendū:ꝙ totus d̄r innouari in re
ꝛ ſanctitate cōuerſationis: ſicut mutat̄ in nomīe
quicq̄d eſt in eo de veteri hoīe.i.defectuoſitatiſ
ꝛ paſſionū totū a ſe auferat ꝛ exuat induens no/
uū hominē:ꝗ ſ̄m deū creatus eſt in iuſticia ꝛ ſan
ctitate veritatis. Tertia rō eſt ob quandā decē/
tiam nūcupationis ipſius. Nā aliqn̄ aſſumeban
tur aliqui:qui nūcupabant̄ nominibꝰ nō decenti
bus:ſicut dicit̄ de quodam papa leone:qui priꝰ
dicebat̄ os porci. Qn̄ vero creatus eſt:īmediate
affert̄ corā eo:vt dicit̄:tabula ſūmoꝝ pontificuꝫ
ꝑdeceſſorū:ꝛ vnū ex illis ad bene placitū aſſu/
mit. Uerū eſt ꝙ ex nominibꝰ eoꝝ qui fuerūt an/
te ſilueſtrū papā: pene nulli nuncupant̄ niſi cle/
mens ꝛ alexander. Sed ex omnibus eoꝝ qui
fuerūt poſt ſilueſtrū:ꝛ eo nomine nūcupant̄ cuꝫ
numero ſucceſſionis in tali noīe. Unde ſub noīe
Joh.fuerūt.xxiij.iō vltimꝰ vocatus eſt Jo.23. Et
ſub noīe greg.fuerūt vſq̄ꝫ hodie.xij.iō vltimꝰ di
ctus ē gregꝰ.xij. Et ſub noīe nicolai fuerūt.v.iō
ꝗ nūc viuit ꝛ regnat vocat̄ nicolaꝰ.v. Anno dn̄i
a natiuitate.M.cccc.xlvij.creatꝰ papa ꝛ de alijs
Gregꝰ. autē magnus qui eſt primus in illo noīe
fuit ille qui hoc adinuenit: vt dicat ſe ſeruū ſer/
uorū dei: vt cognoſcat ſe maxime illū:cuius vi/
carius eſt dominū ſcilicet ieſum chriſtum debe
re in humilitate imitari: qui ait diſcipulis. Qui
maior eſt veſtrum:ſit miniſter veſter:ſicut filius
hoīs non venit miniſtrari ſed miniſtrare math.
.20.ꝛ in vltima cena eis dixit. Ego in medio ve/
ſtrū ſum:ſicut qui miniſtrat.

¶ Titulus.xxiiij.de concilijs ſermo.

NOn abſcōdi miſe/
ricordiā tuam ꝛ veritatē tuā a ꝯcilio
multo:pſalmo.39. Proptea pꝰ tituluꝫ
de ſūmis pontificibꝰ ponit̄ vltimo de
ꝯcilio:n̄ q̄r ꝯciliū ſit maiꝰ papa:vt de elec.c ſigni
ficaſti.ſed quia concilium nō ſolum comprehē/
dit papam:vt caput quod eſt ꝑncipale in conci/
lijs:ſed etiam ꝛ reliquum corpus eccleſie: vt ali
os prelatos:de quo concilio inquit ꝓpheta. Nō
abſcondi miſericordiam tuam ꝛc̄. vt ait augꝰ in
libro de ciui.dei.vt homo confidentius ambu/
laret ad veritatē: ipſa veritas dei filius homine
aſſumpto: non deo conſumpto veniens funda/
uit ꝛ ſtabiliuit fidem veritate pleniſſimam ꝛ mi
ſericordiā fecundiſſimam: vt omnis qui credit
in deum habeat vitam eternam. Joh.3.vbi ad/
imitur omnis miſeria. Cepit enim mediator dei
ꝛ hominū homo xp̄s ieſus facere ꝛ docere. viaꝫ
enim dei in veritate docuit:vt contemnant̄ ter/
rena:ꝛ appetantur ſuperna: illuſtrentur hominū
corda ad recte agenda. ¶ Tria enim ſunt vt ait
Empedocles ph̄us in tota rerum varietate ꝑci/
pua.ſ.nobilis affluentie contemptus:future feli/
citatis appetitus:mentis illuſtratio:quorum ꝑ/
mo nihil honeſtiꝰ.2ᵒ.nihil felicius.3ᵒ.nihil ad am
borum conſecutionem efficacius. Philoſophus
in libro de vegetabilibus. Paſſionem miſeri/
cordiſſime ſuſtinuit ad redimendum genus hu
manum:ac etiam virtutem paſſionis in ſacramē
tis relinquendo. Unde ex latere eius pendentis
in cruce exiuit ſanguis ꝛ aqua. Joh.19.que deſi/
gnat precipue ſacramenta:aqua baptiſmum qđ
eſt primum ꝛ maximum ſacramentorum in effe
ctu efficaciſſimum ad delendum omnem culpā
ꝛ reatum:ſanguis ad exprimendam euchariſtiā
quod eſt finis omnium ſacramentorum:ad qđ
alia quodammodo ordinantur:maximū in eſſe
memoriale perhenne dominice paſſionis. ¶
Hanc veritatem ꝛ miſericordiam deus huma/
natus nō abſcondit:ſed patefecit ꝛ exhibuit mū
do.non abſcondit a concilio multo:dūmodo ſit
concilium nō conciliabolum:ꝛ ſynagoga ſatha/
ne congregatio.ſ.adunata:nō niſi ad vnū tendēs
.ſ.honoreꝫ dei veritatē indagandā:ꝛ ſalutē ani/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf